State Maria

VALORI ALE VERBELOR REFLEXIVE

Editura Sfântul Ierarh Nicolae
2010
ISBN 978-606-8193-04-5

Lucrare publicată în Sala de Lectură a
Editurii Sfântul Ierarh Nicolae,
la adresa http://lectura.bibliotecadigitala.ro

Cuprins

	pagina
I Capitol introductiv	2
II Valori ale verbelor reflexive	16
II a obiectivul	16
II b pasivul	18
II c impersonalul	20
II d eventivul	24
II e reciprocul	26
II f dinamicul	29
III Inventarul verbelor reflexive româneşti	34
III a Verbe reflexive obiective	35
III b Verbe reflexive impersonale	61
III c Verbe reflexive reciproce	66
III d Verbe reflexive eventive	75
III e Verbe reflexive obligatorii	90
III f Verbe reflexive dinamice	126
Concluzii	138

I Capitol introductiv

Ca punct de plecare în discuția ce urmează, se cuvine să facem un scurt istoric al problemei diatezei, urmând ca apoi să ne ocupăm de definirea acestui concept.

Alexandru Graur vorbeşte de existența în limba latină a diateze: activă şi medie, cu mențiunea că pasivul latinesc s-a generalizat, fiind înglobat în mediu. În ceea ce priveşte reflexivul, acesta este folosit foarte rar, de obicei cu valoare obiectivă; acelaşi reflexiv provine în unele situații din verbe de formă pasivă. Tot Graur[2] susține că, deşi existent în latină, „ reflexivul s-a dezvoltat sub influența slavă", argurmentându-şi opinia astfel: „ Faptul că toate valorile coincid perfect cu cele din slavă, mă face să cred şi azi că slava a influențat în această privință româna, depărtând-o de uzajud romanic, mai ales că, foarte adesea, şi verbele folosite mult la reflexiv sunt de origine slavă ".

Autorii lucrării „Istoria limbii române. Fonetică. Morfologie, Lexic", deşi admit formarea în limba română a unor verbe reflexive după modelul slav (exemplificând prin rom. a *se ruga* < *lat.. rogare* , format după modelul slav *moliti se*; rom. *a se mira* < lat. *mirari,* creat după modelul slav *čuditi se*, etc), susțin că „unul din aspectele cele mai importante ale reorganizării sistemului latin al diatezelor este construirea reflexivului ca diateză independentă. Reflexivul cu pronume în acuzativ era folosii încă din latina clasică. Multe verbe deponente, mai ales din categoria verbelor de mişcare, au ca echivalente construcții reflexive (cf. lat. *mavear, me mavea*). Se înregistrează şi construcția cu pronume în dativ, ambele tipuri de reflexive fiind transmise românei."

Ion Coteanu , după ce realizează o periodizare a evoluției limbii române, susține că în perioada 1780-1860 reflexivul pasiv este mult mai răspândit decât pasivul perifrastic.

Referitor la primele gramatici româneşti, avem în vedere următorii autori: H. Tiktin , I. Heliade Rădulescu, A. Lambrior.

Categoria verbului în general şi a diatezei în special este tratată superficial de gramaticile vechi. Acest lucru se explică fie prin lipsa unei terminologii gramaticale precise, fie prin polisemia termenilor. Se întrebuinţau , în general, termeni precum ,, formă" (utilizat şi în definirea felului acţiunii verbale şi pentru a desemna sensul paradigmelor verbale), ,,conjugare", ,,raport".

Deşi utilizează definiţii empirice şi afirmaţii care astăzi nu-şi mai găsesc valoarea, gramatica lui Tiktin, de exemplu, ne interesează şi astăzi, atât din punct de vedere istoric, cât şi că pune această problemă a diatezei. El distinge între o ,,conjugare" reflexivă, prin care înţelege forma activă a verbului însoţită de pronumele reflexiv în acuzativ sau dativ, şi una activă. În ceea ce priveşte pasivul, acesta este exprimat prin reflexivul cu pronume în acuzativ, optând, conform modelului grecesc, pentru ceea ce azu numim reflexivul pasiv. În această privinţă nu se recomandă a fi folosit modelul francez, exemplificând:

1. Şcolarul leneş se pedepseşte (de profesorul său).

2. L' élève paresseux est puni (par son professeur).

Deşi aduce unele noţiuni noi, A. Lambrior nu face diferenţa între pasiv, reflexiv şi reciproc: "Cînd la forma activă adăugămpronumele de acuzativ mă, te, să, ne, vă, să. verbul capătă când înţelesul pasiv, când cel reflexiv, când cel reciproc".

Interesant de menţionat este faptul că el vorbeşte de două forme: activă şi pasivă şi de patru raporturi: activ (,,când subiectul săvârşeşte lucrarea specificată prin obiect"), pasiv („când subiectul propoziţieisuferă lucrarea arătată prin verb"), reflexiv (,,când subiectu e în acelaşi timp şi obiectul proprziţiei") şi reciproc („când acţiunea se face de unul asupra altuia").

E de înţeles ca toate aceste definiţii să nu corespundă întocmai realităţii dar distincţia făcută între reflexiv şi reciproc, de exemplu, rămâne notabilă.

Ion Heliade Rădulescu defineşte şi el noţiunea de **reflexiv** (numită ,,răsfrângătoare") alături de cea de **pasiv** şi **activ**. Confuzii există şi aici: pasivul se realizează cu ajutorul pronumelor în acuzativ care se ataşeată formei verbale; de aici porneşte practic inexistenţa unei diferenţe între pasiv şi reflexiv (sau cel puţin ea nu este specificată).

Cu toate deficienţele, toate aceste lucrări trebuiau menţionate pentru o mai bună înţelegere a evoluţiei conceptului de diateză în limba română.

Punctul de plecare al diverselor discuţii contradictorii privind conceptul, de diateză în general şi cel de reflexivitate în special, de care ne vom ocupa pe larg în cele ce urmează, îl constituie prima ediţie a Gramaticii Academiei . Divergenţele

privesc definirea noțiunii de reflexivitate mergându-se până la negarea existenței acesteia.

Astfel, în lucrarea citată " diatezele marchează raporturile dintre subiect şi complementul direct prin forme verbale ". " Diateza activă arată că acțiunea este făcută de subiectul gramatical"; „ diateza pasivă arată că acțiunea este suferită de subiectul gramatical (care se află în cazul nominativ) iar subiectul logic, autorul acțiunii, poate fi exprimat sau subînteles", „ reflexivul se deosebeşte formal de activ numai prin faptul că, la formarea activă a verbului, se adaugă pronumele reflexiv".

Caracterul unilateral al definiției diatezei este evident: ea nu acoperă decât verbele tranzitive la diateza activă nu şi pe cele intranzitive şi nici diatezele pasivă şi reflexivă, care comportă numai în parte complement direct.

" Dicționarul limbii române literare contemporane " conține următoarea definiție a diatezei: " Fiecare din formele verbale care indică raportul dintre acțiune şi cel care o săvârşeşte ". Referindu-ne strict la acțiunea verbală şi subiect (agent) nu acoperim, de exemplu, întreaga sferă a reflexivității

Se ştie că termenul de diateză (< gr. diathesis care însenina „fel de a fi organizat") a fost introdus de „Gramatica Academiei„ în scopul înlăturării unor confuzii datorate polisemiei. O primă reacție împotriva conceptelor vehiculate în această lucrare o reprezintă articolul lui Sorin Stați .

El consideră că se poate vorbi de o diateză, reflexivă numai acolo unde ea este marcată formal, ca de exemplu în limba rusă; această idee fusese susținută şi anterior, într-un articol [11] în care afirma: „ Simpla alăturare a unui verb cu un

pronume reflexiv nu înseamnă o diateză, câtă vreme cele două cuvinte îşi păstrează individualitatea".

Lingviştii care nu admit că **reflexivul** este o diateză aduc în sprijinul ideei lor două argumente principale. Pe de o parte lipsa unei mărci gramaticale iar pe de altă parte inexistența unei definiții corespunzătoare care să cuprindă întreaga sferă a reflexivității. Al. Graur[12] este cel care încearcă să combată aceste idei; dacă pentru prima problemă propune o soluție acceptabilă („Nu este exact că verbele reflexive nu au o marcă gramaticală, de vreme ce se formează cu pronumele reflexiv. Nu este obligator ca marca sa fie pusă la sfârşit, (...) nici să fie contopită cu verbul ”), cea de-a doua rămâne incerta, nu este îndeajuns de bine justificată: „ Limba este în permanentă mişcare (...). Ne vom mulțumi deci, cel puțin deocamdată cu definiții care corespund în linii mari, rămânând ca excepțiile să fie clasate ca atare şi, pe cât posibil, explicate ".

În ciuda oricăror argumente concluzia la care ajunsese S. Stati fusese precizată încă din 1954 şi va fi ferm menținută: „ **Limba română** nu **are o diateză reflexivă,** întrucât în construcțiile pronominale cu dativul (sau acuzativul) cu valoare de reflexive obiective pronumele are rolul de complement indirect (sau direct), el nu e morfem al reflexivului. Între « mă spăl » şi « îl spăl » nu e nici o deosebire în forma verbului, deşi prima construcție e reflexivă şi a doua activă. Nu are nici un rost să vorbim despre o diateză reflexivă în gramatica românească, aplicând în limba noastră o categorie gramaticală a cărei existență e justificată în alte limbi ”.

M. Rădulescu-Mendea merge ca şi S. Stati, pe linia negării diatezei reflexive; autoarea relaționează reflexivitatea cu tranzitivitatea, marcată în privința verbelor reflexive prin prezența obligatorie în enunț a pronumelui reflexiv în acuzativ cu rol de obiect direct. Concluzia autoarei este cât se poate de clară: " "Dintre opiniile semnalate până acum, ne declarăm de acord eu acelea care susțin că, în limba română, ca şi în limba franceză , există două diateze: activă şi pasivă. Aşadar, verbele reflexive, indiferent de tipul căruia îi aparțin, nu constituie o formă a categoriei diatezei".

In general , lingviştii care aderă la această perspectivă se bazează pe faptul că forma verbului rămâne neschimbata la reflexiv, care nu este marcat din punct de vedere gramatical, ca în exemplele:

El citeşte

Cartea este citită

Cartea se citeşte,

reprezentând activul, pasivul şi reflexivul. Între activ şi reflexiv se observă o identitate între formele verbale, lucru care nu mai este semnalat la pasiv ,pentru care avem construcția specifică cu verbul « a fi ». Dacă transformăm construcția pasivă " este citită " în " a fost citită ,apare posibila confuzie cu formele verbale compuse care caracterizează *nu* numai diateza pasivă ci şi câteva din formele analitice ale diatezei active: viitorul anterior (voi fi citit), condiționalul prezent (aş fi citit) şi infinitivul prezent (a *fi* citit). in exemple de tipul:

Se zice că şi el ar fi criticat.

Numai contextul poate decide dacă forma verbală compusă este activă sau pasivă, adică numai după ce ne edificăm asupra autorului şi asupra obiectului acțiunii.

El ar fi criticat pe cineva

sau

El ar fi criticat de către cineva.

Ceea ce vreau să urmăresc este faptul că nu numai forma verbală (care, aşa cum s-a văzut poate produce confuzii şi în dihotomia activ-pasiv) clarifică în întregime problema. Neclaritățile vizând diateza, şi mai ales reflexivul, se datorează următoarelor trei probleme:

1 Stabilirea numărului de termeni pe care diateza îi corelează şi definirea fiecăruia dintre ei;

2. Ce anume primează în clasificarea diatezelor: forma sau sensul;

3. Problema referitoare exclusiv la termenii « diateză » şi « reflexiv », care *nu* acoperă şi nu justifică întreaga sferă a reflexivității.

Vom încerca să le discutăm pe larg . In ceea ce priveşte prima problemă există două opinii:

-diateza exprimă raportul între subiectul gramatical şi complement, pe această direcție mergând Gramatica Academiei şi Sorin Stati in „ Verbe reilexive construite cu dativul „ : " Considerăm diateza ca formă a verbului care marchează raporturile dintre subiect, care face acțiunea şi complement, obiectul asupra căruia se exercită acțiunea ".;

- diateza exprimă raportul între acțiune şi autorul ei.

Putem afirma că toate definițiile diatezei se bazează pe un raport logic, numai că termenii care intră în acest raport aparțin fie numai logicii (autor, acțiune, obiect), fie numai gramaticii (subiect, complement), fie ambelor domenii concomitent (subiect-obiect, subiect-acțiune, etc).

Pe marginea celor două concepții formulate anterior, AL Graur ține să aducă câteva lămuriri suplimentare ". Luată într-un sens mai larg, diateza exprimă sub toate aspectele raportul subiectului cu acțiunea (gr. diathesis "dispositio", adică felul de a fi orientat), deci se pune şi problema dacă acțiunea are complement direct (...) şi dacă acest obiect este sau nu acelaşi cu subiectul ".

Problema identității subiect-obiect sau agent-pacient a fost discutată anterior şi susținută de o parte din lingvişti. Una din problemele abordate de S. Stati este orientarea în clasificarea diatezelor după criteriul formal.

E drept, un conținut neexprimat printr-o formă gramaticală nu interesează gramatica; dar o formă care nu exprimă un conținut specific ne poate interesa numai ca varianta formala.

O analiză succintă a acestei probleme ne oferă Ecaterina Teodoreseu , al cărei articol îşi propune să analizeze diateza reflexivă atât din punctul de vedere al formei , cât şi al sensului gramatical.

Se pleacă de la existenta unei unități de bază care este activul; " Este întru totul adevărat că nu orice verb are, în mod obligatoriu, toate diatezele dar, în acest caz, verbul este întotdeauna activ, pentru că o formă nu poate exista fără unitatea ei de bază ". Ideea este just combătută de Al . Graur care pleacă de la concepția exprimată cu atâta forță de F. de Saussure privind dihotomiile existente în limbă, prin urmare, „ ori avem cel puțin două diateze, ori nu avem nici una, deci nici

activul ". În plus, ce facem cu reflexivele româneşti cărora nu le corespunde un verb activ (de tipul a se fâstâci, a se încumeta, a se sclifosi, a se strădui., etc,) sau cu verbele medii greceşti care nu au în paralel o formă activă?

Considerăm că, pentru recunoaşterea diatezei reflexive, trebuie să avem în vedere atât criteriul formei cât şi pe cel al conținutului. Această părere e împărtăşită şi de Al . Graur care susține în articolul "Diatezele ": " Va trebui deci să avem în vedere permanent atât forma cât şi conținutul. Vom porni întotdeauna de la subiectul gramatical, niciodată de la cel logic ".

Optându-se pentru criteriul formal , se continuă o tradiție reprezentată de lingvişti celebri precum Vendryes pentru care diateza este forma verbului " în raporturile sale cu subiectul, după cum acțiunea este considerată ca îndeplinită, de el, suferită de el sau făcută în interesul său, cu participarea sa ".

Interesantă este şi opinia lui Gh. Trandafir care propune două criterii de clasificare: unul fundamental, cel formal şi altul secundar, cel logic, la care se recurge atunci când între formă şi sens nu există concordanță.

Dacă cele două criterii de clasificare se situează pe acelaşi plan se poate ajunge la confuzii. Autorul exemplifică prin H. Tiktin pentru care " se macină " din propoziția:

Grâul se macină

este la diateza pasivă (după criteriul sensului) iar „ se mină " la diateza reflexivă (pe baza formei).

Oarecum inedită este opinia lui Al. Toşa care pune accent pe sensul morfologic , lăsând la o parte criteriul formal (în realitate forma verbului realizează opoziția triadică spală / se spală / este spălat): " Existența diatezei reflexive se întemeiază pe prezența sensului morfologic de « reflexivitate » în cele opt tipuri (n.n. obiectiv, reciproc, eventiv, dinamic, pasiv, impersonal, participativ, posesiv); Existența diatezei reflexive e dată de o constantă (ideea, sensul « reflexivității ») şi o variabilă (sensul particular, ideea specifică de obiectiv, reciproc, etc.) (...) Orice categorie nu e formă ci sens " Cu totul altă părere are N. Goga care

afirmă : „ nu forma, aspectul exterior, determină felul diatezei ci conținutul, raporturile reale, obiective şi logice, care apar în cadrul comunicării respective ".

Odată cu fiecare lucrare apărută, se ivesc noi puncte de vedere, care rareori coincid. Fiecare autor aduce propriile argumente - uneori justificate, alteori nu - în problema care ne interesează.

În realitate, categoriile gramaticale şi cele logice se acoperă rareori. Pe de o parte fiecare diateză redă raporturi multiple ale verbului cu subiectul gramatical, iar pe de altă parte, acelaşi raport dintre acțiune şi subiectul gramatical îmbracă formele mai multor diateze, de aceea definirea conceptului se dovedeşte a fi un lucru destul de dificil. De exemplu, verbul la diateza activă arată fie acțiuni făcute de subiectul gramatical (El citeşte), fie acțiuni cu subiect nedeterminat (Unde dai şi unde crapă), fie acțiuni fara subiect (Plouă), fie schimbări în starea subiectului (Încărunțesc pe zi ce trece).

Rămâne să ne ocupăm de cea de-a treia problemă; trebuie, poate, să menționăm că nici în această privință cercetătorii nu merg pe o linie comună. În accepția " tradițională " se păstrează vechile concepte, pentru ca articolele mai recente să propună termeni noi.

Se preferă denumirea de " diateză pronominală " celei de " diateză reflexivă " deoarece ea se bazează atât pe considerente de formă (patru din cele şase forme ale pronumelui nu sunt reflexive ci personale), cât şi pe considerente logice (cinci din cele şase categorii de verbe reflexive n-au sens reflexiv).

Poate c-ar trebui să avem ca punct de plecare articolul " Reflexiv şi pronominal „ , în care autoarea are în vedere distincția verbe pronominale-verbe nepronominalc. In clasa primelor intră verbele care se caracterizează prin prezenta obligatorie a pronumelui " se ” (de tipul a se abține, a se amoreza, a se codi, a se răsti, etc.). Sunt numite pronominale deoarece au ca semn distinct un pronume. Desigur, verbele nepronominale ar fi cele în a căror structură particula " se " nu este obligatorie. Ni se oferă următoarea precizare: ” Flexiunea verbelor nepronominaie nu exclude însă prezența unor forme pronominale. Verbele polisemantice, de pildă, ne oferă exemple în acest sens ".

Exemplificarea se face prin verbe precum : " a găti" care, cu sensul de " a se îmbrăca frumos ", cunoaşte formele corelative: eu gătesc, eu sunt gătit, eu mă gătesc, dar numai forma pronominală nereflexivă „eu mă gătesc „pentru sensul " a se pregăti ". La fel pentru: a antrena, a ocupa.

Distincția de natură formală între pronominal şi nepronominal apare şi la verbe construite cu pronume în dativ (a râde ~ a-şi râde), în unele situații intervenind şi deosebiri de natură lexicală, ca în cazul lui

a ruga-a se ruga

Toata această teorie este combătută ulterior de Al. Graur , care considera că folosirea termenului de " verbe pronominale " pentru a desemna reflexivele nu este decât " un mijloc de a întuneca faptul că au valori aparte : „Ecaterina Teodorescu, care distinge diverse roluri ale reflexivului, prezintă lucrurile aşa încât am putea ajunge să recunoaştem verbe nepronominale cu pronume şi verbe pronominale fără pronume (…) Nici măcar nu e nevoie ca verbele să fie polisemantice (aşa cum crede autoarea), ca să admită ambele formații; « a gândi » şi « a se gândi » sunt diferențiate din punct de vedere lexical".

Interesant este faptul că noțiunea în discuție este propusă mult înaintea acestor dispute de către N. Goga , pentru care pronominalele formează acea categorie de verbe care nu se pot întrebuința fără pronumele în acuzativ sau dativ. Totuşi, pentru el, acestea „nu se pot identifica eu « reflexivele » decât formal „ . Nu se dau însă lămuriri, deşi în clasa verbelor pronominale sunt indicate o serie de verbe reflexive cu pronume obligatoriu precum: a se bizui, a se bosumfla, a se căina, a se inhăita etc.

Sorin Stati, deşi nu preferă nici noțiunea de reflexiv nici pe cea de pronominal, nu propune un alt termen: " Denumirea de « verbe reflexive » se aplică acestor construcții pronominale (n.n. reflexive obiective, participative, posesive, reciproce), numai dacă ne bazăm pe criterii formale (adică pe faptul că alături de verb apare un pronume reflexiv) (…). De aceea, în loc de « verbe reflexive », aceste verbe ar putea fi grupate la un loc sub denumirea de « verbe pronominale », aşa cum se face uneori în gramaticile limbilor romanice occidentale. Această

grupare sub o singură denumire a unor construcții cu sensuri atât de diferite nu mi se pare totuşi indicată ".

În ceea ce ne preveşte considerăm că nu noțiunea în sine este în măsură să lămurească această categorie gramaticală ci mai ales celelalte aspecte privind raportul dintre elemente, sensul gramatical, criteriul formal şi chiar clasificarea acestei categorii, inclusiv valorile existente în cadrul fiecăreia. În nici unul din aceste puncte, lingvistica românească nu ajunge la un consens care să rezolve definitiv această problemă a diatezei, redusă mai ales la diateza reflexivă.

Mergând pe linia diacronică a problemei reflexivității ar mai rămâne de menționat opiniile lingviştilor care depăşesc limita tradiționalismului înscriindu-se în lingvistica modernă, care capătă tot mat larg interes şl la noi. Lucrarea de față nu neagă concepțiile unor lingvişti precum G. Pană Dindelegan sau Valeria Guțu Romalo care " regândesc " gramatica dintr-un unghi radical diferit., dintr-o perspectivă modernă care începe să se impună în lingvistica românească dar în acelaşi timp, doreşte menționarea tuturor opiniilor pentru a avea o viziune de ansamblu asupra conceptului de diateză.

Trebuie să avem ca punct de plecare articolul Gabrielei Pană Dindelegan 3° în care se descriu, pe baza unui model de tip chomskyan, construcțiile reflexive din limba română. Lucrarea scoate în evidență atât caracterul eterogen al construcțiilor reflexive în genere, cât şi al fiecărei categorii de reflexiv, din punctul de vedere al sintaxei transformaționale. Se operează cu concepte noi; simbol, ocurență, constituenți, grup verbal, (G.V,), grup nominal (G.N), morfeme de predicație.

Se disting cinci modalități de introducere în gramatică a simbolului reflexiv;

I . simbolul reflexiv apare facultativ în expansiunea simbolului predicat

II . simbolul reflexiv apare sub dominanța simbolului reciproc:

III. simbolul reflexiv se găseşte sub dominanța simbolului pasiv**;**

IV. simbolul reflexiv se găseşte sub dominanța simbolului impersonal;

V. simbolul reflexiv apare, ca simbol facultativ în expansiunea simbolului grup verbal (G.V).

Raportând rezultatele lucrării Gabrielei Pană Dindelegan la ceea ce dau gramaticile curente cu privire la reflexiv, constatăm că nu există o corespondență perfectă între cele şase valori ale reflexivului (obiectiv; reciproc, pasiv, impersonal, dinamic, eventiv) şi cele cinci modalități de generare a construcțiilor reflexive; modalității I de generare îi corespund reflexivele dinamice, impersonale şi reciproce; construcțiile reflexive impersonale şi reciproce se obțin fiecare prin mai multe modalități de generare.

Autoarea aminteşte şi unele insuficiențe ale gramaticii tradiționale: " Eterogenitatea categoriilor de reflexiv din gramatica tradițională are următoarele cauze;

a) categoriile sunt definite larg şi extrem de vag (impersonalul, de exemplu, grupează construcțiile verbale fără subiect şi pe cele cu subiect, cu condiția unui subiect nonanimat şi nonautor al acțiunii);
b) nu se realizează distincția între construcții purtătoare în ansamblu a unei valori şi verbe cuprinzând în ele însele o anumită valoare (...);
c) nu se realizează distincția între construcții ale structurii de adâncime şi construcții ale structurii de suprafață. "

Gramatica generativă a ajuns la ideea unei reorganizări sintactice în raport cu structura activă, propunând pentru fiecare diateză o transformare (numită pasivizare, reflexivizare, impersonalizare, reciprocizare), capabilă de a converti structura de bază activă într-una derivată: pasivă, reflexivă, reciprocă, impersonală. Din această perspectiva, definiția, diatezei din " Dicționarul general de ştiințe ale limbii " ni se pare cea mai indicată; " Categorie morfosintactică şi pragmatică interesând verbul, dar şi ansamblul propoziției, pentru că angajează verbul şi argumentele lui: Agentul (Subiect) şi Pacientul (Obiect) exprimă, sintactic, relația Verb-Agent-Pacient, iar pragmatic, realizează o deplasare a focus-ului , deci a interesului comunicativ de la Agentul-Subiect (diateza activă) spre Pacientul-Subiect (diateza pasivă), spre acțiunea însăşi, fără referire la Agent şi Pacient (diateza impersonală), spre Agent şi Pacient în acelaşi timp (diateza reflexivă). " Şi definirea diatezei reflexive clarifică în parte această problemă: " 'Unul din termenii categoriei gramaticale a diatezei, opunându-se activului şi pasivului, indica, în

raport cu activul, coreferentialitatea a doi participanţi la predicaţie, fie agentul şi pacientul actualizaţi ca subiect şi obiect direct (ex. Ion se laudă), fie agentul şi beneficiarul / ţinta, actualizaţi ca subiect şi obiect indirect. "

Considerând că s-a clarificat oarecum noţiunea de diateză, rămâne să ne ocupăm exclusiv de diateza reflexivă prezentând pe larg, cu opinii pro şi contra toate cele şase valori ale reflexivului.

Note bibliografice

1. Alexandru Graur - " **Tendințe actuale** ale limbii **române** „ , ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1968
2. Al. Graur - " **Les verbs « reflechis » en roumain** " în B.L VI (1938), p. 44
3. Viorica Pamfil, Elena Barborică, coord. Florica Dimitrescu - " **Istoria limbii române. Fonetică. Morfologie. Lexic** ", ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 287-288
4. I. Coteanu - **" Structura şi evoluția limbii române** (**de la** origini **până** la 1860) " ed. Academiei, Bucureşti, 1981, cap. " Perioadele de evoluție a limbii române "
5. H. Tiktin - " **Gramatica română pentru învățământul secundar „ ,** cap. " Conjugarea reflexivă ", Tipografia "Nouă " ,1895
6. I. H. Rădulescu - " **Gramatică românească** ", ediție şi studiu de V. Guțu Romalo, ed. Eminescu, Bucureşti, 1980
7. A. Lambrior - " **Gramatica română. Fonetica şi morfologia** ", Iaşi, 1892, **p.** 141
8. " **Gramatica Academiei** „ ed. I 1954, vol I coord. D. Macrea, p. 243-244
9. " **Dicționarul limbii române literare contemporane** ", vol II, 1956, p. 109
10. Sorin Stati -" **Problema diatezelor** " în L.R. VII (1958), nr. 2
11. Sorin Stati - " **Verbe reflexive construite cu dativul**" în SCL V (1954), nr, 1-2, p. 138
12. Al. Graur - " **Diatezele** " în SCL- XX (1969), nr. I , p. 17
13. C. Dimitriu – „ **Gramatica limbii române explicată**. **Morfologia** ", ed. Junimea, Iaşi, 1979, p. 237
14. S. Stati - **L.R.** op. cit.
15. I. iordan, Vl. Robu - " **Limba română contemporană** ", ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 468
16. M. Răduleseu-Mendea - " **Caracteristicile sintagmatice ale reflexivului** " în L.R. 1969, n.r.6, p. 539
17. S. Stati- **S.C.L.,** op. cit, p. 136
18. Al. Graur- op. cit., p. 15-16

19.S. Stati - **L. R..** op. cit., p. 39-45

20.E. Teodorescu - **" Reflexiv şi pronominal** " în LR. XIV (1965), nr. 5, p. 546

21.Al. Graur- op. cit., p. 16

22. Vendryes - **" Graimmaire Larousse du XXe siècle** ", 1936, p, 277

23.Gh. Trandafir - **" Considerații asupra diatezelor "** în L.L. 1962, nr. 6, p. 129

24. H. Tiktin-op, cit.

25.Al. Toşa – ” **Elemente de morfologie ",** ed. Ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1983, p. 193-199

26.N. Goga - **" Observații şi sugestii teoretice şi metodice cu privire la diateza verbală în limba română "** in L.R., 1957, nr. 5, p. 70

27.E. Teodorescu - op. cit., p. 547-548

28. Al. Graur-op. cit., p. 17

29. N. Goga-op. cit.

30.Gabriela Pană Dindelegan - **" Analiza reflexivului românesc din perspectiva unei gramatici transformaționale "** în SCL XXIII(1972), nr.4, 5, p. 489

31" **Dicționar general de ştiințe ale limbii** " A. Bidu Vrânceanu, Cristina Călăraşiu, Liliana Ionescu Ruxăndoiu, M. Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1997, p. 403 şi urm., 164

II Valori ale verbelor reflexive

După cum se ştie, reflexivul se construieşte cu un pronume reflexiv (pentru persoanele I [a] şi a II [a] singular şi plural se folosesc formele pronumelui personal) care poate fi în cazul acuzativ, ca în exemplele:

Ion se teme (reflexiv dinamic),

Ion şi Gheorghe se ceartă (reflexiv reciproc),

Ion se îmbracă (reflexiv obiectiv),

sau în cazul dativ, în exemple de tipul:

Ion îşi aminteşte de tine,

Ion îşi închipuie că e cu voi,

Ion îşi asumă acest risc.

Gramatica Academiei , ediția I , acceptă existența celor şase valori ale verbelor reflexive: " În româneşte, reflexivul îndeplineşte şase funcţiuni diferite, exact ca în limbile slave, ceea ce dovedeşte că extinderea în limba română a reflexivului se datoreşte influenţei slave. " Cele şase valori ale reflexivului care au stârnit numeroase controverse în rândul lingviştilor sunt: obiectivul (El se îmbracă), eventivul (Frunzele s-au îngălbenit), dinamicul (El se roagă de mine), reciprocul (Ei se ceartă), pasivul (Cartea se citeşte uşor) şi impersonalul (Se ştie când plecăm).

Vom încerca să discutăm pe rând fiecare din aceste valori cu menţiunea că, pentru exemplele utilizate, ne-am folosit de " Dicționarul limbii române literare contemporane ".

II a Obiectivul

Gramatica Academiei oferă o singura explicație pentru reflexivul obiectiv şi anume: " subiectul face acțiunea şi tot el îi suferă electele ", definiție valabilă în general pentru întreaga diateză reflexivă, în plus, deşi este inclus în cele " şase funcțiuni diferite ale reflexivului ", se menționează că, " nu este nici o diferență

principală între exemple ca « mă îmbrac », (unde obiectul acțiunii este « eu ») şi «îmbrac copilul » (unde obiectul acțiunii este altcineva). "

Al. Graur îşi formulează concret opinia. Deşi inițial (în articolul " Les verbs reileehes en roumain ") susținea apartenența obiectivului la diateza reflexivă, consideră că obiectivul ar trebui văzut ca o diateză aparte, deoarece se apropie de diateza medie grecească, obiectul fiind acelaşi cu subiectul: " Obiectivul este activ deoarece pronumele îşi păstrează valoarea lui obişnuită de complement direct".

Analizând problema dintr-o perspectivă radical opusă, C. Dimitriu respinge argumentul că pronumele reflexiv este complement direct deoarece şi la diateza pasivă auxiliarul şi participiul au formă activă, dar nu ne îndoim de existența diatezei pasive; pentru acest autor, singurul tip de reflexiv, care are valoare de diateză, este obiectivul: " ... valori care, cu excepția celei obiective, nu exprimă un raport reflexiv. "

Ni se pare abuzivă ideea de a introduce în cadrul diatezei active verbe precum " a se sfii " sau „a-şi aminti ”, verbe marcate prin formele neaccentuate de acuzativ sau dativ ale prenumelor reflexive, alături de " a cânta ", marcat prin zero.

Dacă în cazul verbelor al căror pronume îndeplinesc anumite funcții sintactice (de complement direct sau indirect) ideea de reflexivitate este discutabilă, ni se pare firesc să vorbim de diateză reflexivă pentru verbele de tipul; a se gândi, a se teme, a se sfii, a se întâmpla, a-şi însuşi, a se preta, a se aştepta, a se sfădi, a se eschiva, etc, unde pronumele formează corp comun cu verbul şi este imposibil a-i găsi o funcție sintactică.

Mioara Avram merge pe linia existenței celor şase valori ale reflexivului iar în cadrul obiectivului subiectul gramatical îndeplineşte acțiunea şi tot el este obiectul asupra căruia se răsfrânge ea, direct sau indirect.

" Sub căutătura aceasta iscoditoare Rizea îşi aminti deodată de îndoiala lui. " (Dumitriu)

1. Iordan consideră strict reflexive numai verbele care se întrebuințează doar cu pronumele reflexive (a se codi, a se făli, a se pocăi, a se sfii, etc.), care nu este simțit de vorbitor ea un obiect propriu-zis.

A doua ediție a " Gramaticii "adoptă o poziție radical diferită față de prima „şi anume, atunci când pronumele reflexiv care stă lângă verb poate fi înlocuit cu un pronume personal sau substantiv în acelaşi caz, are funcție de complement direct sau complement indirect. În aceste situații, nu avem de-a face cu verbe la diateza reflexivă ci cu verbe active însoțite de complemente.” Prin urmare, obiectivul cu acuzativ sau dativ nu este considerat o valoare a diatezei reflexive; aceste verbe sunt pronominale obiective şi aparțin diatezei active. Avem ca exemple:

Eu m-am. îmbrăcat,

Şi-a croit cărare prin grădini.

N. Goga dă următorul exemplu pentru reflexivul propriu-zis: " Soldații se spală " menționând că, prin evitarea pronumelui reflexiv în acuzativ „ se” enunțul ar apărea astfel; " Soldații spală ", ceea ce nu corespunde din punct de vedere lexical cu primul enunț.

S. Stati nu consideră verbele reflexive obiective ca făcând parte din diateza reflexivă. Aceste verbe sunt considerate active cu regimul în acuzativ: " E adevărat că verbele reflexive propriu-zise arată un raport de identitate între subiect şi complement, adică altceva decât diateza activă. Dar ele marchează acest raport, nu prin forma lor (care este activă) ci cu ajutorul pronumelui care îşi păstrează deplina independență. "

II b Pasivul

Reflexiv-pasivul este folosit când construcția alcătuită din pronume reflexiv şi verb are sens pasiv, subiectul fiind şi obiectul asupra căruia se exercită acțiunea: „Legile se votează în Marea Adunare Națională.”
În limba română, pasivul se realizează fie în cadrul diatezei pasive prin construcția verb auxiliar şi participiu conform:

„Legile au fost votate”,

fie prin reflexiv- pasivul exemplificat anterior.

Pasivul reflexiv cunoaşte mai multe restricţii gramaticale; se foloseşte mai ales la persoana a III[a] singular şi plural, apariţiile la alte persoane fiind limitate la câteva verbe care exprimă anumite nuanțe modale ca necesitatea sau posibilitatea:

Hârtiile se aruncă la coş,

Inscripția se vede de departe.

Câteva verbe, precum a se naşte, a se numi, cunosc şi persoana I[a] şi a II[a]:

Mă numesc Ion,

M-am născut la țara.

M. Avram este de părere că între cele două tipuri formale de pasiv există o importantă deosebire stilistică: " pasivul cu « a fi » este livresc iar reflexivul pasiv e popular. " AL Graur consideră că " pasivul a fost multă vreme foarte puțin întrebuințat, locul lui fiind luat de reflexiv, mult mai dezvoltat în română decât în limbile romanice apusene. "

Pasivul reflexiv nu este în general contestat. Se realizează numai cu pronume reflexiv în acuzativ.

B. Teodorescu afirmă: " Cu sens nedefinit, " se " se întrebuințează la exprimarea unui raport pasiv (…) întrucât în astfel de situații se foloseşte numai persoana a III[a], poate că ar fi indicat să vorbim de un pasiv impersonal ca formă. "

Nu putem face abstracție de faptul că aceste construcții pasive au subiect, deci nu pot fi considerate impersonale. În plus, aşa cum am arătat, există situații în care verbele pot fi folosite la persoanele I[a] şi a II[a].

Gramatica Academiei încadrează această categorie diatezei pasive deoarece aceste verbe pot fi înlocuite cu aceleaşi verbe la diateza pasivă cu « a fi ».

Pentru C. Dimitriu reflexivul pasiv aparține diatezei pasive deoarece raportul gramatical exprimat de verbe precum a se consuma, a se culege, a se introduce, etc, este pasiv.

Analizând problema dintr-un alt punct de vedere, observăm că între cele două tipuri de pasiv (cu verbul auxiliar << a fi >> şi cu pronumele reflexiv în acuzativ), există diferențe în ceea ce priveşte temporalitatea. Luăm exemplele:

Expoziția este deschisă,

Expoziția se închide.

În primul exemplu, acțiunea este plasată în trecut şi continuă în prezent pe o durată nespecificată. Din exemplul al doilea reiese că acțiunea începe în prezent şi va fi continuată în viitor pe o durată nespecificată.

II c Impersonalul

Reflexivul impersonal se realizează atunci când grupul pronume reflexiv şi verb exprimă o acțiune cu subiect general, nedefinit. Această valoare nu apare decât atunci când verbul şi pronumele sunt la persoana a III [a] şi nu se foloseşte decât cu pronume reflexiv în acuzativ.

" Locomotiva cu plug, când va sosi, are să aducă şi vreun inspector genera!, cum se întâmplă întotdeauna, " (Petrescu)

„Se pare cum că alte valuri

Cobor mereu pe-acelaşi vad

Se pare cum că-i altă toamnă

Că-n veci aceleaşi frunze cad. " (Eminescu)

Tăsătura „impersonalitate" nu caracterizează numai reflexivul ci este întâlnită şi în construcții active de tipul: „Plouă." Ca şi unele verbe impersonale active, aceste reflexive impersonale se pot construi cu o propoziție subiectivă.
Impersonalul reflexiv este considerat de Gramatica Academiei ca o valoare a diatezei reflexive, deoarece pronumele reflexiv „ nu poate fi substituit cu un pronume personal sau cu un substantiv în acelaşi caz (...), pronumele reflexiv îndeplineşte rolul de marcă morfologică a diatezei reflexive." Se observă că „ subiectul este neexprimat; important este că acțiunea are loc, neinteresând cine o face."

Neavând subiect, impersonalul nu se încadrează îti definiția dată diatezei reflexive, este de părere E. Teodorescu : " … nu poate fi considerat o simplă valoare a reflexivului pentru faptul că, neavând subiect, nu satisface însuşi conceptul de diateză ".

Deoarece impersonalul reflexiv nu corespunde definiției diatezei reflexive unii cercetători l-au considerat o diateză aparte. Astfel procedează C. Dimitriu care consideră că verbele de acest tip au ca particularitate comună lipsa subiectului şi de aceea nu se încadrează nici în sfera activului, nici în cea a pasivului sau reflexivului. El argumentează astfel: nu pot primi un complement direct (care facilitează identificarea raportului gramatical activ şi reflexiv) şi nici un complement de agent (cu care identificăm raportul gramatical pasiv). În plus, existența unui raport gramatical presupune existența a cel puțin două elemente (verbul şi numele), ori aceste verbe nu au subiect, prin urmare raportul gramatical exprimat este zero.

S. Stati include impersonalul în diateza reflexivă, deoarece pronumele reflexiv nu poate fi analizat independent de verb: „ La verbe « reflexive » construite cu acuzativul rămân în discuție (ca nefăcând parte din diateza activă) pasivul, impersonalul şi mediul .”

Ceea ce numim impersonal ar trebui scindat în două tipuri diferite.În unele cazuri nu avem subiect (se înnoptează) ,deci e vorba de un impersonal prin forța lucrurilor, în alte cazuri există un autor al acțiunii dar el nu este exprimat (se doarme bine aici) , valoarea de impersonal venind de la pronume, care e nehotărât (fiecare, oricine doarme bine aici .

Am încercat să expunem păreri cât mai diferite pentru a se putea observa complexitatea acestei probleme. Fiecare autor aduce propriile puncte de vedere, propriile argumente. Este dificil a încadra cele şase valori diatezei reflexive datorită insuficienței definiției acestei categorii gramaticale

Orientându-ne după forma verbului , găsim trei categorii: activul, pasivul şi reciprocul.

Orientându-ne dupa raportul între verb şi subiect observăm următoarele situaţii:

1. Subiectul face acţiunea: activul, obiectivul, reciprocul, dinamicul;
2. Subiectul face şi suferă acţiunea: pasivul, obiectivul, reciprocul, impersonalul;
3. Subiectul lipseşte: impersonalul;

Orientându-ne după raportul între verb şi complement observăm că:

1. Complementul suferă acţiunea: activ, obiectiv;
2. Complementul lipseşte: eventiv, impersonal , pasiv.

Al. Graur afirma just: " graţie dezvoltării reflexivului , româna ajunge în mânuirea diatezelor la o suplețe pe care nu o are nici o altă limbă cunoscută de mine: cu ajutorul unui singur verb, folosind trecerile de la o diateză la alta, se creează o profunzime de sensuri şi de valori... ".

Pornind de la problema care ne interesează, am putea grupa verbele din limba română în următoarele categorii:

1. verbe care pot avea atât sens activ cât şi reflexiv fără a se diferenția semantic: a (se) mucegăi , a (se) interfera ,a (se)cununa , a (se) însura .

" Tatăl meu, văzându-se flăcău tomnatic, se însură cu jupâneasa Marica. "
(Negruzzi)

" Să-1 port cu vorbe că l-oi însura cu Măndica. " (Alecsandri)

2. Verbe care cunosc şi forma activă şi forma reflexivă, între cele două existând diferențe semantice: a (se) face , a (se) afla , a (se)numi , a (se)astepta, a(se)uita ,a (se) gândi ,a (se) apuca ,a (se) închipui etc.

„ Unde e-ndrăznețul care-o lume închipuise
Şi trăia închis într-însa? " (Macedonski) "
Băieții se închipuiesc câini... " (Hogaş)

3. Verbe care nu cunosc decât forma activă: a exista, a merita, a paraliza, etc. ”

Virtutea pentru dânşii, ea nu există. " (Emineseu)

4, Verbe care cunosc exclusiv forma reflexivă: a se codi, a se făli, a se erija. a se sfii, a se preta, etc.

" Ian să-i fi sculat la treabă, ş-apoi să-i vezi cum se codesc. " (Creangă)

" Am refuzat, hotărât să mă pretez la orice combinație. (Petrescu)

Am văzut că verbele reflexive pot avea mai multe valori. Acceptând existența tuturor celor şase valori, putem spune că ele nu au o compoziție imobilă, verbele nu sunt fixate la o singură întrebuințare; se observă deseori treceri de la o categorie la alta. Astfel ,eventivul de exemplu, poate fi întrebuințat şi cu sens pasiv.

Haina se strâmtează de croitor

sau cu sens impersonal:

Afară se înserează .

sau reciprocul poate fi întrebuințat cu sens obiectiv:

” Cela ce se bate pentru a lui țară

Sufletu-i e focul soarelui de vară. " (Bolintineanu)

Aceeaşi permanentă trecere are loc şi de la reflexiv la activ şi invers, prin schimbarea valorii formelor existente sau prin crearea de forme paralele:

” De aceea m-am întârziat până acum "(Creangă)

Am întârziat ia şcoală.

sau

" Crede-mă că-mi uitai , frate ", (Pann)

Am uitat scrisoarea acasă.

sau

" Tu mioara mea,

Să te-nduri de ea... " (Alecsandri)

" Nu pot îndura nici măcar gândul unei asemenea profanări ", (Petrescu)

sau

Tata m-a intrebat zâmbind , aşa cum mă aşteptam : ce mai face Colțun ? “ (Sadoveanu)

II d **Eventivul**

Sunt considerate eventive verbele construite cu pronume reflexive in acuzativ , care arată că subiectul se transpune în altă stare decât cea în care se găsea .

Există în limba româna numeroase formații paralele de verbe eventive (construite sau nu cu pronume reflexive) , al căror sens rămâne neschimbat:

a albi – a se albi
a dubla- a se dubla
a încreți- a se încreți
a însufleți- a se însufleți
a îngălbeni-a se îngălbeni
a mări- a se mări, etc.

Acesta este motivul pentru care numerosi autori un consideră reflexivul ca fiind o valoare a diatezei reflexive . Aşa , de exemplu , Gramatica Academiei (în prima ediție eventivul era considerat ca un aspect al diatezei reflexive care arăta că " în starea subiectului se produce o schimbare , el se transpune în altă stare decât cea în care se găsea ") , consideră că verbele eventive un sunt legate în mod obligatoriu de pronumele reflexive . Toate verbele din seria de mai sus sunt considerate pronominale active , reflexive propriu-zise sau pasive .

" Într-adevăr , reflexivele eventive au şi corespondente active, sensul lexical rămânând acelaşi în cele mai multe situații. Faptul că ele sunt şi active nu ne împiedică să le considerăm ca una din valorile reflexivului, deoarece şi la celelalte valori avem formații paralele care implică sau nu modificări semantice.

Astfel, de exemplu, avem verbele: a (se) îndrăgosti şi a (se) afla, pentru ultimul intervenind modificări semantice la trecerea de la o diateză la alta.

Avem deci:

" Zâna munților se-ndrăgostise de frumusețea lui. " (P. Ispirescu)

dar şi - mai rar -:

" Îndrăgostesc
de-nnebunesc
pe Rada " (Macedonski)

şi de asemenea:

" Află, nepoate, că ți-am adus şi ție un dar care cred că o să-ți placă. " (Sadoveanu)

" Toate se aflau la locurile lor, aşa cum le lăsaseră ei. " (Bogza).

Eventivul nu este strict legat de pronumele reflexiv dar atunci când acesta există, trebuie să vedem în el o modificare de ordin formal. Nu putem pretinde că între " a îngălbeni " şi " a se îngălbeni", de exemplu, nu există nici o diferență. Şi în privința eventivului părerile sunt împărțite, lucru care se observă pe plan general în problema reflexivității. Eventivul este văzut fie ca o valoare a diatezei reflexive, fie aparținând activului, fie chiar o diateză aparte.

Al. Graur observă că există o apropiere între reflexivul eventiv şî cel impersonal: a se însera. Verbul acesta se caracterizează prin două trăsături: implică o modificare de stare şi nu acceptă un subiect. (impersonal).

Concluzia lui Al. Graur este clară: " Socotesc că eventivul, fară a fi legat exclusiv de pronume (care nu e complement direct: « mă îngraş » nu e comparabil cu « îngraş gâştele »), având interferențe cu dinamicul şi cu impersonalul, constituie totuşi o diateză aparte. "

Interferențe are eventivul şi cu reflexivul obiectiv (a se îmbogăți) şi chiar cu pasivul (a se strâmta).

Pentru N. Goga, eventivul n-ar fi o categorie deoarece sunt puține exemple; altfel spus, am avea de-a face cu câteva excepții, ceea ce nu corespunde realității : " ele se pot încadra foarte bine în una din categoriile mari ale reflexivului. "

Sorin Stati e de altă părere că la eventiv pronumele e complement direct. Dar, oare, « mă întristez » arată că « mă fac pe mine însumi trist ». Deoarece pronumele reflexiv îndeplineşte o funcție sintactică şi, prin urmare, nu este strict legat de verb, Stati trece reflexivul evcntiv la diateza activă.

Ecaterina Teodorescu consideră reflexivul eventiv, alături de cel dinamic, exterior categoriei de diateză; " dinamicul este, ca şi eventivul, doar o categorie semantică " pentru că ” ambele sunt lipsite de un sens gramatical specific, opus celui exprimat de activ sau pasiv " şi pentru că sensul dinamic poate fi exprimat, ca şi cel eventiv, de verbe nepronominale.

II e Reciprocul

'Trebuie menționat de la început că nici ideea de reciprocitate nu se corelează strict cu diateza reflexivă. Reciprocitatea este o trăsătură semantică întâlnită şi în construcții verbale fără pronume reflexiv de tipul: a coexista, a coincide, a colabora, a conviețui, a rima, etc.

Construcția reciprocă exprimă o acțiune săvârşită de mai mulți autori şi care se răsfrânge asupra fiecăruia dintre ei. Această valoare presupune un subiect la plural, un subiect multiplu sau un subiect şi un complement sociativ exprimat sau subînțeles:

“ Ieri ne-am certat şi mi-e necaz că uit prea iute. " (Creangă) "

„Strigând se înflăcăra şi se înfuria ca şi când **s-ar fi sfădit** cu duşmani

nevăzuți. " (Rebreanu)

" A treia zi se cunună împăratul cu fata Genarului. " (Eminescu)

" Fusese prieten bun cu Scarlat Turnavitu dar acum se cam raciseră.

„(Petrescu)

„O oră să fi fost amici

Să ne iubim cu dor... " (Eminescu)

S. Stati se referă doar la verbele reciproce construite cu dativul în cadrul cărora o persoană (sau mai multe) exercită o acțiune asupra alteia (sau altora) şi suferă din partea acesteia (sau acestora) o acțiune similară:

Ei îşi împărtăşesc bucuriile.

Noi ne strângern mâinile.

Autorul este de părere că, datorită faptului că pronumele reflexiv poate fi înlocuit cu un pronume personal, nu putem vorbi de o diateză reciprocă.

Să luăm două exemple oferite de autor:

Ei îşi împărtăşesc bucuriile.

Ei ne împărtăşesc bucuriile.

Observăm că în primul exemplu pronumele în dativ nu poale fi dublat (Ei îşi împărtăşesc lor bucuriile), dar admite prezența unui complement sociativ (Ei îşi împărtăşesc bucuriile unul altuia.) În cel de-al doilea exemplu, pronumele personal poate fi reluat, enunțul păstrându-şi corectitudinea din punct de vedere gramatical (Ei ne împărtăşesc nouă bucuriile).

E. Teodorescu este de părere că reflexivul reciproc aparține diatezei reflexive: " Având aceeaşi formă şi aproximativ acelaşi sens gramatical cu reflexivul şi înscriindu-se, ca şi reflexivul, în flexiune, ca formă corelativă, reciprocul poate fi considerat o subvaloare a acestuia. "

Unii cercetători consideră reflexivul reciproc o diateză aparte. Este cazul lui C. Dimitriu , pentru care " reciprocul nu este nici diateză reflexivă, nici diateză activă (pentru că exprimă şi un raport pasiv) nici diateză pasivă (pentru că expri-

mă şi un raport activ). " Autorul este de părere că fiecare persoană reală participantă la acțiune este simultan şi activă, săvârşind acțiunea pe care o suferă altcineva, şi pasivă, suferind acțiunea săvârşită de altcineva.

Astfel, " noi ne batem " se poate prezenta în acest mod:

(eu + el) + (pe mine+ pe el) + batem.

Raportul un este niciodată reflexiv deoarece subiectul un suferă actiunea făcută de el însuşi .

O atenție deosebită acordă reciprocului D. Irimia pentru care, în construcția reciprocă, este nevoie de patru termeni; subiectul, obiectul, verbul şi un complement sociativ conform construcției:

" Eu m-am certat cu Mihai ", cu mențiunea că, în cazul verbelor precum a se logodi, a se săruta, etc. sintagma din trei termeni (subiect, verb, obiect) devine suficientă, deoarece acțiunea acestor verbe însoțite de pronume reflexive în acuzativ se săvârşeşte în mod obişnuit de către două persoane în reciprocitate. Şi pentru D. Irimia reciprocul poate fi considerat o diateză aparte, deoarece în cadrul acesteia are loc o combinare între activ şi pasiv.

" Reciprocul nu mai reprezintă o diateză de sinteza ci una mixtă. El are doi termeni limită (punctul de plecare şi punctul de sosire), fiecare din ei fiind pe rând subiect şi obiect, după cum celălalt e pasiv sau activ. "

X şi Y se ironizau mereu implică existența a două structuri:

X ironiza pe Y

Y ironiza pe X.

Menționăm că autorul distinge între:

- reciprocul obiectiv care situează cei doi protagonişti în condiții de egalitate în exemplul:
  Ei se laudă unul pe altul;
- reciprocul subiectiv în exemplul:
  Mircea se joacă cu Mihai.

Considerăm că în acest exemplu valoarea de reciprocitate este dată de întreaga sintagmă şi nu doar de verb, care nu implică în mod necesar reciprocitatea,

conform exemplelor:

Eu mă joc cu mingea. (reflexiv obiectiv, unde al patrulea termen nu mai este un complement sociativ),

Eu joc un joc (verb activ şi tranzitiv).

Prin urmare, reciprocul nu poate fi considerat activ (conform lui S. Stati), deoarece nu se poate spune că " mă " din construcţia " mă bat cu cineva ", este complement direct. Nu se încadrează nici în definiţia diatezei reflexive (subiectul face şi suferă acţiunea), cu atât mai puţin în diateza pasivă. Am putea considera reciprocul o categorie aparte deoarece ţine şi de activ şi de pasiv simultan.

II f Dinamicul

Reflexivul dinamic exprimă participarea intensă, interesarea autorului la săvârşirea acţiunii. A se compara: „Mă rog de el. „ cu

Îl rog.

Îşi râde de ei.

cu

Râde de ei.

Reflexivul dinamic se poate construi şi cu acuzativul (a se gândi, a se ruga) şi cu dativul (a-şi râde, a-şi uita).

Prima ediţie a Gramaticii limbii române (Editura Academiei), ne oferă câteva indicii: " Aici pronumele reflexiv nu păstrează nimic din valoarea lui primitivă de complement direct, subiectul nu « se teme », nu « se gândeşte », nu « se roagă » pe el însuşi. Această categorie a preluat funcţiunile vechiului mediu. "

Reflexivul dinamic este , alături de cel impersonal, singura valoare a diatezei reflexive, acceptată de Gramatica Academiei în ediţia a II[a].

" Închipuieşte-ţi răniţii luptând cu valurile toată noaptea. " (C. Petrescu)

Subiectul face acţiunea cu deosebit interes, acţiunea pe care o face este în interesul său; acest lucru apropie dinamicul de rolul pe care-1 juca în greaca veche diateza medie. Şi Al. Graur are aceeaşi părere: " pronumele reflexiv este mijlocul de care ne servim pentru a exprima interesul subiectului faţă de acţiune, deci

pentru a marca mediul, indiferent dacă îl socotim o subîmpărţire a activului sau o diateză aparte."

Pentru. E. Teodorescu, între " a uita " şi " a se uita " nu avem o opoziţie gramaticală, ci una lexicală, ceea ce se poate justifica în acest caz, având în vedere diferenţa de înţeles; dar între " a gândi " şi " a se gândi ", între ″ a ruga " şi " a se ruga ", diferenţa nu este de acelaşi tip şi aici este greu să se evite ideea unei diferenţe gramaticale;

" Te-am ruga, mări, ruga
Să-mi trimiţi prin cineva.., " (Eminescu)

şi

" Se ruga lui Dumnezeu cu credinţă, " (Ispirescu)

În limba română, după E. Teodorescu, nu ar exista diateză dinamică pentru că nu are un morfem special cu care să o marcheze; vorbeşte însă de o flexiune pronominală, care ar exprima dinamicul . Autoarea spune că există şi verbe nereflexive cu valoare dinamică, de unde rezultă că această valoare nu este specifică reflexivului.

Suntem de părere că, din faptul că există şi alte mijloace de exprimare a dinamicului, nu rezultă că nu poate şi reflexivul să-i exprime.

S. Stati vorbeşte exclusiv de reflexivele dinamice alcătuite cu pronume în dativ, pe care le încadrează în « reflexive medii ». Termenul interesează mai puţin, important este faptul că autorul le consideră o categorie aparte şi că este de părere că aceste verbe nu pot fi disociate de pronume nici în expresii precum: " a-şi face de cap ", " a-şi lua zborul ", ″ a-şi bate joc ", " a-şi da aere ", etc, nici în construcţii verbale propriu-zise: a-şi apropia, a-şi însuşi, a-şi râde , a-şi uita, etc.

În această categorie intră două tipuri de verbe :

1 verbe care la forma activă au sens diferit faţă de forma reflexivă: a-şi închipui, a-şi reveni;

2 verbe care se întrebuinţează şi la activ şi la reflexiv cu acelaşi sens: a aduce - a-şi aduce, a bănui - a-şi bănui, a râde - a-şi râde, etc,

Si-a adus aminte de acel incident.

C. Dimitriu distinge, în cadrul dinamicului, între verbe care pot primi complement direct (el se gândeşte ceva - mai just ar fi el se gândeşte la ceva -) şi cele care nu pot primi complement direct (a se codi). Ambele tipuri sunt considerate active: " Prin eliminare şi făcând abstracție de încărcătura afectivă existentă de obicei la aceste verbe (pentru că aceasta nu modifică raportul gramatical), se poate spune că la verbele în discuție trebuie să vorbim de un raport activ. "

Ideea este nesatisfacătoare, în primul rând pentru că la aceste verbe nu putem disocia pronumele de verb, deci nu-i putem atribui vreo funcție sintactică şi în al doilea rând pentru că tocmai încărcătura afectivă le diferențiază de celelalte.

Toate aceste treceri de la o categorie la alta dau limbii române o mare mobilitate, o deosebită suplețe în mânuirea verbelor şi îi creează nenumărate posibilități de expresivitate.

Note bibliografice

1. **" Gramatica** A**cademiei** ", ed. I, vol. I, Bucureşti, 1954, coordonator D. Macrea, p. 244
2. **" Dicționarul limbii române literare contemporane** " vol. I-IV, ed. Academiei., 1955
3. **„ Gramaticii Academiei",** op. cit.
4. Alexandru Graur -" **Diatezele** " în SCL XX (1969) nr. 1, p. 18
5. AL Graur - **" Les verbs « reflechis » en roumain** " în B.L. 1938, VI, p. 42-89
6. C. Dimitriu - "**Gramatica limbii române explicată. Morfologia**", ed. Junimea, laşi, 1979, p, 237-240
7. Mioara Avram - **" Gramatica pentru toți ",** ed. Academiei, Bucureşti, 1986
8. Iorgu Iordan -" **Limba română contemporană „ ,**ediția 1956,cap.IX, p.449-450
9. **" Gramatica Academiei** ", ed. a II -a ,1966, Bucureşti, vol. I, coordonator Al. Graur, p. 221
10. N. Goga - " **Observații şi sugestii teoretice şi metodice cu privire la diateza verbală în limba română** " în L.R., 1957, nr. 5, p, 68-69
11. S. Stati - " **Verbe « reflexive » construite cu dativul"** în SCL, 1954, nr. 1-2, p, 137
12. AI. Graur - **S.C.L.,** op. cit., p. 19
13. N. Goga-op. cit., p. 71
14. S. Stati - " **Problema diatezelor** " în L.R. VII (1958), nr. 2, p. 44
15. Ecaterina Teodorescu - " **Reflexiv şi pronominal** " în LR XIV (1965), nr. 5, p. 549
16. Al. Graur- **SCL**, op. cit., p. 21
17. E. Teodorescu - **L.R.,** op. cit., p, 546-549
18. S. Stati - **SCL**, op. cit., p. 143-144

19.C. Dimitriu - op. cit. , p. 237

20.E. Teodorescu-op. cit . , p. 552

21. C . Dimitriu - op. cit., p. 238

22. D. Irimia-„ **Structura gramaticală a limbii române. Verbul ”**, Junimea, Iaşi, 1976

23. Mioara Avram- op. cit.

24.Al. Graur-„**Tendințe actuale ale limbii române**”, ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1968

25. E. Teodorescu-op.cit., p. 550

26. C. Dimitriu-op. cit.,

27. S. Stati-op. cit. în **L. R.**, p 39-45

III Inventarul verbelor reflexive romanesti

Acest capitol urmăreşte realizarea unui inventar al verbelor reflexive româneşti, inventar alcătuit din peste 1 200 de verbe şi realizat pornind de la datele oferite de " **Dicționarul limbii române literare contemporane** " ; exemplele au fost preluate din acest dicționar. Inventarul cuprinde toate verbele româneşti care au numai sens reflexiv, precum şi verbele active care în anumite contexte devin reflexive. Au fost evitate arhaismele precum şi verbele regionale.

Verbele vor fi structurate în funcție de cele şase valori ale diatezei reflexive vom avea astefel: reflexive obiective, reflexive obligatorii, reflexive impersonale, reflexive reciproce, reflexive eventive şi reflexive dinamice.

a abona = a-şi face un abonament :
S-a abonat la câteva reviste literare.

a aburca = a se urca:
" Începe a se aburca pe cireş în sus. "
(Creanga)

a acoperi = a înveli
S- a acoperit cu ea.

a activa = a intra în cadrele active ale armatei :
După ce a terminat şcoala de ofițeri de rezervă, s-a activat.

a adăposti = a se refugia (şi figurat.):

" Câteva căsuțe albe se adăpostesc la umbra brazilor cari le-au văzut înălțându-se. " (Russo)

a adăpa = a bea apă (despre animale):

Vitele se adapă de câteva ori pe zi.

a aduce =reflexiv în expresia a-şi aduce aminte:

Îşi aduce mereu aminte de tinerețe.

a afirma = a se face remarca :

" El vrea să se afirme ca om de spirit, el vrea să dea reprezentație pentru publicul care e de față. " (Vlahuță)

a afuma = a căpăta un gust de fum:

Laptele s-a afumat .

a agăța = a se apuca, a se prinde:

"Mă agăţ bine de coama calului. "

(Stancu)

a alarma = a se neliniști, a se speria:

" În fond , a urmat el… nu trebuie .să se alarmeze nimeni. " (Sadoveanu)

a amăgi =a se înşela (neobişnuit):

" Mi se pare că este cu totul de prisos ca să te cerci a-i dovedi cum că se amăgeşte şi că ceea ce spune nu a fost niciodată " (Odobescu)

a amesteca = a interveni într-o discuite:

„ Te poftesc să nu te amesteci în conversația noastră. "

(Alecsandri)

a aminti = a-şi aduce anunțe (cu pronume în dativ şi urmat de determinări introduse prin prepozițiile « de » sau « despre »):

"' Sub căutătura aceasta iscoditoare Rizea <u>îşi aminti</u> deodată de îndoiala lui." (Dumitriu)

a apăra = a se dezvinovăți:

" Ce-ai strigat, mă, tu, guleratul ăla?...

- Eu ? nimic, <u>s-a apărat</u> acesta. " (Pas)

a apleca= a îndoi, a înclina: " S-apropie de fată / O prinde pe furiş / <u>S-apleacă</u> , o sărută / Şi piere prin tufiş " (Coşbuc)

a apropia = a se aşeza aproape:

" Când (capra) <u>s- apropie</u> bine, ce să vadă? " (Creangă)

a aproviziona = a face provizii:

Lumea <u>se aprovizionează</u> pentru iarnă.

a aranja = 1. a pune în ordine :

" Doamna <u>se aranja</u> în oglindă cu puful de pudră într-o mână. " (Rebreanu)

2. a-şi face un rost în viată:

„Poate vine vremea să mă aranjez astfel. " (Sadoveanu)

a arde = a se frige:

" De ce rni-am făcut cleşte? Ca să nu mă ard, zicea ea."

(Creangă)

a armoniza = a potrivi:

" Şi văile se ridicară /Cu voci de frunze şi de ape, cu şoapte ce s-armonizară. " (Macedonski)

a ascunde = a se sustrage vederii:

" Eu mergeam la plug în laz / Şi, când trec ,
Lina s-ascunde / Parcă nici nu m-a văzut. "
(Coşbuc)

a asigura =a încheia un contract, de asigurare:

M-am asigurat la " Asigurările de stat".

a asorta = a armoniza:

Pălăria aceasta se asortează bine cu haina.

a astâmpăra = a linişti, a potoli:

" De nu te-i astâmpăra, strig foc ! "

((Alecsandri)

a aşeza = 1. a şedea:

" Au mângâiat ochii sprâncenați ai cățelandrului şi s-au aşezat pe laiță. "
(Sadoveanu)

2. în expresia " a se aşeza la masă " = a lua loc pentru a mânca:

„Şi s-aşază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul." (Eminescu)

3. a se stabili într-o localitate :

„Am venit să m-aşez aici, la Bucureşti. " (Caragiale)

a baricada =a astupa printr-o baricadă:

" Procurorul îi întrebă de ce s-au baricadat " .

(Vlahuță)

a bate = a se zbate, a se zvârcoli:

" Te baţi pe iarbă noaptea întreagă, fără să adormi. "

(Delavrancea)

a băga = 1. a intra într-un loc:

"Fiul craiului... se potriveşte spânului şi se bagă în fântână. „ (Creangă)

3. a se angaja într-un serviciu:

" O femeie săracă veni la curtea împărătească să se bage slujnică. " (Ispirescu)

a bărbieri = a-şi tăia barba:

" Eu taman mă bărbieream pe prispă. „

(Preda)

a califica = a obține o calificare într-un domeniu:

Se califică la locul de muncă.

a căuta = a umbla după ceva:

"Se caută apoi prin buzunare şi află un taler, pierdut din ziua de ieri. " (Reteganul)

a clăti = a se spăla:

" Cu pelin din ochi mă spăl:

Iau în gură, mă clătesc

Dar mai rău mă amărăsc. "

(Teodorescu)

a clinti = a se mişca puțin din loc:

" Nu se clinti când auzi la spatele ei faşâind prin iarbă nişte picioare desculțe . (Camilar)

a coborî = a se da jos:

" Coborându-se în fântână, umple întâi plosca şi o pune la şold. " (Ispirescu)

a cocoloşi = a se înfofoli:

Iarna se cocolşea într-o bundă cu blană lățoasă, vara însă îți rămâneau ochii la el de frumos ce era îmbrăcat. " (Deiavrancea)

a compromite = a se discredita:

" Fii serios, Jean ! Ne compromitem. " (Sahia)

a conduce = a îndruma (urmat de determinări introduse prin prepoziția « după »):

Se conduce după propriul instinct.

a contrazice = a fi în dezacord cu tine însuți:

" Adela avea dreptate. Mă contraziceam. (Ibrăileanu)

a convinge = a-şi da seama, a recunoaşte:

" În sfârşit v-ați convins că nu-i nicio primejdie de trecut prin codrii. " (Alecsandri)

a costuma = a se îmbrăca cu un anumit costum:

Se costumase în clovn.

a cresta = a se tăia:

" Afin se crestă la un deget cu cuțitul. "
(Ispirescu)

a cufunda = a se afunda, a se adânci:

" Mă afundam în apă de trei ori în rând. " (Creangă)

" Mi-ar fi părut mai bine-n pământ să mă cufund. "
(Eminescu)

a culca = a se întinde (pentru a dormi):

" Dumneata te-i culca în căruță şi eu te-oi străjui toată noaptea. "
(Creangă)

a da = a merge, a se duce:

" Dă-te la o parte, să treacă domnul doctor. " (Cezar Petrescu)

a declara = 1. a mărturisi despre sine :
Mă declar învinsă. " (Camil Petrescu)

2. a lua o atitudine:

Docherii francezi s-au declarat împotriva războiului colonist.

a dedica = a se consacra:

" Se dedică desăvârşit numai literaturii şi nu face decât asta până la sfârşitul vietii . (Sadoveanu)

a defecta = a strica:

Radioul s-a defectat.

a deghiza = a se travesti :

„În vremea carnavalului mă deghizez

cu vreun caftan .

(Eminescu)

a denunța=a semnala o vinovăție
„ Dacă nu te denunți singur, te denunț eu .” (Demetrius)

a deochea=a vrăji :

„ S-a oprit în prag şi a scuipat uşor într-o parte ca să nu mă deochi . „

(Sadoveanu)

a deranja= a se osteni:
Vă rog să nu vă deranjați.

a deseălta = a-şi scoate încălțămintea:

„Tata se descălțase şi sta greceşte în pat .”(Zamfirescu)

a descărca = a se dezlănțui :

" In văzduh pluteşte greu presimțirea unei furtuni, dar care are să se descarce târziu . „ (C. Petrescu)

a deschide = a împinge în lături:

" Din salon se deschid uşi spre terasă . " (Camil Petrescu)

a descheia =a se dezlipi :

u Uite că s-au descheiat ochelarii . " (Sadoveanu)

a descoase = a desface din cusături:

Mi s-a descusut tivul.

a desfăşura = a se întinde pe toată suprafața:

„ Se juca aşa de frumuşel , încât ghemul nici nu se desfăşura . (Ispirescu)

a despărți =a se separa :

„ Mai ales de Leventu îmi pare rău că s-a despărţit de noi . „ (Sadoveanu)

a deştepta = a se trezi :

„ Flăcăul tresări din somn şi se deşteptă . (Ispirescu)

a detesta =a se urî :

“ Se umilea , se detesta că a fost şi a rămas un prost revoluționar .

(Zamfirescu)

a dezbrăca = a-şi scoate hainele :

“ Maria s-a dezbrăcat în timpul acesta de pardesiu . “ (Cezar Petrescu)

a dezgoli =a se dezbrăca :

“ Uitând ruşinea toată şi buna-cuviință

Se dezgolesc de haine …” (Negruzzi)

a dezlega=a desface :

„ N-ai închis ocoalele
Nici ai închis vitele
Ş-un buhai s-a dezlegat. " (Alecsandi)

a dezlipi = a se desprinde:

" De pe pereții-ngălbeniți
Se dezlipeste-n pături varul " (Goga)

a dezobişnui = a se dezvăța:

M-am dezobişnuit să ies la plimbare.

a dezrădăcina = a scoate din pământ; a dezobişnui (figurat):

„Greu...se dezrădăcinează obiceiurile şi năravurile vechi. " (Caragiale)

a dezvăța = a se dezobişnui:

" Bătrânul nu se dezvăța de viața lui obişnuită din vremea tinereții. " (Bart)

a dezveli = a se descoperi:

Dezvelindu-se, l-am învelit din nou.

a distra = a se amuza:

" Să ne distrăm şi noi atunci...cum putem. " (Cezar Petrescu)

a dojeni = a se mustra, a se certa:

" Căuta să-şi potolească răscoala gândurilor, dojenindu-se singură de nebunia ei. " (Vlahuță)

a echipa = a se pregăti:

Se echipează pentru excursie.

a enerva = a-şi ieşi din fire:

″ După cinci minute te enervezi şi îmi spui că-s tare de cap . "

(Camil Petrescu)

a etaja = a aşeza în etaje:

" Am sub ochi ... o serie de capete care se etajează , o piramidă de efigii care se suprapun. „ (Anghel)

a feri =a se apăra, a se proteja:

" Dar la moară dau de prieteni

Şi de prieteni mă feresc. " (Coşbuc)

a fisura = a se crăpa, a se despica:

S-a fisurat o conductă.

a fixa =a se înțepeni :

„Se fixase mai solid pe tălpile

pantofilor ... hotărît să nu se mişte nici

chiar de pe marginea trotuarului . „

(C Petrescu)

a freca = a mişca un corp pe suprafața altuia cu care este în contact:

" Se frecau la ochi şi se uitau în toate părțile. " (Ispirescu)

a gâdila =a provoca râsul :

Ea se gâdilă uşor .

a grăbi = a da zor :

„ Nu te grăbi aşa , Harap-Alb , că te-i pripi ! „(Creangă)

a grupa = a se aduna la un loc :

„ Câteva sute de muncitori au inundat curtea grupânde-se către poartă . „ (Sahia)

a hrăni = a alimenta:

„ Nu mă hrănisem decât cu borş de pui . „ (Negruzzi)

a iluziona = a se amagi :

Nu e bine să te iluzionezi în zadar .

a impresiona = a emoționa :

Se impresionează uşor .

a infecta = a contacta o infecție :

"Doi câini au fost vaccinați în acelaşi fel fără o se infecta după aceasta. " (Babeş)

a inița = a instrui:

S-a inițiat repede în noua munca.

a instala= a se plasa , a se aşeza:

"Nu vrei să te ocupi puțin de Raul, să-i dai o cameră să se instalze ? "

a instrui = a învăța:

" Ei pierde cea mai bună ocaziune de a se instrui." (Odobescu)

a interna = a se instala într-un spital:

S- a internat în spital pentru a se supune unei operații .

a izvodi = a se comuta:

" Nu era un iaz ca orişicare, pentru că pe fața lui nu se izvodea, niciodată, nici o undă. " (Galaction)

a îmbarca = a se urca pe ceva pentru a călători:

" Nu a vrut să se îmbarce cerând alt comandant. " (Camil Petrescu)

a îmbăia = a se scălda:

" Se scălda şi se-mbăia. " (Păsculescu)

a îmbărbăta = a se încuraja:

" Îmbărbătându-se , şi-a mai venit puțin în fire. " (Creangă)

a îmbăta = a se ameți:

" Mănâncă, bea, se-mbată şi doarme dus." (Alecsandri)

a îmbrăca = a-şi pune hainele, a se acoperi:

" Să ne-mbrăcam de sărbătoare. " (Delavrancea)

a împărți = a se diviza:

" Se împart flăcăii în cete. " (Stancu)

a împinge = a mişca, a urni, a se îngrămădi

" Soldații se -mping către Serdici. " (Sahia)

a împodobi = a decora:

" Zoie deschise garderobul său, alese o rochie de catifea neagră...se-mbrăcă împodobindu-se ca pentru o sărbătoare. " ('Negruzzi)

a împotmoli =a se înnămoli:

" După. un timp tunurile se împotmolesc, " (Camil Petrescu)

a împrăştia =a se risipi:

„ Coloanele de fum se aplecau , împrăştiindu-se pe fața pământului . (Sadoveanu)

a împunge = a străpunge :

S-a împuns la deget.

a împuşca = a se sinicide cu o armă de foc:

" Fără să lase măcar o vorbă , s-a împuşcat. " (Caragiale)

a încălța = a-şi pune încălțăminte :

„ Ne-am încălțat cu opincile binişor . (Creangă)

a încheia = a închide :

„ Un vânăt giulgi se-ncheie-n nod

Pe umerele goale . „ (Eminescu)

a încolona = a se alinia:

„O sută şi ceva de muncitori se

încolonează pe şosea . „ (Sahia)

încorona = a urca pe tron :

„ Şi-n aceste clipe se vor face războaie , se vor încorona regi . „. (Eminescu)

a îndemna = a începe o acțiune :

„ Nu se prea îndemna la lucru . „ (Reteganul)

a îndrăgi = a iubi :

„Fata s-a-ndrăgit de el. " (Creangă)

a îndupleca = a ceda:

" Ghiță, Ghită, se tânguia dânsa; lasă băiatul în pace, înduplecă-te. " (Sadoveanu)

a îndura = a se îndupleca:

" Să se îndure... a-i trimite un meşter bun. " (Ispireseu)

a îneca=a muri înecat :

„ Să dau prin apă , mă tem că m-oi îneca cu cal cu tot . (Creangă)

a înfăşura = a înveli :

" Baba pe loc se şi înfaşură în țol. " (Şezătoarea)

a înfiripa=a se reface:

" Cu tărâțe, cu cojițe, purcelul începe a se înfiripa. " (Creangă)

a înfuria= a se mânia:

„Se înfuriase şi se apăra, congestionat. " (Dumitriu)

a înjosi = a se umili:

" Să mă înjosesc la bătrânețe ? " (Rebreanu)

a înnoi = a-şi face haine noi:

" Să ne cârpim, că nu putem tot să ne înnoim. " (Pas)

a însărcina = a se angaja la ceva:

Când s-a înființat aici şcoala satului, comuna s-a însărcinat să dea un local potrivit. " (Rebreanu)

a înscrie = a înregistra:

” Ştiam insa, din registrul societății în care se înscrisese şi postul, că e născut la Botoşani. " (Călinescu)

a înşela = greşi:

" Nu m-am înşelat în credința mea . " (Ispirescu
)

a întreba = a interoga:

" Ce e rău şi ce e bine
Tu te-ntreabă şi socoate. " (Eminescu
)

a întrerupe= a opri:

„ Toți se întrerupseră din lucru." (Camil Petrescu)

a înțepa = a se înghimpa:

" O, dar cum plângeai aseară,
Când te-ai înțepat la deget !" (Topârceanu)

a învăța = a căpăta o experiență:

" Cât are omul în lume viață
Tot mereu învață şi nu se învață. " (Pann)

a înveli = a acoperi:

" De foame ar fi ce-ar fi
Dar n-am cu ce mă-
nveli. " (Jarnik Bârseanu)

a învinovăți = a se învinui:

" Țipa, se învinovățea, i se mişcau brațele ca nişte labe subțiri de lăcustă. " (Dumitriu)

a jertfi = a se sacrifica:

" Făgăduim chiar a ne jertfi, dacă aceasta va putea să-ți aline oarecum mâhnirile. " (Ispirescu)

a judeca = a mustra:

" Spectator rece, obosit, mă judec azi ca pe-un străin. " (Bart)

a lămuri = a ajunge la o înțelegere:

„Trehiue să se lămurească mai bine cu Roşu în chestia asta, ca să nu se pomenească pe drumuri. „ (Rebreanu)

a lăuda = a se făli:

„Tu te lauzi că Apusul înainte ți s-a pus” (Erninescu)

a lecui = a se vindeca:

" M-aş lecui de

toată mânia. " (Sbiera)

a linguşi = a stărui, a măguli:

" A început a se linguşi pe lângă bătrânul "

(Reteganul)

a mişca = a-şi schimba locul:

„Ei trec în repejune de râuri fără

punți... ‘Naintea lor se mişcă pădurile

de brad. ” (Eminescu)

a mânia = a se înfuria:

" De nu mă mai necăjeşti aşa, bădie, să ştii că mă mânii foc. "

(Hogaş)

a mototoli = a face cocoloşi:

" Se puse binişor în pat ca să nu se mototolească

albiturile. " (Ispirescu)

a naşte = a căpăta viață:

" Mai încolo e casa în care m-am născut. "

(Sadoveanu)

a necăji = a se supăra:

" Cu cât se vedea mai neîndemânatic, cu atât se necăjea

mai rău. " (Viahuță)

a necinsti = a dezonora:

„Pedant, ignorant şi îngâmfat, strigai, vrei să învăț buchiile tale!

Să-mă necinstesc. ” (Negruzzi)

a număra = a socoti, a înregistra:

" Toți se numărau, mirându-se că sunt atât de mulți. " (Camil

Petrescu)

a numi = a se intitula:

„Spune-mi când mă voi numi soția ta.” (

Negruzzi) a nutri = a se hrăni

„ Pribegea copila... nutrindu-se cu zmeură,

mure., alune.” (Reteganul)

a obliga = a-şi lua un angajament: S-a obligat să vină.

a observa = a se studia cu atenție: Se observă în oglindă.

a ocroti = a apăra, a proteja:

„După ce se ocroti un minut cu sabia sa, Micu, plin de răni, fu prins viu.”(Bălcescu)

a ofensa = a insulta, a se supăra:

Ce te-ai ofensat aşa?

a omeni = a cinsti, a ospăta:

" Stai jos şi te omeneşte cu ceva d-ale mâncării şi p-ormă om vedea ce-om face. " (Cezar Petrescu)

a omorî = a se sinucide:

„ Acela ce se omoară de deznădejde, ar fi putut face mult bine, puindu-şi viața în primejdie pemtru oameni” (Bălcescu)

a opări = a provoca arsuri:

„Povestea pentru a cincizecea sau a o suta oară cum era să se opărească cu pilaf de prune” (Stănoiu)

a organiza = a proceda metodic:

" Fără organizare nu se adună bani şi iară bani nu ne organizăm. " (Ghica)

a osândi = a condamna:

„Singur eu m-am osândit. " (Davila)

a ospăta = a mânca: „ Băiatul povesteşte a doua zi ... cum s-a ospătat ... cu supă şi friptură ." (Pas)

a otrăvi = a se omorî cu otravă:

" Ce este? L-am întrebat- Nimic... o femeie s-a otrăvit. " (Negruzzi)

a oua = a face ouă:

" Găina se ouase o mărgică. " (Creangă)

a oxigena = a-şi decolora părul:

„ Ți-ai oxigenat părul?” (Camil Petrescu)

a păcăli = a se înşela:

" Dar, vai, rău s-a păcălit; i-a ars nu numai stogul, dar casa, grajdul, şura şi, cu un cuvânt, tot ce avea. " (Reteganul)

a păli = a se lovi:

" Bătea pământul sau păretele sau vreun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior. " (Creangă)

a păta = a se murdări:

Cămaşa s-a pătat cu cerneală.

a păzi = a se feri de o primejdie:

" Când ar şti omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi. " (Creangă)

a peria = a se pieptăna:

„Se spală şi se albeşte, Se perie, se găteşte, Cătră maică-sa grăieşte. '" (Hodoş)

a pieptăna = a peria:

" Ele începură a se pieptăna. " (Ispirescu)

a pipăi = a atinge:

" Se pipăi la brâu şi trase fără grabă cuțitul lung şi subțire, tipar de oțel albăstriu. " (Dumitriu)

a piti = a se ascunde:

" Fata se sperie dar se piti şi tăcu din gură. " {Ispirescu)

a. plimba = a face mişcare:

"Neliniştit se plimba întruna prin odaia lui de lucru. " (Sadoveanu)

a posta = a pune de gardă:

" Desigur, a aflat că am fost plecată şi încă nu ştie că am revenit. Când va şti se va posta iarăşi. " (Camil Peirescu}

a poza = a se fotografia:

„ Eram un grup care ne întorceam de la tenis şi în dreptul pavilionului ne-am pozat." (Camil Petrescu)

a prezenta = a se face cunoscut:

" Îmi dați voie să mă prezint? ... Vartolomeu Diaconu. " (Cezar Petreseu)

a primeni = a se schimba de haine :

Se primeni şi apoi plecă.

a prinde = a se agăța de ceva:

" Atunci am întins mâinile şi m-am prins de cineva. " (Sahia)

a priva = a se lipsi de ceva:

" M-am privat de altele dar am ales în schimb nişte plăci. " (Rebreanu)

a proclama = a anunța:

" Pedantismul s-a încuibat între noi şi ne-am proclamat toți scriitori mari. " (Russo)

a propti = a se sprijini:

" Se propti în picioare şi zvârli cu o bucată de piatră, izbindu-l pe Goldemberg drept în față." (Sahia)

a pudra = a-şi da cu pudră:.

Doamna se pudrează.

a rade = a se bărbieri: Se rade în fiecare dimineață.

a răzbuna = a-şi face singur dreptate:

„ Bine că te-am prins în mâinile mele să mă răzbun. " (Alecsandri)

a realiza= a înfăptui:

„ Deci mi se schimba şi mie starea şi dorința mea se va realiza."(Sadoveanu)

a recomanda = a-şi spune numele:

„ Mă recomand Titu Herdelea, poet... " (Rebreanu)

a rezema= a se sprijini :

„ Mama Anghelina se rezemase de sobă , cu mâna la gură . „ (Sadoveanu

a ridica= a se scula de jos :

„ Tocmai se ridica să plece , când Ana dădu cu ochii de el şi-l strigă .

(Vlahuță)

a rostogoli = a aluneca:

" Dintr-o scorbură încep să se rostogolească nişte bolovani.

(Bogza)

a ruja= a-şi da cu ruj:

Se rujă şi ieşi .

a sătura = a se îndestula :

„ O harabă întreagă aş fi în stare să mănânc , şi parcă tot nu m-aş sătura .
(Creangă)

a scălda = a se îmbăia :

" Am văzut la Siret locul unde mă scăldam cu dracii de seama mea. " (Sadoveanu)

a scărpina =a-şi potoli mâncărimea :

" Morarul s-a scărpinat la ceafă necăjit. " (Sadoveanu)

a schimba = a modifica:

" Îți place cum s-au schimbat lucrurile? " (Davidoglu)

a scobi - a se scotoci:

" Se tot scobea în sân şi scotea galbeni. " (Sadoveanu)

a scormoni= a scotoci :

" Apăi, nici să stăm până te scormoneşti tălică... îl întrerupse Nicolaie. " (Rebreanu)

a scotoci = a cotrobăi:

„ Se scotoceau în buzunări sau în sân.” (Dumitriu)

a scula =a se deştepta :

„ A doua zi muierea se sculă dis de dimineață. " (Reteganul)

a scuza = a-şi cere iertare:

„ Se scuză că-i găseau în papuci. " (Sadoveanu)

a sfărâma = a zdrobi:

" Focul, în umbra odăii, pâlpâie, scade, se sfarmă într-o grămadă de jar. „ (Sadoveanu)

a spăla = a se curăța:

" Se spală pe față de sânge. „ (Dumitriu)

a spânzura = a se omorî prin spânzurătoare:

" Se jura... că mai curând se spânzură decât să mai vândă o palmă de loc. " (Rebreanu)

a spovedi = a se destăinui:

" Ce să te mai spovedeşti? " (Negruzzi)

a sprijini = a susține:

" Stoicea dădu spre iaz spijinindu-se în ciomag. " (Galaction)

a străpunge = a înfige:

" Era în stare să se străpungă, diavoloaica, pentru ca să-şi apere... onoarea." (Alecsandri)

a stropi = a uda:

" Era frumoasă! Pe urmă a început să se scalde... râdea şi se stropea cu apă . „ (Preda)

a subînțelge = a se înțelege de la sine:

Subiectul se subînțelege în această propoziție.

a sufoca = a se înăbuşi:

" Eleonora, a cărei suflare nu se aude...poate că s-a sufocat în pernă. "

(Dumitriu)

a sulemeni= a se farda :

" Din ochi le face semne,

Îşi pune alunele şi se sulemeneşte. " (Negruzzi)

a supăra =a se necăji:

“ Să nu te superi că acuma te poftesc să pleci. " (Caragiale)

a surprinde = a prinde asura unei fapte:

” Se surprindea căutând scuze Nadinei. " (Rebreanu)

a susține = a se ține pe picioare:

„ Voi aştepta să văd ce face Bem . Dacă el va voi a se susținea , apoi voi fi eu dânsul şi mă voi întoarce lângă el. „ (Ghica)

a şterge =a curăța :

„ Ai dreptate, a zis ştergându-se la ochi . „

(Caragiale)

a tăia = a se rupe :

Mătasea s-a tăiat.

a tămădui =a vindeca:

" Tânăra s-a tămăduit. " (Caragiale)

a tăvăli = a rostogoli :

" După ce mă tăvăleam bine prin mâl şi

mă cufundam în apă... intram în moară.

"

(Sadoveanu)

a târâ = a merge pe coate :

" M-am târât pe brânci pe fundul

şanțului . "

(Galacticn)

a transfera = a muta:

M-am transferat la ală unitate.

a trata =a vindeca:

" Însuşi... îşi făcea leacurile şi se trata. " (Negruzzi)

a travesti = a se deghiza:

„ Doi feciori merg în tindă şi se travestesc în haine comice . (Marian)

a trezi = a se scula :

" A doua zi mă trezii dis de dimineață. " (Sadoveanu)

a trânti = a se aşeza brusc:

" M-am trântit pe iarbă şi încep să tremur. " (Camil Petrescu)

a tunde=a-şi tăia părul:

S-a tuns băiețeşte.

a turti = a strivi :

„ Luând buzduganul îl aruncă în slava cerului si ,când căzu , se turti . (Ispirescu)

a țese = a se înfiripa :

„ Cuvântul parcă destrămase din vraja ce se țesea în jurul lor. " (Rebreanu)

a tine =a se agăța:

" M-am ţinut de strană ca să nu cad. " (Negruzzi)

a uda =a umezi:

S-a udat la picioare.

a ului = a uimi :

“ Pierderea domnului lor

îi făcu să se uluiască . “

(Ispirescu)

a umezi = a uda puțin:

" Fruntea i se umezi de sudoare. (Dumitriu)

a umili =a se înjosi:

„ V-a fost frig şi v-a fost foame , însă nu v-aţi umilit .(Macedonski)

a urca = a se sui:

" Adesea se urca până la stâni. " (Căiinescu)

a urni =a se mişca greu :

" E vremea să plecăm, căci se înserează... Se urniră deodată cu toții. "

(Rebreanu)

a usca = a se zvânta:

" Oaspeții s-au dat lângă sobă să se usuce. " (Sadoveanu)

a vârî = a se băga:

" S-a dezbrăcat singură şi s-a vârât în pătuceanul ei de odinioară. "

a zdruncina = a clătina puternic :

„ Lovi tronişorul cu genunchiul, se cam zdruncină. " (Ispirescu)

a zgâlțâi = a mişca puternic:

„ Uşa se zgâlțâi încât răsună toată biserica goală. " (Slavici)

a zăpăci=a ameți , a năuci :

„ Moşul se zăpăci cu totul la auzul vorbelor. " (Dunăreanu)

a zăvorî =a încuia :

" S-a zăvorât în odaia lui şi a spart toate vasele. " (Pas)

a zbici = a se usca:

" Plouase binişor azi noapte dar în cursul zilei a fost puțin soare, încât pământul s-a zbicit . (Rebreanu)

a zbârli = a se ciufuli :

" Mustața roşie a lui jupân Năstase se zbârli şi i se grămădi sub nasul ascuțit. (Sadoveanu)

a zori = a se grăbi:

„ Mă zoresc să scriu degrabă...

Pentru ce, nu ştiu nici eu. " (Macedonski)

a zugrăvi = a contura (figurat):

" Drept înainte, în zarea plumburie, satul se zugrăvea ca un muşuroi uriaş crescut cu bălării. "

a zvânta = a se usca :

" Pe lângă garduri s-a zvâutat pământul. " (Topârceanu)

III b Verbe reflexive impersonale

a auzi = 1. a percepe cu ajutorul auzului:
„Deodată, ca din pământ / Din fecundul de
purpur al zării / Se-aude tunând . „ (Beniuc)

2. a se zvoni :

" Multe se-aud . Să nu ne luăm după câte se aud. " (Staneu
)

a brodi =a se întâmpla:
„ Se brodi ca locul ce-şi alesese să fie alături de al unui țăran bogat . „
(Ispirescu)

a chema = a se zice a se înțelege :

“ Ho , mă ! ce vă este ? zise Zaharia , sărind ca un vultur între dânşii .
Casă de oameni de treabă se cheamă asta ?

a comanda= a da ordin :
“ Se comandă drepți . (Sahia)

a configura =a lua o formă :
Se configurează noul tip de proiect .

a crăpa (în expresia a se crăpa de ziuă)= a se lumina :
“ Când se crăpă de ziuă se sculă înaintea lui Gheorghe , se îmbrăcă şi ieşi
.”
(Vlahuță)

a cunoaşte = a se remarca, a se descoperi:

" Se părea neastâmpărat, vorbea singur şi se cunoştea că meditează vreo nouă moarte. " (Sadoveanu)

a desluşi = a distinge:

” În livadă se deslușiră pomii încărcați de floare. " (Sadoveanu)

a desprimăvăra =a se face primăvară:

" Păduri şi câmpuri se-nveşmântează cu flori, s-a desprimăvărat " (Iosif)

a face =a se produce:

" Se făcea întunerec pe pământ. "

(Ispireseu)

a frige - a prăji:

" Ci mi-ş frige un berbece ;

Dar nu-l frige cum se frige

Ci-l înfige în cârlige. " (A. L. P.)

a hotărî = a decide:

" În urma unui asemenea discurs s-a hotărât la o mişcare revoluționară. " (Ghica)

a imputa =a reproşa:

" Dacă cumva ni s-ar imputa că aceste considerațiuni sunt prea abstracte..." (Odobescu)

a însisista = a stărui:

" Cu prilejul consultațiilor s-a insistat asupra sarcinilor ce revin oamenilor

numai din industrie. " (Scânteia)

a înnopta = a se întuneca:
E destul de târziu, s-a înnoptat.

a însera = a se face seară:
Se-nserase bine când ne-am întors.

a întâmpla = a se petrece:

„ Locomotiva cu plug ,când va sosi ,...are să aducă şi vreun inspector general, cum se întâmplă întotdeauna . „ (C. Petrescu)

a întuneca =a se însera :
„ Acum se întunecase devreme „
(Dumitriu)

a miji (în expresia s-a mijit de ziuă)=a se lumina:
„ Pe când s-o miji de ziuă ...(
Eminescu)

a nimeri= a se întâmpla :
„ De data asta se nimerise ca sărbătorile să le facem şi noi după lege...(Bart)

a obişnui(în expresia se obişnuieşte să):

La noi se obişnuieşte să se facă curat săptămânal .

a observa =a se vedea, a ieşi în relief
Se observă că fiecare element are rostul său .

a părea = a da impresia :

„ Se pare cum că-i altă toamnă ,
Ci-n veci aceleaşi frunze cad.”(Eminescu)

a pomeni=a aminti de ceva :
Nu s-a pomenit aşa ceva!

a povesti= a istorisi :
„ Îi răspunseră că bunicii lor auziseră de la străbunii lor povestinde-se de asemenea fleacuri.” (Ispirescu)

a prilejui=a i se întâmpla :
„ I se prilejui aceeaşi nenorocire ...” (Hasdeu)

a putea=a fi capabil :

„ Şi de s-ar putea pe dânsa cineva s-
o prindă/Când cu ochii ...”
(Eminescu)

a rezolva =a se realiza :
„ Lichidarea deosebirilor esențiale dintre munca fizică şi munca intelectuală se rezolvă prin creşterea nivelului clasei muncitoare. "
(Scânteia)

a simți =a percepe:
" În glasul lui se simțea o tulburare mare. " (Dumitriu)

a şti=a cunoaşte :
Se ştie că anotimpurile au o durată inegala .

a umbla = a scotoci:

" N-ai observat? Nu cumva se umblase la sigiliu? " (Baranga)

a vedea =1. a se pomeni:
" Nu se mai văzuse şi nu se mai auzise de când lumea şi pământul. " (Creangă.)

2. a părea:
" Cel mic se vedea a fi mai isteț decât cei doi mai mari. " (Ispircscu)

a vesti = a se zvoni:
" Se vestise la mare depărtare că nohaii au trecut Nistrul după războiul Tormşei. " (Sadoveanu)

a vorbi = l . a spune:

" Nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se despre aceasta. " (Creangă)

2. a se comenta:

" ... se vorbea în sat despre dragostea lui Grigore Ţăntilă pentru fata lui Ilie Bujor. " (Sadoveanu)

a zări = a întrezări:

Se zăresc crestele munţilor.

" De la măria ta se zărea la el şi de la el la măria ta. " (Delavrancea)

a zice =a afirma :

" Se zice că o doctoroaie ce dă ochi eu serdăreasa Zinca asta nu se află în toată Ţara Românească" (Camil Petrescu)

a zvoni =a se răspândi un zvon:

„Prin sat se zvoneşte c-ai fi în legătură c-o zână din pădure. " (Agârbiceanu)

IIIc Verbe reflexive reciproce

a adulmeca=a se cerceta cu neîncredere :

„ Un cârd se întâlnea cu altul şi se adulmecau : de unde or fi ăştia? De unde ceilalţi? (Pas)

a aduna= a se întâlni :

Spune-mi unde să ne adunăm.

a ajunge= a se întâlni :

„ Deal cu deal se ajunge , dar încă om cu om ."(Creangă)

a ajuta= a da ajutor :

„ Dă , simţeam datori a ne ajuta unii pe alţii . „ (Creangă)

a alunga=a se fugări unul pe altul:

„ Cât mi-a fost mie de drag...
Să văd codrul plin de-aveţi
Şi cârlanii cum se-alungă." (Coşbuc)

a angrena=a transmite o mişcare de rotaţie :
Cele două roți dințate se angrenează perfect.
a apuca=a prinde :
„ Ei de brâie s-apucau ,
Şi la luptă se luau .” (Alecsandri)
a asmuți= a se năpusti :
„ Copiii de pe drumuri îşi făcură din ochi , asmuțindu-se asupra guşatului .”
(Delavrancea)
a atrage = a trage spre sine :
Electricitățile de semn contrar se atrag .
a bate = a se lua la bătaie:
„ Se puseră a se bate în săbii şi tăiară de curgea sângele la vale . (Reteganul)
a bărbieri= a tăia barba :
„ Se tunseră şi se bărbieriseră între ei .” (Pas)
a căsători= a se uni prin căsătorie :
" Ş-apoi noi eram mai în vârstă când ne-am căsătorit? " (Alecsandri)
a cerceta = a examina:
" Prin spatele fumului se mai cercetau încă, încercând fiecare să descifreze în trăsăturile celuilalt. " (Camil Petrescu)
a certa =a se sfădi:
" Ieri ne-am certat.
Şi mi-e necaz, că uit prea iute. " (Coşbuc)
a chibzui=a se sfătui:
" Boierii țării … se chibzuiau a trămite o deputațiune. " (Odobeseu)
a cicăli = a se bate la cap:
"Mierla prin tufiş,
Sturzu-n căpriniş
Şi se cicălesc. "
(Teodorescu)
a ciocni =a se izbi unul de altul:
" Paloşele albe ciocnindu-se-n loviri
Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zghinghiuiri. " (Alecsandri)
a combina =a

îmbina:

Sodiul se combină cu apa.

a confunda = a contopi:

" Palatul alb se confundă, cu norul de argint." (Eminescu)

a contempla =a privi îndelung:

„ Se depărtară cu un pas îndărăt unul de altul să se contemple atâția ani. " (Cezar Petrescu)

a contopi =a se împreuna:

" Ninsoarea de sus a început a se contopi cu talazurile de jos. " (Cezar Petrescu)

a contrazice = a nu fi de acord:

Depozițiile martorilor se contraziceau.

a cunoaşte = a se întâlni:

" Umblând el razna...se cunoscu cu Pan, un zeu pădurean. " (Ispirescu)

a cununa = a se căsători:

" Şi-n vrema cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum. " (Coşbuc)

a cuprinde = a se uni:

„Tainic se-ntâlneşte-n prag
Dor cu dor să se cuprindă
Drag eu drag." (Coşbuc)

a desprinde =a desface:

" Se prind de mâini şi se desprind
Se-adună cerc şi iar se-ntind. " (Coşbuc)

a diferenția =a se deosebi:

„Cel mic se diferentia de ceilalți " (Ispirescu)

a disprețui = a nesocoti:

" Se urau...sau numai se disprețuiau.” (Zamfirescu)

a disputa =a se certa:

" Bogăția, desfătarea, virtutea şi sănătatea
Disputandu-se-ntre ele... fiecare îşi găsea sieşi dreptate”.(Pann)

a drăgosti =a mângâia:

" Perechi de porumbei albi se drăgosteau gângurind melancolic" (Rebreanu)

a duela =se lupta în duel:

„S-au duelat pentru onoare.”

a duşmăni=a urî

" Ne-am duşmănit fară nici o pricină cu vecinii noştri. " (Alecsandri)

a freca=a avea legauri stranse

"Românii dintr-o parte şi din alta a Carpaților se frecară unii cu alții, îşi împărtăşiră durerile”. (Bălcescu)

a fugări =a pune pe fugă:

" Fulgii se fugăreau nebuneşte de-a curmezişul văzduhului. " (Dumitriu)

a găsi=a se întâlni" Când cu mândra m-oi găsi
Zău, iar voi întineri. " (Jarnik-Bârseanu)

a ghionti = a se înghionti:

" Ne inghionteam unul cu altul chicotind înăduşit." (Creangă)

a goni=a fugari:

Păsările ciripeau, se goneau printre ramuri; era cald şi lumină. " (Dumitriu)

a gratula = a felicita:

" Prietenii s-au privit cu bucurie şi s.au gratulat. " (Sadoveanu)

a hărțui = a se lua la ceartă:

" Pe subiectul acesta se hărțuiau veşnic. " (Vlahuța)

a invidia = a pizmui:

" îi vezi cum trece, cum se salută, cum se invidiaza." (Camil Petrescu)

a intersecta =a se

întretăia:

Drumurile se intersectează.

a iubi = a fi îndrăgostit:

" S-au dat a se –iubi încă mai cu duioşie. " (Sbiera)

a îmbia=a se pofti:

" Incepura a se imbia unul pe altul. " (Sbiera)

a îmboldi =a împunge:

" O gloată adâncă, îndesată,..impingandu-se, îmboldindu-se, strivindu-se unii într-alții". *(*Bălcescu)

a îmbrățișa = a se lua în brațe:

Apoi se îmbratisara cu bucurie. " (Ispirescu)

a împăca = a curma conflictul:

" Du-te şi te-apuca de lucru; oi vedea eu ce treab-oi face şi ne-om împăca noi. " (Creangă)

a împărtăşi =a destăinui:

" Vă împărtăşeati impresiile, râdeați amintindu-vă comedioara lui Alecsandri. " (Pas)

a împerechea = a se uni;

" Und' s-a pomenii

Să se-mperecheze

Să se-mpreuneze

Porumbița albă

Cu porumbița neagră. " (Teodorescu)

a împiedica = a se poticni:

„S-au impiedicat unul de altul"

(Sbiera)

a împinge = a se îngrămădi;

Unul pe-altul se-mpingea. " (Alecsandri)

a împrieteni = a deveni prieteni:

" In prima zi m-am împrietenit eu copacii şi cu câinii. " (Vlahută)

a împleti = a se uni;

" Carnea şi sângele oamenilor se împletesc cu fierul maşinilor, formând împreună o singură, gigantică maşinărie pentru extras cărbuni. " (Bogza)

a împreuna = a se îmbina:

" Când umbrele se împreunară în amurgul serii, Ileana se ridică de pe piatră." (Slavici)

a încaiera= a se lua ia bătaie:

" M-am certat cu frate-meu şi ne-am încaierat." (Stancu)

a încleşta = a se lupta:

" Ercule se încleşta la luptă cu Achelou. " (Ispirescu)

a încrucişa =a se împreuna:

" Glasurile se încrucişau, deveneau din ce în ce mai grăbite. " (Camil Petrescu)

a îndemna =a se lua la întrecere:

" Apele încep să se smulgă din moliciunea lutului, o undă se îndeamnă cu alta până ce tot râul se dislocă şi porneşte la vale. ’’(Bogza)

a îndrăgi = a iubi:

" Cu trei fete se îndrageste”. (Alecsandri)

a înfrăți =a se întovărăşi:

" La ce ai urii vierme în suflet m-ar mai roade?
Să ne-nfrățim" (Neculiță)

a înghionti =a lovi cu cotul:

" Străpunseră gloata înghiontindu-se şi dând din coate. " (Dumitriu)

a îngâna = a se amesteca, a se îmbina:

" Vuietul marii se îngâna cu zgomotul vieții din port. " (Bart)

a însura = a se căsători:

" Se însurase cu o fata frumoasa şi harnică. " (Vlahuța)

a întâlni = a da de cineva în cale;

" Acolo se întâlni cu zmeul. " (Ispirescu)

a întovărăşi = a se alia:

" V-ati întovărăşit cu feciorul Nataliei. " (Camilar)

a întrece = a se lua la întrecere:

" Un cârd de marsuini se întrec în cârd cu noi. " (Bart)

a întretăia = a se intersecta (figurat):

" Nechezuri sfâşietoare se ntretăiau. " (Camilar)

a înțelege = a pricepe:

" Vanden Vanden se nțelege destul de bine româneşte cu mine. "

(Cezar Petrescu)

a învoi = a cădea de acord:

" Se învoiră să se ia la luptă dreaptă. " (Ispirescu)

a învrăjbi =a se certa:

" În urmă-i urlă a urei aiurea

Zâmbind, când să-i sfâşie, cei răi se-nvrăjbesc. " (Maeedonski)

a logodi = a se lega prin

logodnă:

" M-am logodit!M-am logodit!

De-acum ziceti sa-i cante

muzica..."(Alecsandri)a

a lovi = a se lupta, a se izbi:

„În buzdugane să ne lovim,ori în lupta să

ne luptăm?"(Ispirescu)

a lua =a se căsători:

" N-ar fi bine să ne luăm amândoi? " (Dunăreatui)

a lumina =a educa;

" De-aceea ne-am adunat aici, ca să ne luminăm unii pe alții. " (Creangă

)

a învecina = a fi în vecinătate:

Tara noastră se învecinează la sud cu Bulgaria.

a lupta = a se bate:

" In buzdugane să ne lovim, ori în luptă sa ne luptăm? " (Ispirescu)

a mânca = a se certa;

" Moştenitorii s-au certat şi s-au mâncat multă vreme. " (Sadoveanu)

a mărgini = a se învecina:

" Ţara împăratului Verde...se mărginea cu împărăţia zânelor." (Reteganul)

a plăcea =a fi pe plac; a se îndrăgi;

" Se-ntâmplă să ai un fin în Constantinopole şi-o fină în Veneţia şi.. intâlnindu-se să se placă ,şi plăcându-se să se căsătorească. " (Sevaslos)

a pleca = a se supune:

" Teamă n-ai, cata-vor iarăşi
Intre dânşii să seplece,
Nu te prinde lor tovarăşi. " (Eminescu)

a pofti =a se îmbia;

Ne pofteam unul pe altul cu cele mai alese gustări.

a potrivi =a se asemăna:

"Nalt e de statură,
Şi-ndesat păşeşte
Şi se potriveşte
Potriveşte bine
Draga mea cu tine. " (Coşbuc)

a pricepe = a înţelege;

" Fiinţe simple, care se egalează şi se pricep:ea-o fetiţă de şase ani, el -un câine bătrân şi deştept. " (Ibrăileanu)

a privi= a se uita:

" Câteodat - deşi arare - se-ntâlnesc şi ochii lor
Se privesc. " (Eminescu)

a pune =a se lua la întrecere:

" Nu te pune cu cititorul nostru, c-a văzut multe. " (Delavrancea)

a pupa =a se săruta.

" Bucuros, spuse celălalt, şi îndată s-au îmbrăţişat şi s-au pupat. " (Sbiera)

a răci =a-şi pierde interesul pentru cineva:

„Fusese prieten bun cu Scarlat Turnavitu dar acum se cam răciseră. " (Cezar Petrescu)

a răpune = a ucide:

Bizantinii se ucideau, mama şi fiul, ftui pe tată... dar nicicând nu se rapuneau fără sfânta împărtăşanie. " (Delavrancea)

a răscula = a se răzvrăti:

" Boierii ridică fruntea, părăsesc pe noul domn şi se înţeleg în taină cu Tomşa ca să se răscoale cu toţii în contra lui. "

a revedea == a se vedea din nou:

" Când ne-am revazut,...ea era măritată, eu însurat. " (Galaction)

a roti=a se învârti:

Pământul, se roteşte în jurul Soarelui.

a saluta = a-şi da bineţe:

Când s-au văzut s-au salutat.

a săruta =a se pupa:

" Tremurând ei se sărută.,. iis-şi acopere cu mâna faţa roşă de sfiala. " (Eminescu)

a sfătui = a se consulta:

" Ceilalţi... se sfatuiră o clipă apoi ieşiră în uliţă. " (Dumitriu)

a sfâşia =a rupe în bucăţi:

" Fiarele se-nfiorează
Şi-mprejur, arzând de dorul de-a se sfasia-ntre ele
Se aşază. " (Eminescu)

a solidariza = a se uni într-o acțiune:

Se solidarizaseră în această campanie.

a spiona = a se urmări pe furiş;

" Nu se puteau suferi şi se ..spionau. " (Pas)

a stânjeni = a deranja:

" Am plecat la pescuit, fiecare în altă direcție, ca sa nu ne stânjenim unii pe alții. "

(Brătescu-Voineşti)

a strivi =a se îngrămădi;

" Oamenii se striveau... să se uite peste umerii celor din față. " (Dumitriu)

a substitui =a înlocui;

Nişte intrigi nedemne... ajunseră a se substitui deliberațiuniilor. " (Ghica)

a şopti =a vorbi încet:

" Răsare blânda lună

Ce ne găseşte-mbrățișați

Soptindu-ne mpreună. " (Eminescu)

a şti = a se cunoaşte:

Se stiau de mici.

a tăia = a se încrucişa:

" Pe o pagină găsii o mulțime de cercuri care se tăiau. " (Eminescu)

a tălmăci = a se lămuri;

Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem şi noi. " (Caragiale)

a târgui =a se certa;

De ce eu întâi? ... Nu va targuiti... spuse jandarmul. " (Camilar)

a tutui =a-şi vorbi la persoana a doua:

" Nu se tutuiau, ci îşi ziceau « dumneata ». " (Tiktin)

a țocăi = a se pupa:

Se tocăiau toată ziua.

a ucide =a omorî:

" Să-i facă să se bată până s-or ucide. " (Creangă

)

a ura =a se felicita;

" Urându-şi drum bun şi petrecere frumoasă, au plecat flăcăii. " (

Caragiale)

a urmări =a se pândi;

" Se zguduie tot drumul..,

Plânsori sfâşietoare, împinse de

blestem

Se urmaresc prin bolte. " (Eminescu

)

a vedea =a se întâlni:

" Dar poate or şti alții, cu care soțul dumitale s-a văzut după aceea. "

(Sadoveanu)

a vânzoli = a se lupta;

" Apucară voinicii paloşele şi se vînzoliră. " (Reteganul)

a vorbi = a se înțelege;

" Zmeoaica se vorbi cu fiul său să mai facă încă o încercare. " (Ispirescu)

a vrăjmăşi =a se duşmăni;

" Până atunci n-o să vedem alte decât vreo două-trei partide politice

vrăjmăşindu-se între dânsele. " (Ghica)

IIId Verbe reflexive eventive

a albi (reflexiv în expresia " a se albi la fața ") = a se face palid; I se făcu tău şi se albi la fată.

a accentua =a spori (şi figurat);

" Talazuirea câmpiilor se accentuează, iar valurile lor domoale se umflă

şi se urcă spre cer. " (Bogza)

a acri == a

se înăcri;

Ciorba s-a acrit.

a adânci =a se intensifica:

" Amărăciunea pârei dădacei mele împotriva domnului inginer al nostru s-a adâncit şi mai mult în fiinţa mea. " (Sadoveanu)

a agrava = a se înrăutăți;

Situația s-a agravat în ultimii ani.

a alina =a se potoli:

" Dar din ce în ce s-alină

Toate zgomotele-n sat

Muncitorii s-au culcat. " (Coşbuc)

a alinia = a se aşeza în linie

dreapta:

Soldații se aliniaza.

a altera = a se

strica:

Alimentele s-au alterat.

a amăra = a căpăta un

gust amar:

Mâncarea s-a amărât de la fum.

a ameliora =a se îmbunătăți:

Vremea se va ameliora în cursul săptămânii viitoare.

a ameți =a se îmbăta:

" Au băut, s-au ametit şi acum horăiesc în podul morii. " (Sadoveanu)

a amplifica = a lărgi, a dezvolta:

" I se amplificau gesturile, îi sporea vocea răguşită. " (Sadoveanu)

a anima = a stimula, a înviora:

" Peisajul fantastic al Roşiei-Montana începe să se anime. " (Bogza)

a aprinde = a începe

să ardă:

Hârtia s-a aprins.

a arcui =a se încovoia:

" Sprâncenele se lăsau în jos arcuindu-se pe deasupra ochilor şi subtiindu-se din ce în ce. " (Sadoveanu)

a ascuți = a face mai ager (figurat):

" Deodată s-a ascuțit ca un fierăstrău mustrarea țățacăi Leona. " (Sadoveanu)

a bifurca = a se despărți în două:

" E un punct însă, unde drumul nostru se bifurcă şi de aici încolo mergem pe căi diferite. " (Hogaş)

a blegi = a se moleşi:

Urechile cățelului se blegiseră.

a bloca =a nu mai funcționa:

Bolnavului i s-au blocat rinichii.

a borşi = a se acri:

Laptele s-a borşit.

a boşorogi =a se vătăma, a îmbătrâni:

" Mai stai, mă, de te odihneşte, că dacă te bosorogesti... " (Preda)

a boți = a se mototoli:

Mi s-a botit pălăria.

a brăzda = a se încreți (figurat):

" Fața i se brăzdase adânc de întristare. " (Dumitriu)

a carboniza =a se face scrum:

Lemnul s-a carbonizat.

a călugări = a se face călugăr:

" O versiune spune că s-a calugarit

Iar alta că veninul a fost al ei sfârşit... " (Macedonski)

a chercheli = a se îmbăta

uşor:

Se cherchelise puțin de la vin.

a chirci =a se ghemui:

" Popa gemu aşa de tare, că flacăra lumânării se zbătu mult, se chirci.. "

(Cezar Petrescu)

a ciupi =a se îmbăta (figurat):

"Când e trează., e cumsecade dar dacă se ciupeste face urât. " (Caragiale)

a coace = a se prăji:

" Am pus turta în foc să se coacă. " (Ispirescu)

a coagula == a se închega:

Sângele începuse să_se coaguleze.

a cocoşa = a se încovoia:

"Ține-te mai drept! Ce te cocoşezi aşa? " (Vlahuță)

a colora = a picta în culori:

" Apele Râmnicului se colorau în luminile asfințitului. " (Sadoveanu)

a complica = a se

agrava:

Boala s-a complicat.

a condensa = a se transforma în lichid:

Apa începuse a se condensa.

a congestiona = a se aprinde (la

față):

„ I se congestionau nările. " (Ibrăileanu)

a creştina = a deveni creştin:

Ştefan, regele Ungariei, s-a crestinat la anul

1000.

a decolora = a-şi pierde culoarea:

" Pe urmă, noaptea din geam s-a făcut viorie, verde, s-a decolorat

cristalin ca bolul de rouă. " (Camil Petrescu)

a descreți = a netezi:

" Fețele oamenilor se vor descreți. "

(Camilar)

a desface = a descompune:

" De-atunci negura eternă se desface în fâşii."" (Eminescu)

a desfira =a se

desfăşura:

" Scapi fusul jos;nimic nu zici

Când fusul se desfira." (Coşbuc)

a desfrunzi = a-şi pierde

frunzele:

Copacul se desfrunzi odată cu venirea

toamnei.

a despleti = a desface din împletitură:

" Fata a rămas pe malul lacului plângând pe Făt-Frumos şi despletindu-se de deznădejde. " (Galaction)

a destrăma = a se

zdrenţui:

Covorul s-a destrămat.

a deşira = a ieşi de pe aţă:

" Sunetele lor se desirau de pe o cordea de aur şi cădeau unele după altele ca nişte mărgăritare. " (Macedonski)

a dezacorda = a-şi pierde acordul:

Pianul s-a dezacordat.

a dezagrega =a se

descompune:

Rocile se dezagregă.

a dezgheţa = a redeveni lichid:

" De-o săptămână câmpul s-a dezgheţat. " (Cezar Petrescu)

a dezmembra =a se

descompune:

Jucăria s-a dezmembrat în bucăţi.

a dezvolta = a creşte, a

evolua:

Copilul se dezvoltase binişor.

a diftonga = a deveni diftong:

Vocala « a » se diftonghează in unele graiuri.

a dilata=a-şi mări dimensiunile:

Gazele se dilată mai mult decât lichidele şi solidele.

a distanța == a se depărta:

Când ne-arn uitat în urmă ei se distanţaseră de noi.

a dospi = a creşte:

" E dupa pâinea care rodeşte
In glod de sânge şi se dospeste
Numai în lacrimi şi în sudori " (Boiliac)

a drege =a se îndrepta;

" O geană de se ivea pe cer inima i se-nveselea, poate-poate .s-o drege vremea. " (Creangă)

a dubla = a se înmulți:

" Când observă că ceata gata de drum se dublase, adăugă schimbând glasul. " (Rebreanu)

a evapora = a se transforma în vapori:

„ Când [cărămizile] sunt întinse la soare stropii de apă încep să se evapore numaidecât. " (Bogza)

a fărâma =a se destrăma;

" Undele veneau mai repezi, murmurau printre pietre ascuțite, săreau farâmându-se în bulgăraşi de argint. " (Sadoveanu)

a fleşcăi = a se moleşi:

Prăjitura se fleşcăise de căldură.

a gheboşa = a se cocoşa:

Hop aşa, vere, aşa,
Pânã ne vom gheboşa. " (Teodorescu)

a ghemui =a se strânge:

" Câinele, cu coama zbârlită şi cu spume ta gură, se ghcmuia în cioban. " (Russo)

a gârbovi = a se încovoia:

" Fața i se îngălbenise, ochii îi erau stinşi, se gârbovise şi pierduse bucuria şi vorba. " (Bolintineanu)

a goli = a se micşora cantitativ:

" Era destul de târziu şi mesele se goleau rând pe rând. " (Camil Petreseu)

a hărtăni = a se rupe:

" Hainele de pe el se hartanisera, se muceziseră şi se putreziseră. " (Ispirescu)

a hodorogi =a se strica:

" Bătută însă mereu de vânturi, moara lui Busuioc s-a hodorogit. " (Slavici)

a inflama = a se umfla:

Rana se inflamase.

a îmbiba =a absorbi:

Buretele se imbibă de apă.

a îmblânzi = a domestici, a deveni mai blând:

Glasurile se îmblânziseră. " (Dumitriu)

a îmbogăți =a se înavuți:

" Se îmbogățesc văzând cu ochii. " (Rebreanu)

a îmbolnăvi = a deveni bolnav:"

Într-o primăvară rea, Elvira se îmbolnăvi de piept şi se stinse în scurt. " (Sadoveanu)

a îmbujora = a se înroşi la față:

" Se îmbujorase la față de parcă chiar l-ar fi văzut pe Sandu venind. " (Mironesccu)

a îmbunătăți = a ameliora:

Mâncarea s-a imbunatatit la cămin.

a împietri = a se preface în piatră:

" La locui unde se împietrise frate-său, păți ca dânsul. " (Ispirescu)

a împlini = a se îngraşă:

" Uliana însă s-a împlinit iarăşi şi s-a făcut mai frumoasă ca înainte. " (Dumitriu)

a împrimăvăra = a se face primăvară:

Afară s-a împrimăvărat.

a împrospăta = a înviora:

Aerul se improspatase.

a împuțina = a scădea:

" Deşi era ceas de amiază, lumina se mai împuținase şi vântul îşi sporise asprimea. " (Sadoveanu)

a înavuți =a se îmbogăți:

Se înavuțise peste noapte.

a înăcri =a se face acru:

"Nu vrei lapte pentru micuț?

-Da' nu s-a înăcrit" (Caragiale)

a înălbi=a face (mai) alb:

Rufele s-au înălbit.

a înăspri =a deveni mai aspru:

" Sufletul tânăr se înăspri. " (Sadoveanu)

a încălzi = a se face mai cald:

Vremea s-a încălzit.

a închega = a se întări:

" De mine cate se leagă

Sângele-n trup i se încheagă. " (Alecsandri)

a închide =a se cicatriza;

Rana s-a închis bine.

a încolăci = a se încovriga:

" Văzu un balaur care se încolăcise pe un copac. " (Ispirescu)

a încreți = a se cuta;

" I se încrețeau cutele mărunte de pe lângă ochi. " (Dumitriu)

a îndesi =a spori;

" Mai la vale... florile se îndeseau. " (Sadoveanu)

a înduioşa = a se întrista;

Frunza-n codru tremura

Şi foarte se-nduioşa. " (Jarnik-Bârseanu)

a îndulci = a face mai dulce;

" Ce-i amar se îndulceşte

Ce-i mâhnit se-nveseleşte. " (Alecsandri)

a înfierbânta = a face fierbinte;

" Numai până se infierbanta scoate fum soba. " (Stancu)

a îngălbeni =a deveni galben;

" Şapte prunci, zi cu zi, se-ngălbenesc ca buruiana. " (Camilar)

a îngraşa = a deveni mai gras;

" Domnule profesor, nu ştiu ce să fac sa nu_mă mai îngraş. " (Camil Petrescu)

a îngroşa= a deveni mai gros:

„Dacă vedea şi vedea

Că gluma se îngroşa...

La Gheorghiță se ducea." (Teodorescu)

a îngusta =a deveni mai îngust;

" Umbra luncii se îngusta. " (Sadoveanu)

a înmuia =a se face mai moale;

I s-au înmuiat picioarele.

a înmulți = a spori:

" Pe încetul aceste feude se înmulțiră. " (Negruzzi)

a înnegri= a deveni negru;

Cerul s-a înegrit in semn de furtună.

a înnegura = a acoperi cu negură;

" În înserarea fumurie

Se-nnegurează orice amănunte. " (Cezar Petrescu)

a înnopta = a se întuneca:

Iarna afară se înnoptează, devreme.

a înnora = a se acoperi de nori;

" Când intrarăm în sat începuse să se înnoreze. " (Sadoveanu)

a înrăi =a deveni mai rău:

Pe front se înrăise.

a înroşi = a se face roşu;

" Grigoriță se uită furios la mine, se înroşi până în vârful urechilor, dădu să zică ceva şi nu zise nimic. " (Hogaş)

a însănătoşi =a vindeca:

" După ce se însănătoşi, dete o masă mare. " (Ispirescu)

a însenina = a deveni senin:

Aerul se-nsenina

Şi cerul se lumina. " (Aiecsandri)

a însufleți = a se anina:

" Convorbirea se însufleţea când treceau cu toții într-o sufragerie scânteietoare... " (Sadoveanu)

a întări = a deveni mai rigid:

" Deasupra, o boltă de nouri plumburii se intarea, părea neclintită, sprijinită pe zările nevăzute." (Sadoveanu)

a înteți = a se intensifica:

" Mersul cavalerilor se inteţea. " (Camilar)

a întrista = a deveni trist:

"Şi tu, tu te-ai întristat fără pricină. " (Camil Petrescu)

a întuneca =a se însera:

Acum se înserase devreme. (Dumitriu)

a învechi = a deveni vechi:

" Lucrurile frumoase nu se invechesc niciodată. " (Caragiale)

a înverzi = a înfrunzi:

" Foile galbene ale aleelor de arbori şi ale straturilor se-nverzira ca smarandul. " (Eminescu)

a înveseli = a deveni vesel:

" Ce-i amar se îndulceşte
Ce-i mâhnit se-nveseleşte. " (Alecsandri)

a învineți =a deveni vânai:

" M-am învineţit şi era gata să-l lovesc. " (Camil Petrescu)

a înviora =a se anima:

" Se invioreaza curtea de oameni şi de mişcare şi de zgomot. " (Rebreanu)

a înzdrăveni = a se însănătoşi:

" Nu ştia cum să facă sa se inzdravenească. " (Ispirescu)

a lărgi = a da lărgime:

" Strada nu mai era aceeaşi. Se largise enorm. "(Sahia)

a lăți = a deveni mai lat:

" Drumul se lățea iarăşi. " (Cezar Petrescu)

a limpezi = a se face limpede:

" Apa saltă, clocoteşte
Nici că se mai limpezeşte. " (Alecsandri)

a lungi = a se face mai lung:

" In dreapta se lungea un petic mare de pădure.. " (Dumitriu)

a maturiza = a deveni matur:

Tineretul muncitor s-a maturizat politicește.

a mări= a creşte;

" Luna tremură pe codri, se aprinde, se măreşte. " (Eminescu)

a micşora = a reduce dimensiunile:

" Eu îi iau şi ea tot creşte... daca-i dau se micşorează. " (Sadoveanu)

a multiplica = a spori:

" Perechi de şine se multiplicau se apropiau, se intretăiau. " (Rebreanu)

a păli = a se ofili:

"Rău faci că pui ovăz aici...este pământul cam gras şi ţi se păleşte. " (Slavici)

a pârgui = a se rumeni:

" Inflori-vor flori şi se vor pârgui holde pe gunoaiele trecutului. " (Sadoveanu)

a pensiona =a deveni pensionar:

S-a pensionat din cauza bolii.

a posomorî =a se întrista:

" Când sună miazănoaptea, feţele mesenilor se posomorâră. " (Eminescu)

a prăfui = a acoperi cu praf:

" Pulberi diamantate se prafuiau peste verdeaţa Cişmigiuiui şi peste o parte a Bucureştiului " (Macedonski)

a prăji=a se expune la soare, a se înnegri;

" O babă sade pe prispă. prăjindu-se la soare. " (Rebreanu)

a purifica= a deveni mai pur:

" Vaporii sunt din nou alungaţi în alte cazane, se condensează, se aleg, se amestecă şi se purifică. " (Cezar Petrescu)

a răci =a deveni mai rece:

" Se răceşte ciorba şi se arde friptura. " (Cezar Petrescu)

a răcori = a se răci:

" A răsturnat pe fund mămăliga şi a pus-o pe poliţă sus ca să se răcorească. " (Sadoveanu)

a rări =a deveni mai rar:

" Gloanţele s-au rarit acum şi mai mult. " (Camil Petrescu)

a roşi = a deveni roşu:

" Ceru-n zare se roşeşte. " (Alecsandri)

a rotunji = a se îngraşa:

S-a rotunjit la obraji.

a rumeni = a deveni rumen:

" Fata închise ochii şi obrajii iar i se rumeniră. " (Sadoveanu)

a scurta = a micşora:

" Rochiile se mai scurtaseră încă de un deget. " (Cezar Petrescu)

a scutura = a se despuia de frunze (flori):

" Copacii se scuturară de floare." (Vlahuță)

a slei=a se închega:

Lumânarea mi se sleise în mână.

a sluți =a se urâți:

Se slutise de când n-o văzusem.

a specializa = a deveni specialist:

" În vremea lui Eminescu oamenii încep să se specializeze. " (Ibrăileanu)

a strica = a se defecta:

"Broasca se strica şi capacul se desfăcu. " (Dumitriu)

a subția = a deveni mai subțire:

„[Umbra] se subţie ... se lipi de părete şi se aşează ironică, fantastică, lungă în dreptul lui. " (Eminescu)

a strânge = a se ghemui:

" S-a strâns de spaimă toată lângă pom. " (Coşbuc)

a ştirbi = a se micşora:

" Se zice că s-ar fi cam ştirbit pe ici pe colo în timpurile din urma. " (Ghica)

a şubrezi = a deveni şubred:

Scaunul acesta s-a cam şubrezit.

a tâmpi = a se prosti:

"Aproape că mă tampesc şi eu de prea multă admirațiune. " (Caragiaie)

a trece = a îmbătrâni:

" Flăcăul începe şi el a se trece, mergând tot înainte cu burlăcia. " (Creangă)

a toci = a se uza:

Puşculița-mi rugineşte

Ținta-n ghioagă se tocește. " (Akcsandri)

a țuguia =a se subția:

" Capul i se țuguia în con. " (.Delavrancea)

a umaniza = a fi mai omenos:

" Or să se umanizeze, domnule colonel. " (Sadoveanu)

a umbri = a se întuneca:-

" Treptat, câmpul se umbreşte sub a brazilor desime. " (Akcsandri)

a umfla = a se inflama:

" Din palma aceea... i s-a umflat obrazul. " (Galaction)

a urâți =a se sluți:

Ea are douăzeci, douăzeci şi ceva de ani. S-a urâții (Pas)

a veşteji = a se ofili:

" Florile s-au vestejit

De când tu le-ai părăsit. " (Alecsandri)

a vindeca = a se însănătoşi:

" Mulți din bolnavii ruşi s-au vindecat aici. " (Negruzzi)

a vocaliza =a căpăta *un* timbru vocalic:

In unele limbi slavice " 1" s-a vocalizat,

a zgârci = a se ghemui:

„Mă strâng, mă zgârcesc covrig. " (Stancu)

a zemui = a se zemoşi (şi figurat):

" Creierul parcă mi s-a zemuit, nervii... s-au rupt *ca* nişte sfori putrede. " (Camil Petrescu)

III e Verbe reflexive obligatorii

a abate= a se opri în treacăt:

" Rebegiți de frig, ne abatem pe la Niculai Moraru, să ne mai încălzim. " (Vlahuță)

a abține = a se stăpâni:

Se abţine de la fumat.

a achita (reflexiv în expresia " a se achita de ceva ") = a-şi îndeplini o obligație:

S-a achitat de sarcina aceasta.

a aciua = a se pripăşi:

" Fata se văicărea şi ea, că *nu* ştia unde să se aciueze, " (Creangă)

a acomoda = a se adapta:

S-a acomodat repede printre straini

a adeveri = a se confirma:

" Ce mai zici? Adeveritu-s-au vorbele mele?" (Creangă)

a adânci =a intra, a pătrunde:

" Fluviul lat se adâncea în păduri întunecate, " (Eminescu)

a adresa = a îndrepta cu vorba pe cineva:

" Voi nu ştiți nimic? se adresă colonelul...celorlalți doi soldați. " (Sahia)

a aduna = a se apropia (unii de alții). '"

Se prind de mâini şi se desprind

Se-adună cerc şi iar se-ntind. " (Coşbuc)

a afla = a fi, a se găsi:

" Toate se aflau la locurile lor, aşa cum le lăsaseră ei... " (Bogza)

a afunda=1. a se cufunda:

" Fiecare picior i se afundă parcă în pământul umezit. " (Sahia)

2. a se adânci:

" Groapa i s-a afundat

Şi morrnântu-i s-a stricat. " (Teodorescu)

a afurisi = a jura sub pedeapsa blestemului:

''Că făgăduiesc

Şi m-afurisesc''

De azi înainte

Să fiu mai cuminte. " (Jarnik-Bârsean

a agita = a se frământa, a fi neliniştit:

Se plimba prin cameră, se agita neliniştit.

a agrega = a se uni într-un tot:

Rocile s-au agregat.

a alătura = a se aşeza alături: "

’’Mihnea-vodă nu-l credea

Ci de geam s-alătura. " (Teodorescu)

a alcătui = a lua fiinţă, a se forma:

’’Atâta sânge mohorât curse din scorpie, încât se alcătui o baltă. "(Ispirescu)

a alege (în expresia reflexivă " a se alege praful") = a nu mai rămâne cu nimic:

" Un mitocan, mă rog! zice că-i negustor, alege-s-ar praful! " (Caragiale)

a alia = a încheia un tratat de alianţă:

" Dimitrie Cantemir...se alie cu Petru al Rusiei. " (Negruzzi)

a amesteca = a face un amestec :

’’ In chimir se amestecau, pe lângă baierele pungii, lănţugul briceagului. " (Sadoveanu)

a angaja = a se obliga la ceva:

S-a angajat sa ducă *pana* la capăt această sarcin

a anina =1.a agata

" Femeia trece înainte; o creangă uscată i se anina de fustă şi se zbate pe jos." (Sadoveanu)

2. (figurat)= a se lega:

’’Şi pe loc ei s-adună

Şi de Gruie s-anină. " (Alecsandri)

a antrena = a dezvolta calităţile unui sportiv:

S-a antrenat cu lotul naţionalei.

a aprinde = l. a lumina:

" Un soare de s-ar stinge-n cer

S-aprinde iarăşi soare. " (Eminescu)

2. a se înflăcăra:

" Nicoriță armaşul a simțit că vodă se aprinde." (Sadoveanu)

a apropia = a fi aproape (cu sens temporal):

" Ziua se apropie şi rămân singur pe mal. " (Sadoveanu)

a apuca = a se ține de ceva:

" Ah! ce foc simt că mă arde, strigă bolnavul apucându-se cu mâna de pântece. (Negruzzi)

a arăta = 1. a apărea, a se ivi:

" O dungă de soare s-arată. " (Coşbuc)

2. a părea:

" Gheorghe s-a arătat a fi un om prea brutal şi prea ursuz.. " (Caragiaie)

a articula =a se lega prin articulație:

Mâna se articulează la umăr.

a arunca = a se azvârli, a se repezi;

" S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul. " (Coşbuc)

a arvuni = a se angaja în slujba cuiva:

”De-ar veni un Tudorel

Arvuni-m-as eu la el." (Pas)

a aşeza = a se potoli (figurat):

Vremea s-a aşezat.

a aşterne =a se întinde (figurat):

" Fug caii duşi de spaimă şi vântului s-astern. " (Eminescu)

a ataşa = a se lega sufleteşte de cineva:

Se ataşase de cățeluşa ei.

a atinge = a se apropia de ceva

(urmat de determinări introduse prin prepoziția" de "):

" Scrisorile şi gazetele stau teanc, nici nu se ating de ele. " (Sadoveanu)

a atârna = a se prinde de ceva (figurat):

" Se-atârnă sufletu-mi cu ochii

Cei plini de lacrimi şi noroc. " (Eminescu)

a aține = a sta în calea cuiva:

" Dragoş se-aținea

Şi cel zimbru cum venea... " (Alecsandri)

a aventura = a întreprinde ceva tară a ține seama de riscuri:

S-a aventurat singur în pădure.

a avânta = a-şi lua avânt (şi figurat):

" Iar sufletu-mi in zboru-i

S-avântă fericit. " (Alecsandri)

a azvârli = a se repezi, a se precipita:

" Moş Nichifor se azvârle pe capra, dă bici iepelor... " (Creangă)

a balansa =a se legăna:

Se balansează pe scaun.

a bălăbăni = a se clătina:

" Mergea bălăbănindu-se. N-o să ajungă prea departe. " (Stancu)

a bălăci =a se scălda:

" Se dusese în eleşteul din apropiere şi, după ce se bălăcise în morcirlă, prinsese două broscuțe. " (Caragiale)

a bizui = a se baza, a se încrede:

" Se bizuia Lică pe cât se bizuia pe ajutorul stăpânilor săi, dar mai mult se bizuia pe chiar a sa cumințenie. " (Slavici)

a bâlbâi = a se încurca:

Nu a citit bine; s-a bâlbâit

a bolti =a avea formă de boltă:

" Soarele se lăsa spre dealul Galatei... şi cerul se boltea fară nouri. " (Sadoveanu)

a bosumfla = a se îmbufna:

" Atunci n-am facut nimica...s-a bosumflat Mânecuță. " (Sadoveanu)

a broboni = a se acoperi de sudoare:

" Fruntea lut Dan se broboni de sudoare. " (Vlahuță)

a bucura =a se veseli;

" Se bucura de frumusețea florilor. " (Ispirescu)

a buimăci = a se ameți de somn

" Dacă dormim, mai rău ne buimacim de somn. " (Sadoveanu)

a buluci = a se aduna grămadă;

" Străpunseră gloate înghiontindu-se şi dând din coate şi se bulucira în jurul celor doi. " (Dumitriu)

a burzului = a se mânia

"Câinele se burzului şi începu a sări în două picioare uitându-se zăpăcit în toate părțile. " (Preda)

a calici =a se zgîrci:

" Şi-n casă te caliceşti până la lescaie. " (Caragiaie)

a canoni = a se trudi

"Te iartă inima să mă laşi canonindu-mă să aflu ceea ce tu poți să-mi spui în trei cuvinte? " (Slavici)

a căina = a se văita, a se jeli

" Ileana Sânziana se căina şi se întrista în sufletul ei. " (Ispirescu)

a călători = a se sfârşi (figurat):

u Nu trecu mult şi ziua se călători. " (Creangă)

a căpătui = a-şi face o situație

"Dară n-avu ce-şi face capului, căci tată-său îl trimitea întruna să caute a se capătui şi el. " (Ispirescu)

a căptuşi =a se alege cu ceva (familiar);

"De nu agă, dar măcar socru... tot m-am căptuşit cu ceva. " (Alecsandri)

a cărăbâni =a o şterge:

" Hai, cărăbăniti-vă de aici că mi-i somn. " (Hogaş)

a căsca =a se crăpa

" O gură neagră de gârlici se căsca în coasta clădirii." (Sadoveanu)

a cățăra = a se sui, a se urca:

" A doua zi ne cățăram pe gard. " (Stancu)

a căuta =a se privi, a se examina:

" Mă caut în păreteie de-oglinzi, " (Eminescu)

a căzni=a se trudi:

" In zadar se căznea să alunge gândul acesta. " (Slavici)

a chicoti =a se hlizi:

" Cum intrară în casă, începe a se chicoti şi a spune de la nuntă. " (Creangă)

a chinui = a se străduí, a se căzni:

" M-am chinuit de l-am crescut şi l-am scos din toată nevoia, şi acum..,
parcă văd c-am să rămân fara dânsul. " (Creangă)

a chivernisi = a se căpătui:

" Destul să-ți spui că, încet-încet m-am chivernisit cumsecade, ajungând să am o stare destul de bună " (Caragiale)

a cârpi =a se alege cu ceva (figurat):

După căsătorie s-a carpit cu o casă şi câteva acareturi.

a clătina= a se împletici:

" Se ridicară clatinandu-se, beți de somn. " (Dumitriu)

a cloci = a se strica, a se altera; a trândăvi (figurat):

" Baba...punea pe fata unchieşului la toate greutățile casei, iară fata ei se clocise de şedere. " (Ispirescu)

a codi =a ezita, a şovăi:

" Tatăl său nu s-a codit. De ce să se codească? " (Agârbiceanu)

a coji =a curăța de coajă:

Pielea se crapă şi apoi se cojeşte.

a complăcea =a se mulțumi cu o anumită situație:

" Un om plin de învățătură şi se complacea foarte mult în convorbiri. "
(Ghica)

a comporta = a avea o anumită conduită:

Trebuie să te comporți frumos în societate.

a concentra =a fi preocupat:

" Acum se concentreaza asupra propriului său suflet." (Ibraileanu)

a conformii =a se pune de acord cu ceva.

" Adela se conformase inconştient momentului. " (Ibrăileanu)

a consacra = a închina, a pune la dispoziție:

" Alexandrescu şi-a dat demisia ca să se consacre cu totul literelor. " (Ghica)

a conserva = a menține în stare neakerată:

Mazărea se conservă bine.

a constitui = a se înființa, a se întemeia:

"Oraşele... constituindu-se pe principiul comunal se ocârmuiau de o magistratura." (Bălcescu)

a consulta = a se sfatui:

M-am consultat cu un prieten.

consuma =a mânca; a istovi, a epuiza (figurat):

„Căci fragedul meu cuget se consuma-n durere

Şi ochii mei în lacrimi eterne se-nchidea. " (Bolintineanu)

a contagia = a contamina:

Copilul s-a contagiat de la părinții bolnavi.

a contracta = a se strânge:

Muşchii brațului se contractă.

a converti = a adopta o altă convingere religioasă:

„Se convertise la creştinism."

a crăpa = a se despica (figurat):

La răsărit se crapa zarea.

a crucia =se minuna:

" Mumă-sa s-a crucit

privind Cusătura fetei. " (Coşbuc)

a cuibări =a-şi face loc:

" S-a cuibărit bine în sanie. " (Sadoveanu)

a cuminți = a se potoli:

" Dupa ce bat puțin din picioare [copiii] se cuminţesc. " (Cezar Petrescu)

a curăța = a muri (familiar):

" Bietul om s-a curăţat în câteva zile. " (Slavici)

a curma = 1. a strânge tare:

" Cercevelile ferestrelor se curmau sub presiunea zidurilor vechi. " (Eminescu)

2. a se termina:

" Ca şi cum cineva i-ar fi tăiat capul [poteca] se curma, îşi dădea sufletul şi murea la marginea unui desiş încâlcit. " (Hogaş)

a cutremura = 1. a se zgudui:

" Se cutremură pământul, văile răsună, mările clocotesc şi peştii din ele se sperie." (Creangă)

2. a se înfiora:

" Sufletul lui se cutremura la gândirea că nu va putea scutura greutatea acestui amor. " (Eminescu)

a dărâma = a se surpa:

" In loc să-şi vază de casă, că se dărâmă, cumpără cai. " (Preda)

a dărui = a se consacra:

" Ai murit, daruindu-te tot...dintr-o singură dată. " (Cezar Petrescu)

a decide = a se hotărî:

" Te-ai decis, Costea? Nu e timp de pierdut! " (Camil Petrescu)

a declasa= a se degrada:

In ochii mei s-a declasat.

a deda = a se consacra, a dedica:

" Nu se prea dedau la învățătură de carte. " (Caragiale)

a dedubla=a se împărți în două:

" Dan...se dedubla clar: în fuga vorbirii îşi vedea gândurile înainte de a le rosti, cum răsar şi se înşiră." (Vîăhuță)

a delăsa = a dovedi lipsă de interes:

S-a delăsat din cauza lui.

a demoda = a nu mai fi la modă:

Costumul acesta s-a demodat.

a depărta= a se abate, a devia:

"Dar ia să nu ne depărtăm cu vorba şi să încep a depăna firul poveştii. " (Creangă)

a deplasa =a se duce undeva în interes de serviciu:

Judecătorul s-a deplasat la locul crimei.

a deprava = a decade moral:

S-a depravat din cauza băuturii.

a deprinde = a se obişnui:

La început se pare greu, dar te vei deprinde." (Negruzi)

a descătuşa = a se elibera:

Poporul se descatuseaza din robia imperialistă.

a descheia =a scoate din nasturi:

Mi s-a descheiat cămaşa.

a deschide=a căpăta o nuanță mai deschisă:

I s-a deschis părul.

a descuraja = a-şi pierde curajul:

Se descurajează prea uşor.

a descurca = a descâlci; a ieşi dintr-o situație (figurat):

"Tăun descurcă-se cum ştie, treaba lui, numai arătura să fie gata la vreme. (Camilar)

a desena = a apărea, a se profila:

Munții se desenează în zare.

a desfăta =a se delecta, a petrece:

" In salonul din dreapta dansa şi se desfata tineretul. " (Camil Petrescu)

a desfrâna =a duce o viață de plăceri:

" Ne desfranam în nebunia carnavalului la Veneția. " (Caragiale)

a despica = a crăpa, a tăia:

" Inima-n două n-a vrut să s-e despice. " (Macedonski)

a desprinde = a se detaşa:

" Din mulțimea întunecoasă...se desprinse o umbra. " (Sadoveanu)

a destăinui = a spune un secret:

”Dacă nu eşti în stare s-o iubeşti pre-cât te iubeşte, pentru ce nu te destăinuieşti ei? " (Megruzzi)

a destinde = a se relaxa:

" Vioara tace când coarda se destinde. " (Macedonski)

a destrăbăla = a se deda la o viață desfrânată:

Se destrăbălaseraseră destul în tinerețe.

a detaşa =a se desprinde;

„Ca un astru desprins din haos, un punct se detaşează de restul campiei, înaintând.”(Bogza)

a devota = a se dedica:

" La cauza cea sacră azi ma devotez cu totul. " (Alexandrescu)

a dezbăra =a se dezobişnui:

" Mi-e dragă una şi-i a mea:

Decât să mă dezbar de ea,

Mai bine-aprind tot satul! " (Coşbuc)

a dezbina = a învrăjbi:

" Acolo un crac de munte se dezbina cu pornire,

Prăvălindu-se cu vuiet în talazul răzvrătit. " (Negruzzi)

a dezechilibra = a-şi pierde echilibrul:

Dezechilibrindu-se, a căzut.

a dezice =a nu mai recunoaşte un lucru spus:

S-a dezis de cele afirmate anterior.

a dezinteresa =a nu-i mai păsa:

”Directorul ridică din umeri dezinteresindu-se disprețuitor. " (Cezar Petrescu)

a dezlănțui = a izbucni:

"In aceeaşi clipă se dezlăntui tunetul. " (Cezar Petrescu)

a dezmetici = a-şi veni în fire:

" Intr-un târziu se dezmetici, deschise ochii, cercă să se ridice, dar căzu din nou. " (Dunăreanu)

a dezminți = a se arăta altfel decât este:

" Jupânița nu se dezminte... Ioana cunoaşte istoria mai bine ca un dascăl.”

(Cezar Petrescu)

a dezmorți =a se destinde:

„M-am scoborat din trasura să mă dezmortesc.”(Ibraileanu)

a deznoda =a desface (un nod):

”Vărsănufie s-a uitat la apele care se deznodau sub punte. " (Galaction)

a dezorganiza=a nu mai avea un mers regulat:

„Mi s-a dezorganizat complet viata”.(Camil Petrescu)

a dezvinovăți=a se disculpa

„A se dezvinovati inaintea lui nu era cu putinta.”(Ispirescu)

a dezvinui=a se justifica

„Nu crede ca-ti spun asta pentru ca ma dezvinuiesc de ce am facut.” (Vlahuta)

a dichisi=a se aranja cu gust

„Dacă ne mai dichisim mult ne apuca douăsprezece.”(Sebastian)

a discredita=a-şi strica reputația

S-a discreditat printr-o actiune nejusta.

a disculpa=a se dezvinovati:

La proces s-a disculpat.

a disloca=a misca din loc:

„Treptat ,apele incep sa se smulga din moliciunea lutului,o unda se indeamna cu alta ,pana ce tot raul se disloca si porneste la vale.” (Bogza)

a dispensa=a renunta:

„Ma dispensez de analize.”(Cezar Petrescu)

a distinge=a se remarca

Copilul s-a distins prin bună purtare.

a documenta =a se informa:

" Timpul dat pentru întocmirea referatului să fie îndestulător, să permită referentului să se documenteze temeinic. " (Contemporanul)

a domina = a se stăpâni:

" E unul din acei impulsivi permanenți care se ştiu să se domine perfect. " (Camil Petrescu)

a domoli = a se linişti:

" [Viscolul] pornise seara şi s-a domolit în amurgul zilei a treia."
(Sadoveanu)

a dumeri = a-şi da seama:

" Mă trezesc, deschid ochii şi caut să mă dumeresc unde ma aflu. " (Vlahuța)

a dura = a clădi, a zidi:

" S-a durat între mine şi bătrân o prietenie la cataramă." (Sadoveanu)

a echilibra =a se ține în echilibru:

" Ca sa se echilibreze mă apuca de braț. " (Ibrăileanu)

a eclipsa = a dispărea (figurat):

" De mult s-a eclipsat,slava ta. " (Negruzzi)

a elibera = a fi lăsat la vatră:

”Sfârşise cei şapte ani de armată şi se eliberase. " (Camil Petrescu)

a emancipa = a-şi câştiga independența:

" lorgu se emancipase de frate-sau Costache şi locuia singur. " (Caragiale)

a entuziasma =a însufleți:

" Sunt tânăr şi vreau să ma entuziasmez. " (Sahia)

a erija = a-şi atribui un rol iară nici un drept:

S-a erijat în conducător.

a evidenția = a se deosebi:

In mişcarea de întreceri s-au evidentiat foarte multe femei.

a executa = a se supune, a da ascultare:

" Portarul se executa. " (Camil Petrescu)

a explica - a se justifica:

" Dați-mi voie să mă explic. Din zi în zi trebuie să-mi sosească pianul, expediat din Bucureşti de mult. " (Caragiale)

a exprima = a expune, a vorbi:

Când este emoționat se exprima greu.

a extazia=a fi cuprins de extaz:

" Ei privesc mirați în toate părțile, se extaziază la toate nimicurile. " (Vlahuță)

a extenua = a se obosi, a se istovi:

S-a extenuat mergând.

a familiariza =a se obişnui cu ceva:

" De când tot venim ne-am familiarizat cu gara. " (Sahia)

a fandosi = a face mofturi:

" Nuvă mai fandosiți acum. Spuneți şi voi, ia, ce v-ați pricepe. " (Ispirescu)

a făli =a se lăuda, a se fuduli:

" Te falesti că înainte-ți răsturnat-ai val-vârtej
Ostile leite-n zale de-mpărați şi de viteji. " (Eminescu)

a ferchezui = a se dichisi:

" Se îmbrăcă tacticos în hainele cele mai bune, se ferchezui ca o păpuşă. " (Rebreanu)

a filtra = pătrunde:

" Lumina se filtra în sală pe fereastra ce da în curtea interioară, " (Calugăru)

a fâstâci =a se intimida:

"Se ameți şi se fâstâci când se văzu înconjurat de o mulțime de lume. " (Ispirescu)

a fâțâi = a se mişca de colo până colo:

" Bolnavii n-aveau voie să iasă pe coridoare, să se fâțâie...să hoinărească dintr-un salon în altul." (Pas)

a fofila = a se strecura neobservat:

În loc să ne ajute se fofilase.

a forma =a lua ființă, a se constitui:

Rocile sedimentare s-au format prin depunere.

a formaliza = a se supăra, a se simți jignit:

Nu te mai formaliza atât!

a forța =a se sili:

S-a forțat să zâmbească.

a frământa = a examina, a se agita (figurat):

" Toată noaptea cea dinainte de plecare, până s-au revărsat zorile, m-am framantat cu gândul fel şi chip. " (Creangă)

a frige = a se arde:

„Jucati-va cu focul, dacă vi-i voia să vă frigeți. " (Negruzzi)

a frânge = a se rupe:

" Brazii trufaşi ai codrilor se frângeau eu glasuri de trăsnet. " (Hogaş)

a fuduli = a se făli:

" Nu vrei nici să vorbesti cu mine? Te-ai prea fudulit." (Sbiera)

a furişa = a se strecura pe nesimțite:

" Când am ieşit din cerdac, prin draperiile grele de pe deal ,s--a furişat o rază. " (Ibrăileanu)

a ghici = a se profila, a se contura (figurat):

" Se ghicesc totuşi siluetele masive ale munților apropiați. " (Bogza)

a gândi = 1. a reflecta, a medita:

"Gandeste-te bine toată noaptea şi mâine să-mi dai răspunsul. " (Caragiale)

2. a intenționa:

" El se gândeşte sa-i pedepsească cu mult mai aspru. " (Caragiale)

a gospodări = a întemeia o gospodărie:

" Sa ne gospodarim, că avem de toate câte ne-ar trebui la starea aceasta. " (Sbiera)

a grozăvi =a-şi da importanță:

" Eu nu vorbesc fleacuri cu domnişorii ăştia care vin cu pălăria-n cap, se grozăvesc, mint şi nu-s capabili să scrie un rând cum se cade." (Rebreanu)

a gudura = (despre animale) a se bucura:

" Câinele se gudură cerând iertare. " (Cezar Petrescu)

a haiduci = a duce o viață de haiduc:

" De când m-am haiducit

Drag mi-e drumul cotit" (Alecsandri)

a hazarda = a risca:

" Aseară, la Predeleanu, a fost sfatuit să nu se hazardeze inutil până ce se va pacifica județul."

(Rebreanu)

a hârjoni = a se zbengui (figurat):

" Se iveşte Frusina:blondă, zveltă, mlădioasă- ca o răchită în care se hârjoneşte vântul." (Galaction)

a hâțâna= a zgâlțâi;

"Bombe răzlețe cădeau pe-aproape şi pereții grajdului se hâțânau. " (Camilar)

a hlizi = a râde fară rost:

" Dar ce vă hliziti, mă rog? a țipat cu mirare căpităneasa. " (Sadoveanu)

a holba = a se zgâi:

" Morarul s-a holbat cu pleoapele-i sângerate." (Sadoveanu)

a hotărî =a se decide:

" Deodată se hotari, deschise uşa şi intră. " (Dumitriu)

a ilumina=a străluci de bucurie (figurat);

" Rar de tot se luminează la față ca un copil." (Camil Petrescu)

a ilustra =a se remarca;

" Unii... s-au ilustrat, ca profesori şi ca înalți funcționari. " (Pas)

a imagina = a-şi închipui:

" Nu pot să-mi imaginez unde se va aseza chipul tatei. " (Sahia)

a impacienta = a-şi pierde răbdarea:

Aşteptase destul. Incepeasa se impacienteze.

a impregna =a se îmbiba (cu o substanță lichidă):

Tăcerea şi întunericul în cate stătuse toată vara păreați că se impregnase în pereți. " (Vlahuta)

a indigna =a supăra, a provoca indignare:

Se indigna în fața unei nedreptăți.

a infiltra = a pătrunde;

" Intunericul se inifiltra nesimțit in casă. " (Rebreanu)

a informa =a se interesa de:

" Informându-ne de locuința acestui vestit distilator, ni se răspunsese că,.. " (Negruzzi)

a infecta = a se congestiona;

Rana i se infectase.

a inspira =a se orienta după ceva

" Ceaikovski... s-a inspirat din muzica populară rusă."(Stancu)

a integra = a se îngloba:

" Fapte care se integrau în praguri de istorie. " (Camil Petrescu)

a introduce = a băga:

"Muzica nu lăsa urâtul să se introduca în castelul său. " (Negruzzi)

a irosi =a dispărea (figurat):

"Noaptea se irosi ca bruma toamnei în răsăritul soarelui. " (Ardeleanu)

a isca = a apărea:

" În locul celor care pleacă se iscă alții, ca din pământ." (Stancu)

a iscăli = a semna:

„Iară el, Isaiia Teodorescu se iscalea."(Creanga)

a ispravi = a se sfirşi:

" Am plecat pe străzi care păreau că nu se mai isprăvesc.'' (Stancu)

a istovi = a se extenua:

„Se uita...cum se istoveste sub ochi odorul."(Vlahuta)

a ivi = a apărea:

„E duminica.

Din vale,

Se ivesc răzleti flăcăi."(Coşbuc)

a izbăvi = a se salva, a se mântui:

" S-a ţinut dârz, a crezut în comunism şi s-a izbăvit. " (Sadoveanu)

a izbi =a se lovi cu putere:

”Buzduganul...se izbi de o poartă. " (Eminescu)

a izola =a se retrage din societate:

Ştiința adevărată nu se izolează de popor, ci e în serviciul poporului.

a împăca = a curma un conflict:

„Vestea se împrăştiase că domnul se împăcase cu boierii. " (Negruzzi)

a împăienjeni = a nu mai vedea clar:

“Ochii lui Cimpoiescu se impaienjeneau in niste nouri calzi.’(Camilar)

a împăna = a înțesa, a împânzi:

“Pamantul ..incepe a se impana cu mii si mii de floricele.”(Marian)

a împărtăşi =a lua parte la ceva:

„Hatmanii lângă dansul păzeau tăcere, respectând supărarea sa de care şi ei se impărtăşeau. " (Negruzzi)

a împiedica =a se poticni:

Moş Soric se impiedica de prag şi se izbi cu capul de celălalt perete. " (Sadoveanu)

a împânzi = a acoperi

„De la rasarit ,se impanzea pe un cuprins nemarginit poleiala unui patrar de luna.”(Sadoveanu)

a împletici = a se scurge

„I se impleticeau picioarele de parca ar fi baut rachiu .”(Pas)

a împlini = a se scurge

" Dar nu se împlineşte bine anul, şi femeia lui Ipate face un băiet. "(Creangă)

a împotrivi = a se opune:

"Ştii tu că nu ma împotrivesc ție niciodată. " (Eminescu)

a înapoi =a se întoarce:

" A ieşit din curte ca să nu se mai înapoieze niciodată. " (Galaction)

a înăbuşi = a se sufoca

" I se părea că se înăbuşa. " (Dumitriu)

a înălța = l. a se ridica:

" De după dealuri depărtate

Deasupra codrilor pustii

Se-nalță luna. ” (Vlahuță)

2. a creşte;

" Fruntea ți s-a inaltat. " (Arghezi)

a încadra =a se integra:

Se încadrase bine în colectivitate.

a încălzi = a expune la o sursă de căldură:

u Un roi de păsărele...la soare se-ncălzesc. " (Alecsandri)

a încăpățâna =a insista:

" Se încăpățânează bătrâna şi-or să ne omoare cu ea cu tot. " (Dumitriu)

a încerca =a proba:

„De-l vei putea trânti pe dânsul, atunci sa te încerci şi cu mine. " (Creangă)

a închina = a se ruga, a-şi face semnul crucii:

" Unii ridicau tot încet mâna la frunte şi se inchinau. " (Dumitriu)

a încâlci = a se încurca:

" Mătuşa nu ştiu cum se incâlceste prin cânepă ori se împiedică de ceva şi cade jos." (Creangă)

a încleşta = a se agăța de ceva:

" Mâinile lui se încleştaseră pe frau." (Sandu-Aldea)

a încorda = a se încleşta:

" Primprejur, pe moşie, țăranii...se incordau din greu, gemând." (Sadoveanu)

a încovoia = a se arcui:

" Dinaintea gurii de la sobă se încovoia o mâță albă care torcea de mulțămire. " (Alecsandri)

a încrede = a conta pe cineva:

”Cutezătorul ce se încredea perfidelor unde. " (Eminescu)

a încredința = a se convinge:

" Tomşa se încredința dintr-o privire că râzăşii lui sunt de față. "(Sadoveanu)

a încrunta = a privi aspru:

" Se încruntau chiorâş dorobanții de la Agie. " (Camil Petrescu)

a încumeta = a îndrăzni:

" Prin apă nu s-a incumetat să treacă. " (Reteganul)

a încurca = 1. a se împiedica:

" S-au încurcat în nişte găteje. " (Sbierea)

2.a-şi pierde şirul ideilor:

S-a încurcat, la citit.

a îndeletnici - a se ocupa de ceva:

" N-am avut vreme pentru asemenea lucru, cu care numai în ceasuri slobode este cuiva iertat a se îndeletnici. " (Negruzzi)

a îndepărta = a pleca;

" Scrii că te simți aşa lângă el, streină, parcă ceva s-a îndepărtat. " (Camil Petrescu)

a îndesa =a se îngrămădi:

”Gloata se îndesa în piepturile cailor care sforăiau speriați. " (Dumitriu)

a îndârji = a se înverşuna:

" In ce te bizui de te indârjeşti aşa, nepoate? " (Creangă)

a îndrăgosti = a se amoreza;

„Se indragosti de cea mai mică. " (Reteganul)

a îndrepta = a-şi corecta poziția:

Se îndreaptă de spate.

a îneca =a se scufunda;

Vaporul s-a înecat.

a înfățişa = a se prezenta;

”A doua zi se infatisa la împăratul. " (Ispirescu)

a înfige = a implânta:

" Cincizeci de pluguri se-nfipseră cu lăcomie în pamânt" (Camilar)

a înființa= a se înfățișa;

" Mă arătai mirat că se înființară cu toții aşa devreme. " (Caragiale)

a înfiora = a se tulbura (figurat);

"M-am infiorat de mulțămire. " (Sadoveann)

a înfunda =a se adânci:

" Ochii fetei se-nfundase în cap. " (Eminescu)

a înghesui = a se îngrămădi:

" Norodul se înghesuia să vadă ce s-a întâmplat. " (Vlahuță)

a îngâmfa = a. fi încrezut:

"Murgul se scula,

La stăpân mergea

Şi-astfel îi grăia:

Stăpâne, stăpâne...

Şoimul s-a-ngâmfat.

Şi s-a lăudat

Că-n fugă m-o-ntrece. " (Teodorescu)

a îngâna = a se amăgi:

" Sultanul se minuna

Şi cu mila se-ngâna. " (Alecsandri)

a îngrădi = a împrejmui (şi figurat):

" Cei tari se îngrădiră

Cu averea si mărirea în cercul lor de legi. " (Eminescu)

a îngrămădi = a aduna la un loc:

„In aceasta regiune in care muntii au incetat,catunele se ingramadesc si mai mult pe malul Oltului. " (Bogza)

a îngriji = a se preocupa de ceva:

„Vezi cum mă îngrijesc de soarta ta?... De aceea tu trebuie să faci ce te-oi sfătui eu. " (Alecsandri)

a îngrijora=a se neliniști

" Mă îngrijoram pentru tine. " (Camil Petrescu)

a îngropa= a se înfunda în ceva;

" Domnul Găluşcă s-o îngropat în hârtia cea mânjită cu cerneală. " (Alecsandri)

a înjgheba = a încropi:

" Din loc în loc se înjghebau grupuri." (Galan)

a înlănțui = a urma într-o succsesiune neîntreruptă:

Evenimentele se inlantuie în mod veridic.

a înnămoli =a se îngloda:

" Joi s-a înnămolit piroscaful« Hungaria »,., E slabă nădejde că va putea fi despotmolit. " (Tiktin)

a înrădăcina = a prinde rădăcini;

" Incepu a-i tracta pentru plămâni dar nu putu învinge răul care se înrădăcinase. " ('Negruzzi)

a înrudi =a deveni rudă eu cineva:

Ne-am inrudit prin alianță.

a înspăimânta = a simți groază:

" Chiruța se-nspăimânta

Şi către nen-său grăia. "(Jarnik-Bârseanu)

a înstrăina = a se depărta;

„Biata maică simțea că iar va rămânea singură şi uitată, că puiul se-instrăinează. " { Sadoveanu)

a înşira =a se succeda (figurat):

" Zilele de răscumpărare ale sfintei primăveri se insira ca mărgelele nestemate pe un fir de aur. " (Sadoveanu)

a înşirui =a înşira;

"Broboane de sudoare rece i se inşiruiau pe frunte. " (Dumitriu)

a întemeia= a se bizui (figurat):

" Stiința nouă, întemeindu-se pe conceptul legilor spiritului... a continuat zdrobirea lumii vechi."(Bălcescu)

a întinde =1. a se lărgi;

Flanela s-a întins la gât.

2. a ocupa un spațiu;

" Dincolo de marginile pădurii se întind ogoarele de porumb. " (Bogza)

a întoarce =a schimba direcția;

" Toată lumea se întoarse spre uliță. " (Rebreanu)

a întruni = a se aduna:

Toti s-au intrunit in sala de sedinte.

a întrupa = a se concretiza;

"Când figura amicului Costică s-a întrupat întreagă în imaginația lor, toți trei îi zâmbesc cu dragoste. " (Caragiale)

a înțepeni = a lua o poziție rigidă;

" Perceptorul se înțepeni în mijlocul odăiței şi se uită împrejur cercetător. " (Rebreanu)

a învălmăşi =a pune în dezordine:

" Amintiri tulburi i se invalmaseau în minte. " (Sadoveanu)

a înverşuna = a se îndârji:

" Se înverşuna sa achiziționeze cu orice sacrificiu. " (Rebreanu)

a învârti = a se foi:

" Se invarteau prin ogrăzi, se uitau la cerul senin şi mai ales la vârtejurile de fum. " (Rebreanu)

a învoi=a se tocmi:

" Ia bani, cu cât se înveleşte şi se duce şi el după chirică. " (Creangă)

a învrăjbi =a se mânia;

" Intr-acel loc... apele se învrăjbesc şi se sfredelesc în adânci vârtejuri. " (Odobescu)

a jeli = a se plânge:

" Vântul se jelea prin trestii. " (Sadoveanu)

a jena= a se ruşina:

"Dan se jena-ntotdeauna să ceară-nainte [bani]. " (Vlahuță)

a juca = a se distra:

" Vino! Joacă-te cu mine...cu norocul meu. " (Eminescu)

a juli = a se zdreli:

" Se julea de garduri, strănuta, țâfnea, sforăia, necheza, făcea o larmă a dracului. " (Caragiale)

a jura = a face un jurământ:

" Nu m-am jurat? N-am plâns? Cu ce m-am ales? " (Caragiale)

a justifica = a se dezvinovăți:

" La chemările, pe care le ghicim violente, ale lui Gheorghe Eminovici, Eminescu răspunde într-un târziu, justificându-se cu oarecare humor." (Călinescu)

a lamenta = a se plânge:

" A se lamenta cineva de cele trecute este pierdere de timp. " (Ghica)

a lacomi = a râvni, a jindul:

" Nu vă mai mulțumiți cu ce v-a dat Dumnezeu şi vă lăcomiţi la averea altuia. " (Rebreanu)

a lăfăi = a huzuri, a se desfăta:

" Voi să vă lăfăiți şi să huzuriți de căldură, iară eu să crap de frig."(Creangă)

a lepăda = a renega:

" Spânul...se lepăda din ce în ce mai mult de ispitele Satanei. " (Odobescu)

a linge (în expresia " a se linge pe bot ") = a nu mai capăta nimic:

Pentru că m-a supărat nu mai pleacă în excursie. Gata, s-a lins pe bot!

a lipsi = a renunța:

" Nu-mi mai trebuie să-i întâlnesc; mă lipsesc. " (Sadoveanu)

a lovi= a da peste ceva:

"În sălița mică aproape să mă lovesc de ordonanțele care scoteau tacâmurile. " (Camil Petrescu)

a lupta = a se bate:

„Greu m-am luptat, dar i-am venit de hac zmeului. " (Alecsandri)

a metamorfoza = a se transforma: Broscoiul se metamorfoză în prinț.

a milogi = a cerşi:

" [Țăranii] sunt siliți să cerşească pur şi simplu... să se milogească pentru porumb. " (Rebreanu)

a minuna = a se mira:

„ Păşea încet, minunându-se la fiecare pas.” (Eminescu)

a miorlăi = a plânge tânguitor:

" Copilul se miorlăi, fără a se opri din joc. " (Rebreanu)

a mira = a fi surprins:

„ Vă miraţi cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece? " (Eminescu)

a mândri = a se făli.

" Îi da postav albăstrel,
Ca să se mândrească-n el. " (Alecsandri)

a mântui = a se termina:

" Se mântuiau atunci proviziile făcute-n toamnă. " (Pas)

a mlădia = a se apleca:

" Harapnicul se mlădia în vânt ca un şarpe negru. " (Sadoveanu)

a muia = a se domoli:

" Să muie gerul. Să topiră zăpezile. " (Delavrancea)

a mulțumi = a se socoti satisfăcut:

„Sta într-un pension de băieți, ca pedagog. El se mulţumea acolo."(Vlahuță)

a munci = a se sili, a se frământa:

" Se muncea Simina
Să-şi aducă-aminte
Când s-a prins la ceartă. " (Coşbuc)

a naşte = a apărea (figurat):

" Vremea-ncearcă în zadar
Din goluri a se naşte. " (Eminescu)

a năpusti = a năvăli, a tăbărî:

„Izbit parcă şi el, a deschis uşa, s-a năpustit în întuneric şi s-a dus. " (Sadoveanu)

a nărui = a se prăbuşi:

" Un zgomot surd de ape puternic frământate îmi izbi auzul, muntele din față păru că se năruie peste mine " (Hogaş)

a netezi = a aranja, a potrivi:

" Lebăda la umbră de piept se netezea. " (Alecsandri)

a nimeri = a se afla, a se găsi:

„Îmi dau drumul jos, prăbuşit, şi mă nimeresc cu capul în dreptul unui bolovan.” (Camil Peîrescu)

a obişnui = a se deprinde:

" Încet-încet ochii ni se obişnuiseră cu întunericul " (Sadoveanu)

a ocupa = a se îndeletnici cu ceva:

" Cronicarii ... s-au ocupat cu descrierea faptelor istorice. " (Alecsandri)

a odihni = a dormi:

" Noaptea asta nu ne odihnim noi deloc? " (Caragiale)

a oglindi = a se reflecta:

" Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare... în care se oglindeşte... Cetatea Neamțului. " (Creangă)

a opinti = a face efort:

" Pisicuța se opintea din greu şi răsufla des. " (Hogaş)

a opune = a se împotrivi:

" Şetasar ce-i stă-mpotrivă de prisos i se opune. " (Macedonski)

a orienta = a stabili direcția:

" Căuta să se orienteze dar o beznă atât de deasă acoperea lumea, că ochii lui nu puteau desluşi nici o nuanță în negrul înăbuşitor. " (Rebreanu)

a orândui = a aranja:

" Alaiul se orândui astfel: întâi venea pedestrimea, apoi calul lui Făt Frumos. " (Ispirescu)

a osteni = a se trudi:

" Priveşte cel puțin prin borta cheii
Să ştiu că nu m-am ostenit degeaba. " (Topârceanu)

a oțărâ = a se înfuria:

" Duca-vodă s-o otărât şi a strigat cu mânie. " (Sadoveanu)

a pasiona = a se interesa:

Se pasiona pentru această probiemă.

păgubi = a pierde:

" Aşa s-a păgubit sărmana capră şi de cei doi iezi, da' şi de cumătru-său, lupul. " (Creangă)

a părea = a avea impresia:

" Mi s-a părut c-aud la geam

Cu degetul cum bate " (Coşbuc)

a perfecționa = a-şi aprofunda cunoştințele:

" [Despot] se perfecționează în limbile latină, italiană şi spaniolă. " (Alecsandri)

a perinda = a se succeda:

„Se perindau unii după alții norii cenuşii şi se buluceau deasupra Dropiilor, astupând zarea amiezii. " (Sadoveanu)

a perpeli = a se zbate, a se frământa:

" Azi-noapte n-am dormit neam

M-am perpelit ca pe jărăgai. " (Preda)

a petrece = a se perinda:

" Pe drumul mare

Trec

Şi se petrec

Stoluri de voinici. " (Teodorescu)

a plasa = a lua atitudine:

S-a plasat pe poziții progresiste,

a plămădi = a se forma { figurat):

" Sufletele mari se plămădesc în valurile răstriştei. " (Odobescu)

a pleca = a se apleca, a se înclina:

„Corabia-ntr-o parte de-ar fi a se pleca.

Ne-am duce-n fundul apei. " (Macedonski)

a plictisi = a fi sătul de ceva:

„Santinela de sus se plictisea de stat şi începea iarăşi să umble. " (Dumitriu)

a plânge = a se văita:

" Trăiesc acei ce vreau să lupte,

Iar cei fricoşi se plâng şi mor. " (Coşbuc)

a ploconi = a se înclina:

" Cu toţii se ploconeau la flăcăiandrul cu coama neagră şi lucie ca păcura. " (Delavrancea)

a pocăi = a se căi:

" Vreau să mă pocăiesc şi să mă fac călugăr. " (Galaction)

a polei = a străluci (figurat):

" Când prindeau a se polei vârfurile trestiilor bătrânul pleca domol, cu paşi măsuraţi, spre casă. " (Bart)

a ponosi = a se murdări:

" Cegi...perne...trăistuţi nouă

S-or ponosi

Alteie-n loc se vor noi. " (Sevastos)

a porni = a pleca:

" Deci se porni şi, înspre sară, ajunse la castelul Genarului. " (Eminescu)

a poticni = a se împiedica:

" Calul i se poticni şi-l prăvăli. " (Sadoveanu)

a prăbuşi = a se nărui:

" Mama devine palidă, gata să se prăbuşească. " (Sahia)

a prăpădi = 1. a distruge:

„Se prăpădiră toate corturile lor. " (Ispirescu)

2. a muri:

" Tata şi mama au murit în sărăcie şi pedeapsă; s-au prăpădit în braţele mele." (Sadoveanu)

a prăvăli = a se rostogoli:

" Stânca stă să se prăvale
În prăpastia măreața. " { Emineseu)

a precipita = a se succeda:

„Nu simți cum se precipită lucrurile, cum pârâie ceva? " (Rebreanu)

a preda = a capitula:

" Osman paşa, fiind rănit ... s-a predat românilor. " (Tiktin)

a preface = a simula:

" Se prefăcea a nu înțelege că nu e dorit. " (Vornic)

a prelinge = a se scurge:

„Copila se veseli şi i se prelingeau lacrimile pe obraz. " (Sadoveanu)

a preta = a consimți la ceva ilegal:

„Am refuzat, hotărât să mă pretez la orice combinație. " (Camil Petrescu)

a pretinde = a-şi atribui o calitate:

" Nu e vorba că te pretinzi, dar eşti; eşti un om... mai instruit. " (Caragiale)

a prevedea = a se întrezări:

" Soarele rotund şi palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători. " (Alecsandri)

a pricepe = a dovedi îndemânare:

" Îi mângâia cu câte-o vorbă, cum se pricepea. " (Rebreanu)

a pripăşi = a se aciua:

„Se pripăşise la Dej, venind de undeva de la Oradea. " (Vornic)

a pripi = a face ceva fără chibzuială:

„Dacă te-ai pripit? Cine-i de vină? " (Rebreanu)

a proila = a se reliefa:

" Se profilau noi schele pe-orizont. " (Botez)

a proiecta = a se profila:

" Pe drum se proiectau umbre de brazi înalți, ca nişte uriaşi adormiți. "
(Vornic)

a pronunța = a-şi spune părerea:

" Urmează să se constituie o comisie de medici care să-l examineze şi să se pronunțe. " (Bogza)

a talia = a se aduna:

" Vedem pe ai noştri năvălind asupra turcilor, a fi reîmpinşi, a se ralia şi a năvăli de iznoavă. " (Bălcescu)

a răsfrânge = a reflecta:

" Prin geamul parbrizului razele soarelui se răsfrângeau pe fețele lor. " (Mihale)

a răspândi = a degaja:

„Se răspândi o duhoare de nu putea nimeni să stea lângă dânsa. " (Ispirescu)

a răsti = a vorbi amenințător:

" S-a ridicat foarte tulburat şi s-a răstit odată tremurând. " (Caragiaie)

a răsuci = a-şi mişca corpul, a se suci:

" Se uită la ei prin întuneric şi se răsuci în pat de mirare. " (Preda)

a rătăci = a pierde drumul:

" Necunoscând pe nime şi umblând din loc în loc, m-am rătăcit " (Creangă)

a răzgândi = a-şî schimba gândul:

" Deschise gura să vorbească apoi se răzgândi şi tăcu. " (Dumitriu)

a reculege = a-şi recăpăta calmul:

" Reculegându-se din tulburarea care-i încătuşa pe toți ... murmură cu un glas răguşit de spaimă. " (Rebreanu)

a redeştepta = a se deştepta din nou:

" Mă redeştept curând acelaşi şi-n mine nu se face calm. " (Macedonski)

a referi = a viza, a se raporta: [1]

„ Ar putea să întâmpine unii dintre aceia la care mă refer la începutul acestei comunicări că totuşi la noi se ceteşte. " (Sadoveanu)

a reflecta = a răsfrânge:

" A nopții stea revarsă lumina pe-a mea frunte şi raza-i se reflectă pe limpede izvor. (Alexandrescu)

a refugia = a se pune la adăpost:

" Oamenii se refugiaseră ... în încăperi calde, în scaune trase la gura sobei. " (Cezar Petrescu)

a regăsi = a se reculege:

" Tu aşază-te departe,

Regăsindu-te pe tine

Când cu zgomote deşarte

Vreme trece, vreme vine. " (Erninescu)

a reîntoarce = a deveni:

" Proscris în a mea țară eu nu mă voi reîntoarce. " (Bolintineanu)

a relaxa = a se destinde:

„Trăsăturile feței i se relaxau. " (Camil Petrescu)

a repeta = a produce din nou:

În toate el nu face decât să se repete.

a reproduce = a se înmulți:

Peştii se reproduc prin ouă.

a resemna = a accepta, a suporta:

" Se resemnează şi, la treizeci de ani ...e femeie bătrână. " (Pas)

a retrage = a se îndepărta:

" Câinele se apropia câțiva paşi, se retrăgea, privea îndărăt distanța până la gard, neîncrezător. " (Cezar Petrescu)

a revanşa = a-şi lua revanşa:

L-a umilit, dar se va revanşa cu altă ocazie.

a revărsa = a inunda, a se întinde:

„Satul, cu casele răzăşilor curate şi albe, se revărsa pe coastă în livezi. " (Sadoveanu)

a revolta = a se indigna:

" Croiți un univers de siteme rigide, la care ați vrea să se supună natura şi când natura nu se supune, vă mirați, vă lamentați şi vă revoltaţi " (Cezar Petrescu)

a risipi = a pieri:

" A venit primăvara, s-au risipit norii." (Stancu)

a rândui = a se înşirui:

" Case mărunte... se rânduiesc până la marginea căii ferate. " (Sahia)

a ruşina = a se jena:

" Se ruşina să-şi spună păţania. " (Reteganul)

a scandaliza = a se indigna:

" Vezi că aranjasem altceva ...- Ce altceva? se scandalizează Mirel Alcaz." (Cezar Petrescu)

a schimonosi = a se strâmba:

" Gura i se schimonosea într-un rânjet. " (Camilar)

a scâlcia = a se strica:

" De ghete nu mai vorbesc, că mi se scâlciaseră. " (Camil Petrescu)

a scânci = a plânge:

" Cei mai mici, de foame-aduşi,
Se scâncesc şi plâng grămadă
Pe la uşi. " (Coşbuc)

a sclifosi = a se smiorcăi:

" Mireasa au pus nasul în piept şi se sclifosi şi mai tare. " (Sbiera)

a scorni = a se isca:

" Se scorni în văzduh un vânt cumplit care mlădia crăcile dafinului. " (Popescu)

a scrânti = a se zăpăci (figurat):

" Dacă i s-a scrântit minţile, am eu pe cine mâna să i le pună la loc. " (Caragiaie)

a scufunda = a se afunda:

" Vântul ... venea din zări, trecea pe întinderi, se scufunda în zări. " (Sadoveanu)

a scurge = a se prelinge:

" Sângele i se scurgea prin nenumărate răni.'" (Camil Petrescu)

a sfătui = a cere sfatul:

„Mă sfătuiesc într-o zi cu Gâltan, c-aici ar trebui ceva de făcut să putem scăpa de câțiva mâncăi. " (Creangă)

a sfii = a se jena:

" [cei trei frați] s-au sfiit să meargă mai departe. " (Sbiera)

a sfârşi = a se termina:

„Noaptea asta nu se va sfârşi niciodată. " (Camil Petrescu)

a sili = a se strădui:

" Bine ați venit, boieri! zise ... silindu-se a zâmbi. " (Negruzzi)

a sinchisi = a-i păsa:

" Moşneagul nu se sinchisi şi vorbi din nou. " (Preda)

a sinucide = a se omorî:

" Nici un moment însă nu m-am gândit să mă sinucid şi eu. " (Camil Petrescu)

a situa = a ocupa un spațiu:

Casa se situa pe vârful dealului.

a sminti = a înnebuni:

" De când am găsit comoara ... m-am smintit parcă. " (Slavici)

a smuci = a se zbate:

" Cerbul se smucea

Şi vrea din nou să fugă. " { Eftimiu)

a speria = a înfricoşa:

" Se speriase de tresărirea iepurelui în marginea tufişurilor. " (Dumitriu)

a stabili = a locui permanent:

M-am stabilit, la țară,

a stăpâni = a se abține:

" Inima i se sfârşea

Dar îndat' se stăpânea

Şi durerii nu se da. " (Jarmk-Bârseanu)

a stinge = a opri din ardere (figurat):

" Necazul i se stinse ca prin farmec. " (Rebreanu)

a stârni = a se isca:

" Trecuse o ploaie grabnică, cum sunt ploile de la munte şi se stârnise vânt. " (Sadoveanu)

a strădui = a se sili:

" Blestemul o să izbească pe nepoata lui Moţoc,
Care din cupa măririi s-a străduit să se-mbete. " (Haşdeu)

a strecura = a se furişa:

" Titu Herdelea se strecură afară. " (Rebreanu)

a stropşi = a se oţărî:

" Ivan atunci, văzând că moartea dă chioară peste dânsul, se stropşeşte la ea, zicând... " (Creangă)

a sui = a se urca, a se ridica:

" Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie. " (Eminescu)

a supune = a asculta de cineva:

" Întâia oară găsise un bărbat să i se supună. " (Cezar Petrcscu)

a surpa = a se prăbuşi:

" Valurile lepăiesc uşor şi la fiecare lovitură malul se surpă într-o fărâmare uşoară. " (Sadoveanu)

a sustrage = a se exchiva:

„Vrem de sub farmec a ne sustrage
Şi dăm de-aceeaşi forţă de fier. " (Macedonski)

a termina = a se sfârşi:

" Dar ce anume a fost şi cum s-a terminat povestea, nu mai ştia, " (Cezar Petrescu)

a ticăloşi = a decădea:

„Acu s-au ticăloşit şi boierii şi domnul. " (Sadoveanu)

a tângui = a se văita:

„Vezi cum eşti, măi frate Niculăieş, se tângui meşterul mângâindu-şi bărbuţa. " (Sadoveanu)

a tolăni = a sta lungit:

" Soldații în repaos

S-au tolănit pe iarbă. " (Cezar Petreseu)

a trage = a se trasa:

" Vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ea o marmură vie. " (Eminescu)

a trudi = a se sili:

" Lucrătorii ... se trudeau îndoiți de şale şi tot scăpau din mână pieile vâscoase şi ude. " (Camil Petreseu)

a tulbura = a se agita:

" Oastea vizirului se tulbură toată, năpădită ca de-o furtună. " (Vlahuță)

a țigăni = a se calici:

„ Ştii tu ce gândesc şi nu mă mai ţigănesc. " (Pann)

a ținti = a privi fix:

" O pajură mare

Se-nalță mereu...,

Ochiu-i se ţinteşte

Tot spre cuibul meu. " (Alecsandri)

a uita = a privi:

„M-am uitat de jur împrejurul zidurilor vechi. " (Galaction)

a umbri = a se adăposti la umbră:

" Umbri-se-vor urmaşii sub Roşia Dumbravă. " (Sadoveauu)

a umple = a răspândi:

„ Se umplu locul de un miros de fum. " (Ispirescu)

a urma = a se succeda:

" Ca azi va fi ziua de mâine,

Ca mâni toți anii s-or urma. " (Eminescu)

a urzi = a se ivi, a se forma (figurat):

„ Gândul îl încântă ca o idilă dulce ce se urzea sub ochii lui. ” (Sadoveauu)

a vaporiza = a se evapora:

Apa se vaporizează la 100° C.

a vădi = a pune în evidență:

" Să dai dascălului meu răsplată după cele ce se vor vădi. " (Sadoveanu)

a văicări = a se jeli:

" Birjarul mă căuta pe sub trăsură şi se văicărea. " (Galaction)

a văita = a se plânge:

" Avramicu se văita, cu mâinile la tâmple. " (Sadoveanu)

a vărsa = a curge:

" Pârâul Doamnei...se vărsa chiar lângă casa lor, în Gârla Popii."(Rebreanu)

a veseli = a se desfăta:

„Să ne veselim singuri. " (Sadoveanu)

a vânzoli = a se agita:

" Copiii se vânzoleau şi se tăvăleau în năsip până la malul bălții. "(Sadoveanu)

a vrea = a dori să devină ceva:

" În nesațiul cosmic al adolescenței, fiecare s-a vrut mai bun. " (Cezar Petrescu)

a zaharisi = a se ramoli (familiar):

" E un biet bătrân stricat, a fost pe vremuri ceva de capul lui, dar acum s-a zaharisit. " (Caragiale)

a zbate = a se smuci:

" Pun urechea la gura scorburii şi aud ceva zbătându-se înăuntru...bag mâna şi scot pupăza vlăguită de atâta zbucium. " (Creangă)

a zbengui = a zburda:

„O sumedenie de copii țipau, se zbenguiau, săreau într-un picior. " (Delavrancea)

a zbârci = a se rida:

„ Vremea vremuieşte, fețele se zbârcesc, bălămalele slăbesc. " (Alecsandri)

a zbuciuma = a se frământa:

" Oamenii, văzându-le zbuciumându-se aşa, au început care dincotro să le mângâie. " (Creangă)

a zdrențui = a se rupe:

" Acum îi iese ieftinătatea prin pânză, care s-a zdrențuit pe ici pe colo. " (Bassarabescu)

a zdrobi= a se izbi:

" Oltul se frământă şi se zdrobeşte de stânci. " (Bogza)

a zgâi = a privi fix:

" Ce te zgâieşti, căprar? " (Camilar)

a zvârcoli = a se zbate:

" Capul cerbului, zvârcolindu-se dureros, striga cu jale. " (Creanga)

III f Verbe reflexive dinamice

a acorda = a stabili concordanța între cuvinte legate prin raporturi de determinare:

Predicatul se acordă cu subiectul.

a aduna = a se strânge:

" Pe frunte avea o zgârietură ... Sângele i se adunase în sprânceană. " (Dumitriu)

a afişa = a manifesta ostentativ o anumita atitudine (figurat):

" Se afişa cu un cântăreț de trupă italiană. " (Dumitriu)

a alege = a rămâne cu ceva:

" Dintr-o păreche de boi m-am ales c-o pungă. " (Creangă)

a alinta = a se mişca încet şi grațios:

" Ca lebăda pe apă
S-alintă grațios. " (Alecsandri)

a alunga = a înlătura:

" E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată. " (Alecsandri)

a ambala = a trece peste turația obişnuită (figurat = a se mânia):

" Iancule, bagă de seamă, nu te ambala. " (Delavraneea)

a ambiționa = a se încăpățâna:

8-a ambiționat să facă toată treaba astăzi.

a amoreza = a se îndrăgosti:

" Pentru mine erai zeul unui mit olimpian...
Şi de care al meu suflet iubitor s-amorezase. " (Macedonski)

a amuza = a se distra:

" Se amuza mai mult decât noi. " (Ibrăileanu)

a apăra = a rezista unui atac:

„ Ea se apără c-o mână
Însă totuşi nu se lasă" (Eminescu)

a apleca (reflexiv în expresia " a i se apleca ") = a-i veni rău:

" Era foarte grețos; te miri din ce i se apleca. " (Caragiale)

a apuca = a îmbrățișa o meserie:

" Când o să te-apuci de ceva. " (Pas)

a asfixia = a se înăbuşi:

S-a asfixiat din lipsă de oxigen.

a aştepta = a fi pregătit, a crede:

" Tata m-a întrebat zâmbind, aşa cum mă aşteptam: Ce mai face Colțun? " (Sadoveanu)

a bate (în expresia " a se bate cu palma peste gură "):

" Nu mai face şi tu atâta vorbă ca fariseul cel fățarnic. Bate-te mai bine cu palma peste gură. " (Creangă)

a cere = a stărui pentru a obține ceva:

" Fiul cel mic …se ceru şi el la tată-său ca să-l lase să pândească şi el. " (Ispirescu)

a ciopli = a fi politicos (figurat):

" Mai cioplește-te oleacă, măi băiete. " (Hogaş)

a codi = a şovăi:

" Tatăl său nu s-a codit. De ce să se codească? (Agârbiceanu)

a crede = a fi îngâmfat:

" Vezi, ăsta e cusurul tău: prea te crezi." (Caragiale)

a cumpăni = a şovăi:

" Se cumpăni o clipă şi se întoarse îndărăt. " (Cezar Petrescu)

a cuveni = a merita:

" Mie mi se cuvine această cinste. " (Creangă)

a da = a se lăsa în voia cuiva:

„Lasă-ți lumea ta uitată

Mi te dă cu totul mie. " (Eminescu)

a debarasa = a se descotorosi:

Se debarasă repede de aceşti musafiri nepoftiți.

a depăna = a desfăşura, se înşira:

" Toată întâmplarea i se depăna pe dinaintea ochilor. " (Camilar)

a descoperi = a se trăda:

" Îi dete povețe împărăteşti ... cum să facă ca să nu se descopere că e fată." (Ispirescu)

a duce = a merge, a se deplasa:

" Vezi rândunelele se duc

Se scutur frunzele de nuc. " (Eminescu)

a executa = a plăti, a da bani:

" Imediat mă execut cu două sute de mărci. " (Caragiale)

a face = a aduce pe cineva într-o anumită situație:

" Această împărătească, cu rostul ei cel blajin...se făcu de o iubiră şi cumnatele ei. " (Ispirescu)

a folosi = a utiliza:

Mă folosesc de dicționar.

a frige = a se păcăli:

" M-am fript! s-a gândit Negoîță; dar de zis n-a putut zice nimic. " (Caragiale)

a găsi = a se afla:

" Mă găseam în primăvara anului în cabinetul unui prieten, medic de boli nervoase, la o țigară. " (Arghezi)

a interesa = a se informa:

M-am interesat la gară de sosirea trenului.

a irita = a se supăra:

" Lasă-l ... nu te mai irita. " (Slavici)

a îmbufna = a se supăra:

" Fiii de împărat ... se îmbufnară de ruşinea ce păţise. " (Ispirescu)

a împopoţona = a se găti peste măsură:

" Ia spune-mi, mă rog, ce te-ai împopoţonat aşa? " (Negruzzi)

a închipui = a-şi imagina:

" Închipuieşte-ţi răniţii, luptând cu valurile toată noaptea. " (Cezar Petrescu)

a însuşi = a-şi apropia:

„ [Turcii] îşi însuşiră dreptul a numi şi pre domni. " (Negruzzi)

a înciuda = a se supăra:

„ Boierul se-nciudează că nu-i în slujbă pus. " (Negruzzi)

a încânta = a entuziasma:

„Un altul vă inspiră - el trăieşte

El cu gura voastră râde, el se-ncântă, el şopteşte. " (Eminescu)

a înfricoşa = a se speria:

" Tată, nu te înfrico şa, că eu sunt." (Creangă)

a îngrozi = a înspăimânta:

" Ei se îngroziseră de la o vreme de-atâtea cheltuieli. " (Sbiera)

a înhăita = a se întovărăşi:

" Când s-a întors de-acoio s-a înhăitat cu alţii. " (Sadoveanu)

a însoţi = a întovărăşi:

Spune-mi cu cine te-nsoţeşti ca să-ţi spun cine eşti.

a învălui = a înveli:

" Cu albele văluri subţiri

Mă-nvălui ca-n aripi de pază. " (Toma)

a lăsa = a renunţa:

" N-au mai spus şi alţii lumii de-a ei rele să se lase? " (Eminescu)

a lega = a-şi lua angajamentul:

" Te legi că mă vei chema? Mă leg. " (Retegarml)

a lua = a începe:

" S-au luat ei iarăşi la cercat drumul. " (Sbieru)

a lustrui = a se lăuda (figurat):

" Iar deasupra tuturora va vorbi vreun mititel,
Nu slăvindu-te pe tine,... lustruindu-se pe el
Sub a numelui său umbră. " (Eminescu)

a mistui = a distruge, a nimici:

" Gogu Vlahopol se mistuia ca o fiară în cuşcă. " (Cezar Petrescu)

a mâhni = a se întrista:

" Toderică se mâhnea că n-are vin mai bun. " (Negruzzi)

a năluci = a se năzări:

" I se năluci că el ar fi cunoscător mare în ale cântecelor. " (Ispirescu)

a oferi = a se pune la dispoziția cuiva:

" Flăcăul se oferi bucuros să-l conducă el. " (Rebreanu)

a ofusca = a se supăra:

" Iuga se ofuscă tocmai fiindcă moşneagul îi citise în suflet. " (Rebreanu)

a opri = a poposi:

" Eu în copilărie iubeam să mă opresc
Pe murii mănăstirii. " (Alexandrescu)

a părăsi = a se dezbăra de ceva:

„Gândindu-te la toate câte ai îndurat şi la toate câte sunt legate de trecătoare măriri, de înfățişeri mincinoase şi vorbe sterpe, te vei părăsi, poate, de ele, căutând tihna înțelepciunii, adică libertatea. " (Sadoveanu)

a păstra = a menține, a rămâne:

" Numai Urga, în această bună voie, se păstra posomorât. " (Sadoveanu)

a pierde = a se orienta greşit:

„Sufîetu-mi se pierde
După chipul tău faimos. " (Eminescu)

a pârli = a se păcăli:

" Calul le răspunse: o! o! cine se pripeşte, se pârleşte. " (Ispirescu)

a plăti = a lichida o datorie:

" Eu îi sunt dator lui Costică o scrisoare; sper să mă plătesc săptămâna asta." (Caragiale)

a pomeni = a se afla deodată:

" Te-ai pomenit în huzur şi-n răsfăț de cum ai deschis ochii. " (Vlahuță)

a pregăti = a fi gata:

„ Ei se pregătesc să treacă pădurea. " (Ispirescu)

a pune = a se împotrivi:

" Nu te mai pune şi dumneata atâta pentru te miri ce. " (Creangă)

a purta = a se comporta:

S-a purtat bine şi n-a primit nici o pedeapsă.

a răsfăța = a se alinta:

" Câțiva porumbei sălbatici... se răsfățau pe drum. " (Odobescu)

a recunoaşte = a se regăsi:

El se recunoaşte în fiul său.

a regăsi = a găsi din nou:

„Ne regăsim pe aceleaşi poziții... Regățeni şi ardeleni. " (Cezar Petrescu)

a reîntâlni = a revedea:

„ Să mă reîntâlnesc cu holdele din copilărie. " (Galaction)

a repezi = a se grăbi:

" Otilia ... se repezi ca vântul pe-o uşă. " (Călinescu)

a reține = a se abține:

Îi venea să plângă dar s-a reținuț.

a rezuma = a se limita:

Mă rezum doar la câteva chestiuni.

a roade = a se ciopli (figurat):

" Se vede, a zis bătrânul, că ... nu te-ai ros în lume, de nu ştii să grăieşti.” (Negruzzi)

a râde = a lua în râs:

" Nici visezi că înainte-ți stă un stâlp de cafenele

Ce îşi râde de-aste vorbe, îngânându-le pe ele. " { Eminescu)

a ruga = a implora:

" Din zări un tânăr călător

Sosind pe-acolo s-a rugat

Să bea din cana lor. " (Coşbuc)

a rupe = a se îndepărta:

" Hăitaşii se rupseră din grămadă. " (Sadoveanu)

a sacrifica = a se devota:

" Cel puțin sper să observi cât mă sacrific? întrebă Raul " (Rebreanu)

a scăpa = a nu se putea stăpâni:

„ Împărăteasa s-a scăpat de a spus bucătăresei. " (Şezătoarea)

a scârbi = a dezgusta:

" Câinii se scârbesc de carnea lupului. " (Odobescu)

a scumpi = a se zgârci:

" Ce te târguieşti atâta, domnişoară... Ce vă scumpiți atâta, parcă n-ați avea bani? " (Dumitri»)

a servi = a folosi la ceva:

" Urcatu-v-ați prin lumea de umbre şi de vise

Servitu-v-ați de cuget ca punte peste-abise. " (Macedonski)

a simți = a avea un sentiment:

" Cum ne simțim? " (Cezar Petrescu)

a sluji = a se servi de:

Nu se slujeşte de mâna dreaptă.

a socoti= a se gândi:

„[Marinică] mergea harnic şi se socotea.” (Dumitriu)

a şti = a se considera:

„Eu mă ştiam că sunt legată numai cu prietenie. " (Conachi)

a tăinui = a ascunde:

"Acum ei s-au tăinuit
Şi din faţă ne-au pierit. " (Alecsandri)

a teme = a se speria:

" Ca o umbră
Strălucind argintiu în clara noapte
S-apropie...
O, nu te teme-mi zice. " (Eminescu)

a tocmi = a se târgui:

" În pragul mai tuturor prăvăliilor sunt musafiri care se tocmesc îndârjit. " (Camil Petrescu)

a topi == a se îmblânzi (figurat):

" Să nu te temi că aurul din ptete-ţi
Se va topi în stele. " {"Eminescu)

a uşura = a alina:

" Se mai uşura nitel de mâhnirea ce îi sfâşia rărunchii. " (Gorgan)

a vedea = a ajunge într-o anumită situaţie:

" Când mă văd în prada sorţii
Plâng. " (Coşbuc)

a vinde = a se prostitua:

"M-am vândut ... orice trecător, pentru un ban de argint, putea să aibă pe fata primarului. "(Camil Petrescu)

a visa = a se imagina:

" Ea zâmbi când se visă atât de frumoasă. " (Eminescu)

a zgudui = a zdruncina:

" Doctorul se zgudui şi se aplecă pe o aripă. " (Sadoveanu)

a zămisli = a se întrupa:

" N-am cu voi nici un amestec, căci în lume de-aţi trăit
Este o satiră-ntreagă faptul că v-aţi zămislit. " (Macedonski)

În cadrul verbelor refiexiv-pasive sunt grupate toate verbeie obiective care pot primi un obiect direct sau indirect, construite cu pronume reflexiv fie în cazul acuzativ, fie în cazul dativ:

Urma ni s-astupat.

În focul acesta s-a călit oțelul.

În ultimii ani s-au construit blocuri noi.

S-au ciocnit cupe din toate părțile.

La radio s-au citit câteva articole.

" Căderea năprasnică a lui Bucşan mi se atribuia tot mie. "

În ultimul timp s-au publicat multe opere literare.

Vestea s-a răspândit ca fulgerul.

Santinelele s-au schimbat.

Cartea s-a tipărit acum doi ani.

Note bibliografice

Agârbiceanu = **Ion Agârbiceanu,** " Schițe şi povestiri " , Biblioteca pentru toți, Bucureşti, 1954.

Alecsandri = **Vasile Alecsandri,** " Opere alese ", vol . 1 [" Poezii "], Editura pentru literatură, 1949,

Alexandrescu = **Grigore Alexandrescu,** „Poezii alese ". Biblioteca pentru toți, Bucureşti, 1951.

Anghel = **Dumitru Anghel** , " Poezii ", ed. " Cartea românească ", Bucureşti, 1946.

Antipa = **Dr. Grigore Antipa**, " Fauna ichtioiogică a României ", ed. Academiei, Bucureşti, 1953,

Arghezi =**Tudor Arghezi,** " Versuri ", Fundația pentru literatură şi artă. Bucureşti, 1936.

Baranga = **Aurel Baranga,** " Teatru ", vol. 1, Editura pentru literatură şi artă. Bucureşti, 1951.

Bart = **Jcan Bart , „**Schițe marine ", Editura tineretului, Bucureşti, 1953.

Bassarabescu = I .**A. Bassarabescu,** " Schițe şi nuvele „ ed. " Cartea românească", Bucureşti, 1925,

Bălceseu = **Nicolae Bălceseu , „**Opere ", ed. Academiei, Bucureşti, 1953.

Beniuc = Mihai **Beniuc,** " Un om aşteaptă răsăritul " Bucureşti, Editura de stat, 1946.

Bolintineanu = **Dimitrie Botintineanu,** „Poezii „ , Bucureşti, ed. " Socec ", 1877.

Bolliac = Cezar **Bolliac,** " Opere alese ", Editura de stat, Bucureşti, 1950.

Brătescu-Voineşti = **Ion Al. Brătescu-Voineşti ,** " Firimituri ", ed. „Cartea românească", Bucureşti, 1943.

Bujor = **Paul Bujor „** Scrieri alese ", Biblioteca pentru toți, Bucureşti, 1951.

Camilar = **Eusebiu Camilar,** „ Negura „ , Editura de stat, Bucureşti, 1949.

Caragiale = **I .L. Caragiale , „** Opere ", vol. I-III, Editura de stat, Bucureşti, 1952.

Călinescu- G. **Călinescu,** " Viața lui Mihai Eminescu ", " Fundația pentru literatură şi artă ", Bucureşti, 1938.

Călinescu = **G. Călinescu,** " Enigma Otiliei", " Fundația pentru literatura şi artă ", Bucureşti, 1946.

Conachi=**Costachc Conachi,** " Poezii ", ed. " Frații Şaraga", laşi, 1887.

Coşbuc =**George Coşbuc,** " Poezii ", vol. 1 - II, Editura de stat, Bucureşti, 1953.

Creangă= **Ion Creangă,** " Opere alese ", Editura de stat. Bucureşti, 1949.

Dan = **Pavel Dan,** " Nuvele ", Fundația pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1938.

Davidoglu = **Mihail Davidoglu,** " Teatru ", vol. II, Editura de stat, Bucureşti, 1951.

Davila - **Alexandru Davila,** " Vlaicu Vodă ", ed. " Cartea românească ", Bucureşti, 1938.

Delavraneea=**Barbu Delavrancea,** " Opere ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1954,

Dragomir =: **Mihu Dragomir,** " Prima şarjă ", Editura, de stat pentru literatură, Bucureşti, 1950.

Dumitriu = **Petru Dumitriu,** " Nuvele ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1951.

Dunăreanu = **N, Dunăreanu,** " Nuvele şi schițe ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti., 1952.

Efiimiu = **Victor Eftimiu,** " Cocoşul negru ", ed. " Viața românească ", Bucureşti, 1920.

Eminescu = **Mihai Eminescu,** " Geniu pustiu", ed. " Minerva", Bucureşti, 1904.

Eminescu = **Mihai Eminescu,** " Opere ", Editura Academiei, Bucureşti, 1952,

Fizica = Fizica, manual pentru clasa a XI^{a}, Ministerul învățământului, Bucureşti, 1948.

Galaction = **Galla Galaction,** " Opere ", Editura pentru literatură, Bucureşti, 1949.

Galan = **V. Em. Galan**," Bărăgan ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1954.

Gherea = **C .Dobrogeanu Gherea** " Studii critice ", ed. " Viața românească ", Bucureşti, 1923.

Ghica = **Ion Ghica**, " Scrisori alese „ , Biblioteca pentru toți „ Bucureşti, 1950.

Goga= **Octavian Goga** , „ Poezii „ , ed. „ Minerva", Bucureşti , 1907

Gorovei = **Artur Gorovei** , „Cimiliturile românilor" Editura Academiei Bucureşti , 1898.

Hasdeu = **Bogdan Petriceicu-Hasdeu,** " Răzvan şi Vidra „ ,Biblioteca pentru toți, Bucureşti, 1909.

Hodoş =**Enea Hodoş,** „Poezii poporale din Bănat", editor Enea Hodoş, 1892.

Hogaş = **Calistrat Hogaş**, " Pe drumuri de munte „ , Biblioteca pentru toți, Bucureşti, 1952.

Ibrăileanu = **Garabet Ibrăileanu ,** " Adela", ed. " Adevărul ", Bucureşti 1930.

Ibrăileanu = **Garabet Ibrăileanu , „**Spiritul critic în cultura românească ", ed. „Viata românească", Iaşi, 1922.

Iorga = **Nicolae Iorga,** " Istoria literaturii române în sec. al XVIII-lea ", vol. 1 - II ed. " Minerva", Bucureşti, 1910.

Ispirescu = **Petre Ispirescu,** " Legendele sau basmele românilor ", Tipografia Academiei Române, Bucureşti, 1892.

Jarnik-Bîrseanu = **Dr. loan Urban Jarnik şi Andrei Birseanu,** " Doine şi strigături din Ardeal ", Editura Academiei, Bucureşti, 1885.

Macedonski = **Al Macedonski, „**Opere „ , Fundația pentru literatură şi artă. Bucureşti, 1939.

Marian= **Simion Florea Marian, „**Tradiții poporane române din Bucovina", Imprimeria statului, Bucureşti, 1895.

Mihale = **Aurel Mihale,** " Ogoare noi ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1953.

Negruzzi = **Constantin Negruzzi,** " Scrierile lui...", ed. " Socec " ,BucureştLvol. I, 1872, vol. II, 1872, vol. III, 1873.

Odobescu = **Alexandru Odobescu,** " Scrieri alese ", Editura pentru literatură, Buc, 1949.

Pamfile =**Tudor Pamfile,** " Sărbătorile la români. Crăciunul. ", Editura Academiei, Bucureşti, 1915.
Pann = **Anton Pann,** " Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea ", Tipografia lui A. Pann, Bucureşti, 1853.
Pas = **Ion Pas**, " Lanțuri", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1950.
Camil Petrescu = **Camil Petrescu**, " Patul lui Procust", ed. " Națională ,, Bucureşti,1940.
Camil Petrescu =**Camil Petrescu,** " Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război", Fundația pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1946.
Camil Petrescu = **Camil Petrescu,** " Versuri " ed." Cultura națională ", Buc., 1923.
Cezar Petrescu - **Cezar Petrescu**, " Aurul negru "Editura de stat, 1949.
Preda = **Marin Preda**, Întâlnirea din pământuri ", ed. " Cartea românească ", Bucureşti, 1948.
Rebreanu =**Liviu Rebreanu,** " Ion ", Editura de stat pentru literatură, Buc, 1955.
Reteganul =**Ioan-Pop Reteganul,** " Poveşti ardeleneşti", ed. " Nicolae I . Ciurcu", Braşov, 1888.
Sadoveanu- **Mihail Sadoveanu,** " Opere ", vol. I – II, Fundația pentru literatură şi artă, 1940, vol. V, 1948, vol VI, 1951, vol VII, 1953, vol VIII, 1953.
Sahia = **Alexandru Sahia,** " Nuvele ", Editura de stat, Bucureşti, 1948.
Sandu-Aldea=**C . Sandu-Aldea,** " Două neamuri ", ed. ,, M inerva ,, , Bucureşti, 1906.
Sbiera=**Ion Sbiera**, " Poveşti poporale româneşti", Tipografia arhiepiscopală, 1886.
Scânteia = **Scânteia,** Organ al Comitetului Central aî P.M.R. , Bucureşti 1952.
Sevastos =**Elena Didia Odorica Sevastos,**" Cântece moldoveneşti ,, ,Tipografia națională. Iaşi, 1888.
Slavici =**loan Slavici**, " Novele '", ed. " Socec ", Bucureşti, voi I, 1892, voi II, 1896.

Stancu = Zaharia Stancu , " Desculț", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1952.

Stănoiu =**Damian Stănoiu**, " Călugări şi ispite ", ed. " Cartea românească ", Bucureşti, 1928.

Şezătoarea = " **Şezătoarea** ", revistă pentru literatură; director: Artur Gorovei Fălticeni, anul I (1892) şi urm.

Tiktin = **Dr. H. Tîktin,** " Dicționar român-german ", Imprimeria statului, voi. I - III, Bucureşti, 1903- 1924.

Topârceanu = **George Topârceanu,** " Poezii ", Editura de stat pentru literatură. Bucureşti, 1953.

Vlahuță - **A. Vlahuță,** " Opere alese ", Editura de stat, Bucureşti, 1949.

Vornic = **Tiberiu Vornic,** " Oameni sub patrafir ", Editura de stat pentru literatură, Bucureşti, 1950.

Concluzii

Lucrarea de față vrea să fie un punct de sprijin în clarificarea problemei reflexivității dar aceasta rămâne deschisă, în primul rând pentru că lingviştii nu au ajuns la o definiție unanim acceptată a diatezei reflexive, definiție care să satisfacă toate valorile acestei diateze.

Reflexivitatea rămâne o problemă contradictorie şi datorită faptului că părerile lingviştilor sunt discrepante, se contrazic,atât în ceea ce priveşte definirea conceptului de diateză, cât şi în privința existenței sau nonexistenței valorilor diatezei reflexive, aşa cum am arătat în capitolul al doilea al acestei lucrări.

Ceea ce se poate afirma cu siguranță este faptei că în limba română există verbe care pot fi ocurente cu un pronume reflexiv şl chiar verbe care acceptă obligatoriu ocurența acestui pronume ,ca în exemplele:

Se complăcea în discuții inutile.

Această cinste mi se cuvine mie.

Costumul acesta s-a demodat.

Nu m-am dumerit nici până acum despre ce este vorba.

Se mândreşte cu copiii ei.

Vru să spună ceva dar se răzgândi şl tăcu.

ÎN capitolul a! treilea am realizat o clasificare a verbelor reflexive, care se grupează în funcție de anumite valori.

Astfel, putem observa că există verbe reflexive obiective care permit substituția pronumelui reflexiv cu un pronume la altă persoană decât verbul, pronume care îndeplineşte o funcție sintactică; fie de obiect direct (când pronumele se află In cazul acuzativ), fie de obiect indirect (când pronumele se află in cazul dativ):

El s-a lovit la mână.

dar

El l-a lovit la mână.

El s-a spălat .

dar

El 1-a spălat.

El **îşi** aminteşte de Ion.

dar

El îți amintește de Ion.

El îşi spune ceva.

dar

El îți spune ceva.

Pe de altă parte , şi o categorie de verbe reflexive care un permit substitiția pronumelui:

El s-a bosumflat.

* El l-a bosumflat.

El s-a bâlbâit.

* El 1-a bâlbâit.

El s-a gândit să plece.

* El l-a gândit să plece.

Într-o categorie distinctă se grupează şi verbele active care se pot combina cu un pronume reflexiv dar care nu pot avea un subiect, ca în enunțurile:

Se crapă de ziuă.

Se spune. că va ploua.

S-a întâmnplat să nu fiu acolo.

Se pare că va ploua.

Se zăresc crestele munților .

Într-o altă categorie intrşă verbele în care subiectul şi obiectul se combină unul cu altul :

Iulian se căsătoreşte cu Maria .

Mihai se bate cu George**.**

Dana se bate cu Laura **.**

„Tremurând ei se sărută...

Ea-şi acopere cu mâna faţa roşă de sfială. " (Eminescu)

Verbele eventive constituie o altă categorie şi implică o acțiune în **d**esfăşurare pe parcursul căreia au loc anumite transformări**:**

Ion s-a boşorogit**.**

Ion s-a înroşit la față.

Laptele s-a acrit .

Frunzele s-au îngălbenit.

Vremea **s-a** înnorat.

Din punct de vedere statistic, în inventarul verbelor reflexive, realizat în capitolul al treilea sunt incluse 221 de verbe reflexive obiective, 420 de verbe reflexive obligatorii, 37 de verbe reflexive impersonale, 114 verbe reflexive reciproce, 158 de verbe reflexive eventive şi 93 de verbe reflexive dinamice.

Dincolo de categoria gramaticală a diatezei reflexive**,** putem afirma că în limba română există;

- verbe care nu pot apărea în context decât însoțite de un pronume reflexiv;
- verbe în care ocurența unui pronume reflexiv nu este obligatorie dar este posibilă;
- verbe care , în combinații cu un pronume reflexiv, îşi pot schimba sensul activ de bază.

Toate aceste verbe intră în clasa verbelor reflexive.

Note bibliografice

1. Alexandru Graur - " **Tendințe actuale ale limbii române** ", ed. Ştiințifică Bucureşti, 1968
2. Al Graur - **" Les verbs « reflechis » en roumain** " în B.L. VI (1938), p. 44
3. Viorica Pamfil, Elena Barborică, coord, Florica Dimitrcscu - " Istoria **limbii române. Fonetică. Morfologie. Lexic "** ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 287-288
4. I Coteanu - " **Structura şl evoluția limbii române (de la origini până la 1860) "** ed. Academiei, Bucureşti, 1981, cap. " Perioadele de evoluție a limbii române "
5. H. Tiktin - **" Gramatica română pentru învățământul secundar** " cap. "Conjugarea reflexivă ", Tipografia " Nouă ", 1895
6. I. H. Rădulescu - **" Gramatică românească ",** ediție şi studiu de V. Guțu Romalo, ed. Eminescu, Bucureşti, 1980
7. A. Lambrior - " **Gramatica română. Fonetica şi morfologia** *",* Iaşi, 1892, p. 141
8. " Gramatica Academiei", ed. I, 1954, vol. I, coord. D. Macrea, p. 243-244
9. **" Dicționarul limbii române literare contemporane** ", vol, II, 1956, p. 109
10. Sorin Stati - **" Problema diatezelor** " în L.R. VII (1958), nr. 2
11. Sorin Stati - **" Verbe reflexive construite cu dativul "** în SCL V (1954), nr. 1-2, p. 138
12. A1. Graur –„**Diatezele "** în SCL XX (1969), nr. 1, p. 17
13. C. Dimitriu - **" Gramatica limbii române explicată. Morfologia** ", ed. Junimea, Iaşi, 1979, p. 237
14. S. Stati- **L.R.,** op. cit.
15. I. Iordan, Vl. Robu - **" Limba română contemporană** ", ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 468
16 Al. Graur - **SCL**, op. cit., p.21
17. E. Teodorescu- **L.R.,** op. cit,, p. 546-549

18. S. Stati - **SCL,** op. cit., p. 143-144
19. C. Dimitriu - op. cit,, p. 237
20. E. Teodorescu- op. cit., p. 552
21. C. Dimitriu - op. cit., p. 238
22. D. Irimia - " **Structura gramaticală a limbii române. Verbul** ", Junimea, Iaşi,
1976
23. Mioara Avram - op. cit.
24. Al. Graur - " **Tendințe actuale** ale **limbii române** ", ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1968
25. E. Teodorescu - op. cit., p. 550
26. C. Dimitriu - op. cit.
27. E. Teodorescu - op. cit, p. 550
28. S. Stati - op. cit. în **LR**, p. 39-45
29. Al. Graur - " **Tendințe actuale ale limbii române** "
30. N. Goga - **" Observații şi sugestii teoretice şi metodice cu privire la diateza**
verbală în limba română " în **L.R.,** 1957, nr. 5, p. 68-69